

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Eligereede borgere i Århus

1740

1837

Af
Anna Thestrup

*Udgivet
af
Århus byhistoriske Udvalg*

UNIVERSITETSFORLAGET
I ÅRHUS
1964

ELIGEREDE BORGERE
I ÅRHUS

Rådhuset foran Domkirken
Her mødtes borgmestre, rådmænd og eligerede borgere
Akvarel af Fr. Visby i Den gamle By

Anna Thestrup

ELIGEREDE BORGERE
I ÅRHUS
1740-1837

*Udgivet af
Århus byhistoriske Udvalg*

UNIVERSITETSFORLAGET I ÅRHUS

1964

Indhold

Forord	7
Dansk købstadstyre 1660–1837	9
Bystyret i Århus 1660–1740	12
Opbygning	12
Karakteristikker af de ledende mænd	16
Eligerede borgere i Århus 1740–1837	24
Definition af begrebet »eligerede«	24
Begrundelse for indsættelsen af eligerede borgere	25
Institutionens oprettelse	28
Valget af de eligerede borgere	30
Valgperiodens længde	37
De eligerede borgeres funktion	38
De eligerede borgeres kompetence	56
De eligerede borgeres kreds	60
Slægtskab mellem de eligerede borgere	82
Personalhistoriske data	86
Utrykt eller duplikeret kildemateriale	114
Forkortelser i henvisninger	115
Henvisninger	116
Henvisninger til almindelig fremstilling	116
Henvisninger til Personalhistoriske Data	119

Bilag

1. Oversigt over borgmestre og rådmænd 1660–1740 (udfoldstavle ved side 120)	
2. Oversigt over eligerede borgere 1740–1837	121
3. Indbyrdes slægtskab mellem borgmestre, rådmænd og eligerede borgere samt disses fødested	126
4. Slægtstavler (udfoldstavle efter side 128)	
Personregister	129

Forord

I

Ved udgivelsen af denne behandling af Århus' bys ældste styre er der grund til at udtrykke glæde over den iver, hvormed byens historie studeres i disse år. Bogen er oprindeligt skrevet som en specialeafhandling ved skoleembedseksamen ved Århus Universitet, og man hå håbe, at udgivelsen af den kan virke ansporende til at tage sådanne opgaver op, som udnytter byens rigt bevarede arkivstof. I dette vil der være meget, der rigtigt udnyttet ikke alene vil belyse byens historie, men også vil bidrage til øget forståelse af dansk historie i det hele taget.

Den givne lejlighed vil man gerne benytte til at takke køberne af udvalgets bøger. Udvalget bestræber sig nok for at tilrettelægge og udgive bøger af værdi; men hele grundlaget for dette arbejde er de mange købere, som skaber den økonomiske mulighed for udgivelserne. Udvalget vil gerne, at køberne skal vide, at samtidigt med, at de får bøgerne, er de med til at støtte udbredelsen af kendskabet til byens historie.

I bogen er gengivet en række billeder af borgmestre og eligerede borgere. Tanken dermed har ikke blot været at uddybe teksten, men også at henlede opmærksomheden på en del af byens kunstværker, som alt for få lærer nærmere at kende. Ligstenenes relieffer og epitafiernes malerier giver levende og fængslende portrætter af en svunden tids Århusborgere, og her er kun medtaget et udvalg af Domkirkens og Vor Frue Kirkes mange kunstværker.

Århus, i maj 1964.

På Byhistorisk Udvalgs vegne

RUDOLF JENSEN

II

Hensigten med dette arbejde har været at belyse Århus bys ledende slægter og hvilken rolle, de har spillet i byens styre. Dertil er benyttet en del materiale fremdraget af andre, især har nu afdøde grosserer *H. Friis-Pedersens* meget grundige arbejder været anvendt. Hvor afhandlingen ingen henvisninger har til personalhistoriske oplysninger, stammer disse fra *H. Friis-Pedersens* dupliserede oversigt: Embeds- og Bestillingsmænd i Århus, der har været et uvurderligt grundlag for bogen. Også overbibliotekar, dr. phil. *Emanuel Sejr* er jeg megen tak skyldig for beredvillig hjælp. Ligeledes vil jeg gerne rette en tak til Landsarkivet i Viborg, Den gamle By, Statsbiblioteket, Folkebiblioteket, Statens Avissamling og Erhvervsarkivet, hvis personale alle har ydet værdifuld hjælp. Endelig retter jeg en ærbødig tak til *Århus byhistoriske Udvalg*, der har muliggjort afhandlingens udgivelse.

Anna Thestrup.

Dansk købstadstyre 1660–1837

Forholdene i Danmark var ved år 1660 præget af en menneskealders krige. Befolkningen var forarmet, dels ved krigsskatter, dels ved gennemmarch eller ophold af tropper; venligtsindede eller fjendtlighetsindede kom for befolkningen næsten ud på ét: udplyndring og udsugning. Uden selv at være direkte skueplads for krigshandlinger var mange egne ødelagte. Især den sidste krig fra 1657 til 1660 havde tæret på befolkningens ressourcer, og til voldsomhederne kom epidemier. Det anslås, at det egentlige Danmarks befolkningstal reduceredes med omkring en sjettedel, og købstadbefolkningen decimeredes hyppigt i endnu højere grad, fordi mange flygtede¹. Alt dette skabte mange øde gårde og huse og færre mennesker til at betale de tyngende skatter, idet udgifter til hærene ikke sattes ned i forhold til landets indbyggertal eller evne til at betale².

Når der i det følgende flere gange tales om velhavende mennesker efter år 1660, kan det lyde som en selvmodsigelse, men er det ikke. Det må blot præciseres, at de velhavende var blevet mindre velhavende og især, at der var blevet færre af dem. Enhver havde, på sit plan, nok at gøre med sine egne bekymringer, »den lille mand« med at skaffe det daglige brød og »den store« med at skaffe lejere til de mange tomme huse, han ejede.

Det var ingen god baggrund for det gamle bypatriciat til at føre et stærkt og selvstændigt styre. Når centralstyrelsens indgriben alligevel ikke blev af stort omfang i tiden efter enevældens indførelse, skyldtes det manglende organer til at kontrollere og gribe ind over for det lokale styre. Embeder som borgmestre og rådmænd tilfaldt nu som før medlemmer af de gamle patricierslægter, og man kan kun spørge: hvem skulle de ellers tilfalde? Nogen uddannelse, egnet til hvervet, fandtes ikke i datidens Danmark, og der måtte derfor tages mænd fra byen. De økonomisk mindre gunstigt stillede evnede ikke at komme ind i kredsen, der styrede byen, og viste heller ingen ambitioner i den retning. De kunne nok give deres mening til kende i en foreliggende sag, især deres utilfredshed; men til problemer af større format strakte deres interesse ikke. Endelig gav de, der én gang havde fået tøjlerne i hænde, nødtigt disse fra sig; det var et spørgsmål dels om prestige, dels om indtægter.

Borgmesterens og rådmændenes arbejde omfattede ret forskelligartede sider af byens liv, sammen udgjorde de byens magistrat. De traf beslutning om istandsættelse af veje, offentlige bygninger o. s. v., hvoraf fulgte deres indflydelse på skatteudskrivningen. De udnævnte mænd til at holde opsyn med byens jorder, skove og evt. havn; brandvæsen, borgervæbning, vægtene og politi var underlagt magistraten, ligeledes skole- og fattigvæsen i nogen udstrækning, og endelig havde magistraten domsmyndighed i visse retssager. I første del af perioden gik forbindelsen mellem centralmagt og købstad gennem magistraten, indtil amtmænd og stiftamtmand rykkede ind som kontaktfordelere.

Før enevælden havde lensmændene haft afgørelsen ved besættelsen af rådsposterne³. I 1660 forsøgte borgmestre og rådmænd ved henvendelse til kongen at få ret til selvsupplering, men det bevilgedes ikke, tværtimod ville kongen nu selv foretage udnævnelserne. En sådan bestemmelse måtte i nogen grad blive en formalitet, og det bestemtes da også, at når en borgmesterpost blev ledig, skulle ældste rådmand i købstaden sendes til kongen for at »fornemme hans vilje«⁴. Det vil i virkeligheden sige, at de siddende rådmænd foretog en indstilling, som i de første årtier blev fulgt, da kongen og regeringen ikke havde et sådant kendskab til byernes forhold, at de kunne modgå indstillinger. Kun hvis stridigheder i en by forelagdes regeringen, fik den ved hjælp af udsendte kommissioner lejlighed til at danne sig et indtryk⁵.

Ud over denne lejlighedsvis kontrol fra centraladministrationen var byerne fra 1671 underlagt stiftamtmandens opsyn, men dette betød foreløbig ikke meget⁶. I en instruks fra 1690 bestemtes, at han mindst én gang om året skulle besøge købstæderne i sit stift og der søge at fremme enighed i rådet og mellem råd og borgere, og var der uregelmæssigheder, skulle han indberette til regeringen. Bestemmelserne var ret vage og opfyldtes forskelligt, men de fleste steder lemfældigt⁷. Efter år 1700 startede imidlertid en udvikling af stiftamtmandenes indblanding i købstædernes forhold; den forstærkedes omkring år 1720 og var fuldendt omkring århundredets midte. I 1722 udsendtes en ny instruks til stiftamtmandene, og selv om dens bestemmelser ikke afveg meget fra den tidligere, kan den have været medvirkende til at erindre stiftamtmandene om, at de havde en arbejdsopgave i købstæderne. I 1730'erne betragtede regeringen det som en selvfølge, at stiftamtmandene foreslog nye rådsmedlemmer til ledige poster⁸.

Samtidig hermed foregik en udvikling af faste, ulønnede borgerudvalg, som også hovedsagelig sammensattes af byernes økonomisk bedst stillede. Disse udvalgsmedlemmer fik navn af eligerede eller deputerede borgere, byens formænd, byens mænd eller lignende. Udvalgene bestod i reglen af mellem fire og tolv mænd⁹.

En tid bestod både magistraten, d. v. s. borgmestre og rådmænd, og borgerudvalgene af købstædernes egne borgere, men omkring år 1800 var dette sammenfald forbi, idet købstæderne havde fået mænd i magistraten med anden uddannelse, især som exam. jur. eller cand. jur. Et magistratsembede var blevet en advancementspost¹⁰.

I det foregående er talt om købstæder, hvis ledelse bestod af flere rådsmedlemmer; men ca. 30 byer eller knap halvdelen havde en ledelse, der bestod af én person, nemlig en byfoged. Hans opgaver var traditionelt af retslig og politimæssig karakter, men udvidedes altså til også at gælde styrelsen i almindelighed¹¹. Når man fra regeringsmagtens side udstyrede nogle købstæder med kun én øvrighedsperson, var årsagen af økonomisk art. Beslutningen blev truffet i 1682, fordi der »i de små købstæder er for mange øvrighedspersoner, som alle af de få borgere vil leve«. Ikke alene de mindste købstæders øvrighed reduceredes, men også alle andres; de blev nedskåret til henholdsvis 6 og 4 rådsmedlemmer, nogenlunde efter købstædernes størrelse. Det betød en nedgang på ca. 50 % mange steder¹². Meningen var, at færre personer skulle oppebære den samme samlede indtægt, men selv ikke efter denne hårde nedskæring af antallet blev en rådspost et levebrød. Periodens begyndelse karakteriseres af folk, der drev andet erhverv, især købmænd, på købstædernes ledende poster. De benyttede stillingerne til at sikre sig så stor en økonomisk fordel som muligt, ikke altid ved hæderlige midler, for til gengæld at yde så lidt som muligt¹³. Da de juridisk uddannede mænd i løbet af sidste halvdel af 18. århundrede overtog posterne, blev det almindeligt at leve af et embede, selv om indtægterne ofte var små¹⁴. I mange tilfælde greb embedsmændene til bedragerier eller efterlod sig boer, der ikke kunne klare gældsforpligtelserne. Især under det økonomiske kaos i begyndelsen af 19. århundrede tog bedragerierne fart; men derefter bedredes forholdene, og ved periodens slutning var det muligt at leve hæderligt af et rådsembede¹⁵.

Bystyret i Århus 1660–1740

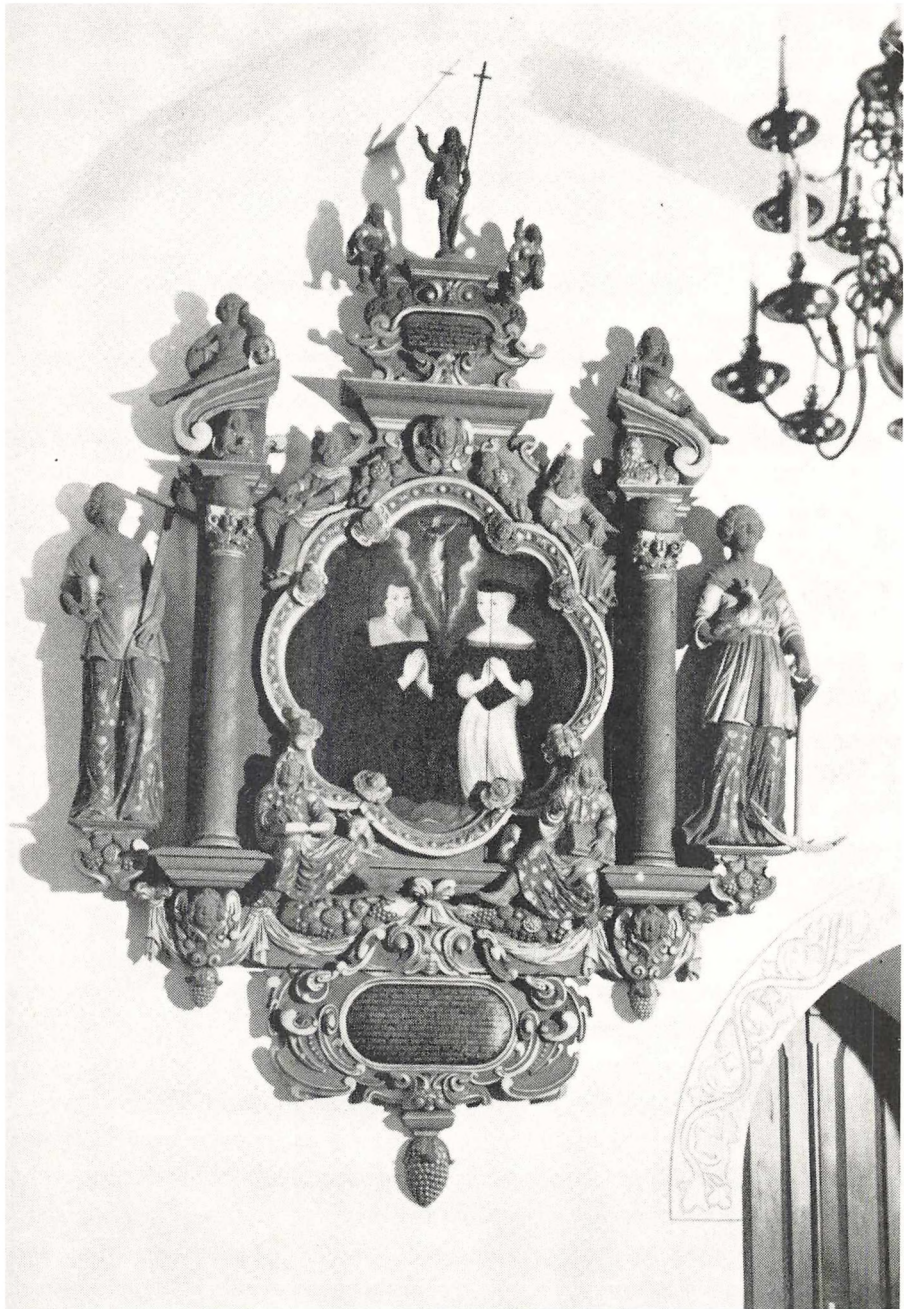
Opbygning

I det foregående er købstadstyret i Danmark i perioden 1660–1837 skildret i grove træk. Sammenligner man forholdene i Århus dermed, vil der vise sig mange lighedspunkter, men også afvigelser derfra. Her søges belyst, hvordan det århusianske bystyre var opbygget, og først behandles årene 1660–1740.

For at se, hvem der varetog byens styre, må oversigten i bilag 1 benyttes; her skal gives en kort vejledning i brugen deraf. Arstallet er anført i venstre kolonne; i de følgende kolonner er anført navnene på borgmestre og rådmænd, desuden er medtaget viceborgmestre og -rådmænd. For de første år er listen ikke fuldstændig. De væsentligste kilder til rådsmedlemmernes navne er magistratens kopibøger og rådstueretsprotokoller. Ældste, kendte kopibog for magistraten i Århus begynder år 1670, og af rådstueretsprotokollerne for 1660'erne findes kun én, dækkende perioden 1662–66¹⁶. De enkelte navne er anført ud for det år, hvor de første gang findes omtalt som indehaver af bestillingen; deres fortsatte virke angives ved gentagelsestegn. Pilene angiver, at vedkommende avancerede til andet embede, f. eks. Michel Michelsen Malling, som år 1681 overgik fra rådmand til borgmester. Avancementsbetegnelsen er underordnet reglen om, at en person er nævnt, det år han tidligst vides at sidde inde med embedet; derfor kan Michel Mallings navn sidste gang findes i rubrikken rådmænd under året 1680, idet Søren Michelsen Malling må disponere over rubrikken i 1681. Han antages at have afløst broderen Michel.

I 1658 havde Århus bys borgere fået kongelig bevilling til at øve indflydelse på valg af borgmestre og rådmænd gennem et 24-mands udvalg (se nedenfor s. 24)¹⁷. Med enevældens indførelse forsvandt denne rettighed, og det bestemtes i juni 1661, at udnævnelser skulle have kongens godkendelse¹⁸.

Århus havde mellem 1660 og 1670 to borgmestre og det meste af tiden ni rådmænd. I 1670'erne havde man tre borgmestre, mens til gengæld antallet af rådmænd svandt ind til syv. Med år 1680 var antallet af borgmestre igen nede på to. Før 1660 havde to borgmestre været det almindelige, men undertiden var der tre¹⁹. Der forelå ingen faste bestemmelser om, hvor mange borgmestre og rådmænd byen skulle have. I en reces fra 1619 bestemtes, at købstæderne skulle have »1, 2 eller flere borgmestre og 4, 6 eller flere rådmænd

Rådmand Jens Sørensen Winther og hustru Mette Rasmusdatter Thestrup
Epitafium i Frue Kirke. Foto Thomas Pedersen

efter som byens lejlighed udkræver og hidindtil sædvanligt været haver«²⁰. Disse bestemmelser gentoges næsten uforandret i 1643²¹ og var for øvrigt så flydende, at man næsten kunne have hvilket antal, man ønskede. Først i 1682 blev der fra lovgivningsmagten rådet bod på disse uklare bestemmelser, og købstæderne deltes op i grupper efter størrelse. Århus kom i gruppe ét: den, der kunne have de fleste rådsmedlemmer. Antallet fastsattes til to borgmestre og tre rådmænd. Begrundelsen for nedsættelsen var, at »de mange øvrigheds personer i købstæderne er dem til stor tyngde . . .«²². Hvad borgmestre angik, var forholdene i Århus i overensstemmelse med loven, derimod havde man som nævnt for mange rådmænd. Det blev bestemt, at reduktionen skulle ske ved naturlig afgang, ikke ved afskedigelser. For at fremme den fik de afgående ret til at nyde deres hidtidige gang og sæde uden for rådstuén²³. Det vil f. eks. sige, at de beholdt ret til de øverste stole i kirken, og den slags lagde man megen vægt på. Allerede tre år efter lovens fremkomst var man nede på fire rådmænd; dette tal holdt sig derimod længere end rimeligt var. Både i 1687 og 1689 optoges en ny rådmand, skønt antallet i begge tilfælde, foruden den nye, var det vedtagne. Først da Jens Rasmussen Lassen i 1693 døde, blev loven fuldt efterlevet i Århus. Det var slet ikke muligt at sidde i København og have overblik over forholdene ude i landet; dertil var administrationsapparatet alt for ringe udbygget, og stiftamtmandens indflydelse var endnu ikke stor. Derfor kunne en sådan lovovertrædelse finde sted.

I resten af tiden indtil 1740 ændredes rådsmedlemmernes antal ikke fra lovgivningsmagts side. Derimod fik man i Århus i 1730'erne flere vicerådsmedlemmer, d. v. s., at de var udpeget til at være første afløser ved afgang. Det var på den tid, stiftamtmandenes indflydelse på magistratens sammensætning for alvor slog igennem med den kongelige anerkendelse af, at de skulle foretage indstilling ved besættelsen af ledige rådsposter²⁴. Man havde i Århus stift med Poul Vendelboe Løvenørn (1727–30) og baron Ejler Holck (1730–40) fået dygtige stiftamtmande, som forstod at sætte deres vilje igennem²⁵. Udnævnelsen af vicerådsmedlemmerne var et forsøg på at knække rådets magt. De nye var dels folk, som havde været knyttet til stiftamtets kontor, dels, for Peder Laasbyes vedkommende, oppositionens talsmand i byen²⁶. Borgerne klagede over, at borgmestre og rådmænd uretmæssigt havde tilbageholdt penge, der burde være gået i byens kasse. Igennem kommissionsundersøgelser opklarede, at uregelmæssighederne gik tilbage til 1690'erne²⁷. Intet under, at stiftamtmanden kunne ønske nye og pålideligere mænd i Århus' bys råd.

En formodning om, at borgmestre indtil år 1700 regelmæssigt blev taget af rådmændenes kreds, viser sig at være overdrevet²⁸. Som det fremgår af skemaet i bilag 1, havde af de i alt ti borgmestre i denne periode kun de fem tid-

ligere været rådmænd. I 1701 blev, med Hans Jensen Winther, for første gang efter 1660 den rådmænd, der havde virket længst, udnævnt til borgmester. Efter år 1700 udnævntes seks borgmestre, hvoraf to tidligere havde været rådmænd, og to havde været viceborgmestre.

Sammenligner man de to grupper, borgmestre og rådmænd, med hinanden, viser det sig, at der ingen væsensforskelligheder var mellem dem. De tilhørte alle det økonomisk bedst stillede lag og var næsten alle købmænd. Undtagelserne udgøres af Jacob Gesius, der var apoteker, Anders Vendelboe, der havde smedje, dog uden selv at arbejde der, og Peder Jessen, der havde været farver, samt et par andre, hvis erhverv ikke sikkert kendes.

Ved hjælp af opstillingen i bilag 3 ses, at omkring halvdelen af medlemmerne hørte hjemme i familier, der mere end én gang afgav en borgmester eller rådmænd; var bilag 3 forlænget nogle tiår bagud, var disse familiers andel blevet ca. $\frac{2}{3}$. Af bilaget fremgår yderligere, i hvilket omfang samtidigt virkende rådsmedlemmer var i familie med hinanden.

De første påviselige slægtskaber optræder år 1664, da Mads Rasmussen Wærn blev rådmænd, mens hans far Rasmus Rasmussen Wærn også virkede som sådan. Det blev meget kortvarigt, idet sønnen Mads døde få uger efter. Samme år blev Jens Rasmussen Lassen rådmænd og virkede sammen med farbroderen Jens Lassen i 10 år, indtil denne trak sig tilbage. Fra 1667 var Jens Rasmussen Lassen og Jens Christensen Basballe, der var gift med søstre, rådmænd sammen. I årene 1666–67 havde byen to borgmestre, Jesper Hutfeld og Christen Henrik Pedersen, hvis hustruer var kusiner. De to rådmænd ved navn Wegerslev, der trådte ind henholdsvis 1669 og 1671, var muligvis beslægtede; i hvert fald antages deres hustruer at være søstre. Borgmester Niels Madsen, hvis virketid ikke er fastlagt, var gift med en søster til rådmænd Jens Rasmussen Lassen. Brødrene Michel og Søren Michelsen Malling virkede som henholdsvis borgmester og rådmænd i 1681–82. Hans Jensen Winthers første hustru, der var død, da han blev rådmænd, var niece til rådmænd Jens Christensen Basballes hustru; gennem sit andet ægteskab var Winther svigersøn af borgmester Malling, hvem han efterfulgte, da denne døde; samme år blev svogeren Hans Bendixen Harding rådmænd. Også Jens Rasmussen Lassen var han i familie med, idet denne var gift med hans kusine. Desuden virkede Winther i årene 1687–94 sammen med sin søsters mand Jens Rasmussen Laasbye. Den sidste slægtsforbindelse i rådet fik han, da Chr. Jensen Basballe i 1710 blev borgmester, idet Winther havde været gift med en søster til Basballes hustru. Da Peder Jessen Farver blev rådmænd i 1689, levede hans svigerfader Jens Lassen stadig, men var forlængst fratrukket som rådmænd. Også Niels Lauridsen Fog stod i et svigersønligt forhold til en tidligere fratrukket

rådmand, Jens Christensen Wegerslev. Rådmændene Oluf Sørensen og Tønnes Michelsens slægtskab var af noget løsere karakter, idet Oluf Sørensens stedmoder giftede sig med Tønnes Michelsen. I 1712 blev Rasmus Madsen Wærn rådmand og dermed 3. og sidste generation af rådmænd i lige linie i Århus. Af de sidste to årtiers mange nye var flere i familie med tidligere afgåede borgmestre eller rådmænd, således Peder Jensen Laasbye, Andreas Stæhr og Thøger Kjersgaard. Af samtidige var kun Chr. Jensen Basballe og Søren Jensen beslægtede, idet de havde været gift med søstre, som begge forlængst var døde.

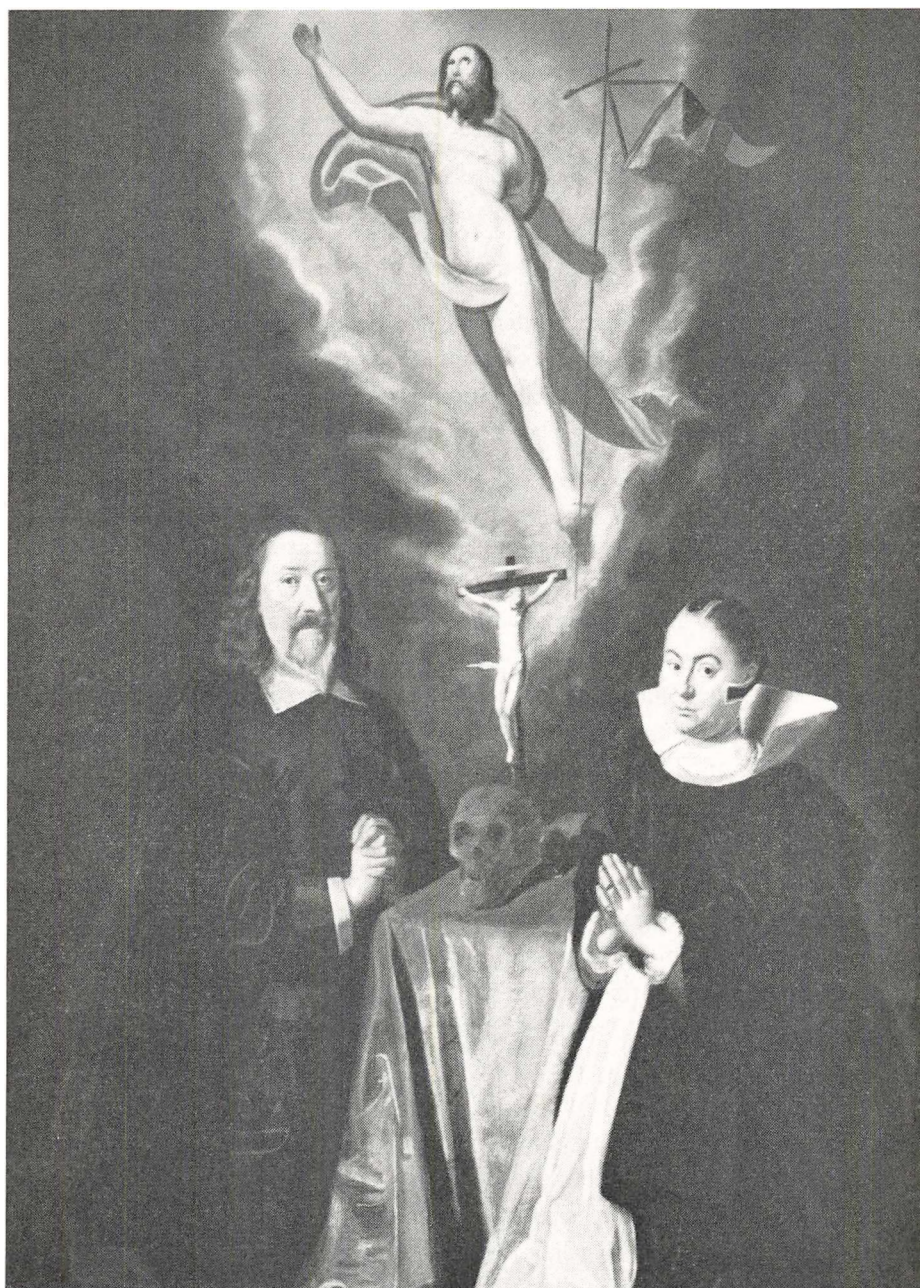
Det ses altså, at Århus meget af tiden i sit råd havde mænd, der var beslægtede. Omkring Hans Jensen Winthers ca. 40-årige rådsperiode træffes de fleste, og det kulminerede i årene 1687–93, hvor fire af fem var i familie med Winther. For en del af de første rådsmedlemmers vedkommende var det sønner eller svigersønner af mænd, der før enevældens indførelse havde siddet på de samme poster. Når så mange forskellige navne træffes, skyldes det, at det ofte var svigersønner, der blev borgmestre eller rådmænd. Af slægter, hvor mandslinien i henholdsvis tre og fire generationer var rådsmedlemmer, træffes kun Wærn og Basballe. Som det fremgår af Personalhistoriske Data (side 86 flg.), var mange født uden for Århus, men for alle gjaldt det, at de økonomisk var blandt de bedst stillede.

Karakteristikker af de ledende mænd

Om kun få af de ledende personer i denne periode har vi mere end enkelte data. I det følgende skal der dog til karakteristik af miljøet gives løse træk om nogle af disse mænd. Ikke alle magistratsmedlemmer kan med sikkerhed tidsfæstes til efter år 1660. Om Jens Sørensen Winther vides, at han blev rådmand år 1650, men ikke hvor længe han virkede. År 1662 var han ikke længere blandt de rådmænd, der mødte op i rådstueretten²⁹. Han var gift med Mette Rasmusdatter Thestrup, datter af den velhavende købmand Rasmus Pedersen Thestrup. Jens Winther havde en broder, Jacob Sørensen Winther, der blev rådmand i Viborg, men dog bevarede tilknytningen til Århus og fik to døtre gift med rådmænd i Århus, nemlig Jens Christensen Basballe og Jens Rasmussen Lassen.

Heller ikke Christen Jensen Basballe, Anders Lauridsen eller Erik Christensen var længere rådmænd i 1662. Christen Jensen Basballe antog navnet Basballe efter sin hustru³⁰. Både han og Erik Christensen var borgmestersonner.

Borgmester Anders Lydichsen og hustru Maren Clemensdatter
Udsnit af epitafium i Domkirken. Foto Thomas og Poul Pedersen

For de følgende vides om alle, at deres borgmester- eller rådmandstid strakte sig efter år 1660. Her vil ikke alle blive omtalt; der henvises til Personalhistoriske Data, hvor alle er medtaget.

Anders Lydichsen var født i Højer og var rådmand og borgmester i perioden 1639–1664³¹. Både i 1648 ved Frederik IIIs hylding og i 1660 ved enevældens indførelse var Anders Lydichsen repræsentant for Århus by³². Der er bevaret en fortegnelse over, hvad hans enke, Maren Clemensdatter, efterlod sig. Deraf kan man se, at de var meget velhavende. Det drejede sig om sølvtøj og smykker i store mængder³³. Om Peder Sørensen vides kun med sikkerhed, at han var rådmand 1655–66. De oplysninger, der gives i Personalhistoriske Data, tilhører en Peder Sørensen, og det antages at være ham.

De mest velstillede efter 1660 var Jens Lassen og den forhenværende rådmand Christen Jensen Basballe. Disse to måtte ved en ekstra skatteudskrivning i 1666 af med henholdsvis 60 og 80 rdl., de fleste slap med beløb mellem 2 og 10 rdl.³⁴. Også Jens Rasmussen Lassen er værd at standse op ved. Ovennævnte Jens Lassen var hans farbroder. Da han i 1674 tog borgerskab, forærede han byen en ny borgerskabsbog, der toges i brug samme år, og som er bevaret³⁵.

Borgmester Jesper Nielsen Hutfelds fader havde været rådmand i Haderslev. Inden sønnen Jespers fødsel flygtede forældrene på grund af krigen til familie på Sjælland. Forældrene døde, og han kom til Norge og blev opdraget hos familie der. Efter at have været skriver og ridefoged flere steder i nærheden af Århus blev han borgmester³⁶. Også hustruen var forældreløs. Faderen var magister og havde været ansat på Herlufsholm, hvor både han og Sidsels moder døde af pest. De var begge fra Århus, se slægtstavlen, og hertil kom den 4-årige Sidsel og anbragtes i huset hos fasteren Maren Clemensdatter og dennes mand Anders Lydichsen.

Med Jens Christensen Basballe kom den første af denne slægts stridbare personer ind i rådet. Han oparbejdede en stor købmandshandel og blev meget velhavende. I året 1666, to år efter at han havde taget borgerskab, takseredes han ved en ekstra skatteudskrivning til 20 rdl. Det hørte til de højere, men ikke højeste beløb. Højest lå hans fader med 80 rdl.³⁷. Allerede i året 1679 var han højeste skatteyder i Århus med 243 rdl.; nummer to, borgmester Hutfeld, gav 60 rdl. mindre; håndværkere og småhandlende gav omkring 3 rdl.³⁸. Der var imidlertid det uheldige, at Jens Basballe var yderst uvillig til at betale, og undertiden trak hans betalinger ud i årevis³⁹. Med sine søskende havde han også stridigheder af økonomisk art⁴⁰. Om Jens Basballes fødselsår hersker nogen usikkerhed. Oplysningerne stammer fra ret upålidelige kilder, hvor 1632 og 1637 angives⁴¹; men begge dele stemmer dårligt

med oplysninger om, at hans forældre blev gift 1644 og hans moder født år 1624⁴². Hvor fejlen ligger, er det ikke lykkedes at opspore.

Brødrene Michel og Søren Michelsen Malling var født i Malling. Familien var flyttet til Århus, hvor faderen Michel Michelsen tog borgerskab⁴³. Den ældste, Michel Malling, blev rådmand i 1671 og i 1681 borgmester. Sidstnævnte år begyndte Søren Mallings rådmandstid, men han døde allerede året efter. Kilderne omtaler to brødre i det århusianske råd, som udnyttede deres stilling groft på borgerskabets bekostning. Der må hentydes til Michel og Søren Malling, der ganske rigtigt benyttede sig af mulighederne for personlig fordel; desværre delte de denne uvane med de fleste af deres kolleger både før og efter⁴⁴.

Et nyt navn inden for de betydende slægter i Århus dukkede op med Jens Rasmussen Laasbye. Han giftede sig med en datter af rådmand Jens Sørensen Winther, hvad straks gav en vis nimbus; giftermålet var dog næppe blevet til noget, hvis Laasbye ikke allerede forinden havde udvist handelstalent og konsolideret sig. Maren Jensdatter Winther var kun ca. 15 år, da ægteskabet blev indgået. Fra disse årtier kendes flere ægteskaber, hvor bruden var meget ung.

Endnu mens Jens Rasmussen Laasbye var borgmester, blev svogeren Hans Jensen Winther, søn af ovennævnte rådmand Jens Sørensen Winther, rådmand. Hans rådsperiode blev meget lang, først 14 år som rådmand og derefter ca. 25 år som borgmester. Han havde kun haft borgerskab i 6 år, da han blev rådmand; det almindelige var 10–20 år.

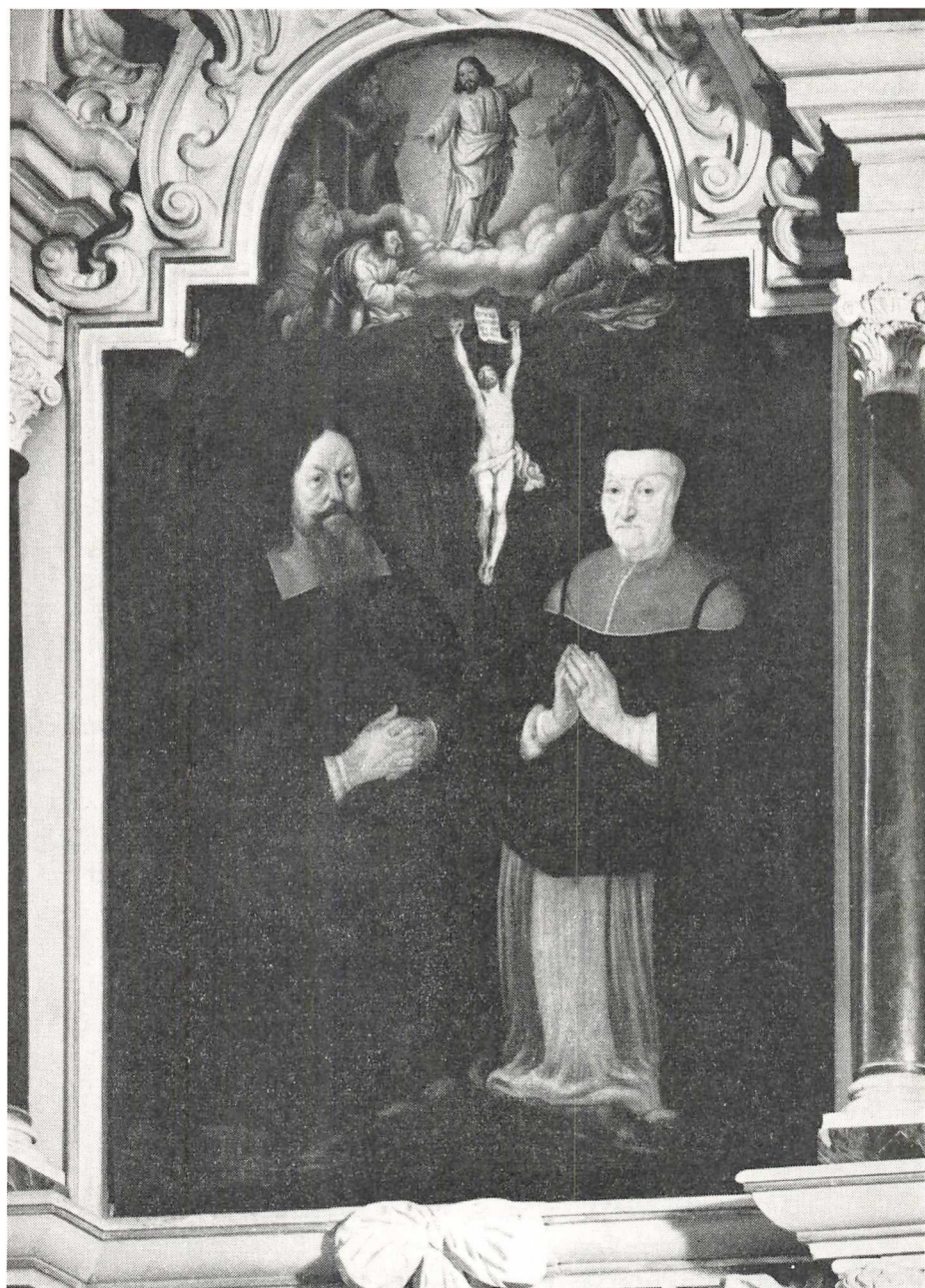
Enkelte borgmestre og rådmænd kom ikke fra købmanskredse, f. eks. Peder Jessen Farver, der, som navnet antyder, var håndværker. Det måtte være et estimeret håndværk for at kunne føre til en rådmandspost, og inden det kom så vidt, var Peder Jessen ophørt med selv at drive farveriet. Håndværket var kendt i Sønderjylland, og farvere derfra vandrede mod nord og oprettede farverier. Peder Jessen var blandt de første. I 1670 fik han kongelig bevilling til at være farver »i vort land Nørrejylland«. Han havde nedsat sig i Århus og søgte derfor om enebevilling inden for et afgrænset område og bevilgedes i 1673 Århus stift. Det varede dog kun til 1676; da fik Randers en farver. Fra 1687 var der 2 farvere i Århus, og i 1704 fik Jes Fæstersen kongelig bevilling til at være 3. farver i Århus⁴⁵. Landets øverste myndigheder uddelte med gavmild hånd bevillinger, men brød til gengæld hurtigt løfterne, når en ny ansøgning indløb. Det lykkedes Peder Jessen at skabe sig et godt levebrød, mens flere af datidens farvere klarede sig dårligt. I nogle år havde han Jes Fæstersen, der vistnok var en søstersøn, til at bestyre farveriet for sig. Måske var hans første hustru også af farverslægt. Hun hed Maria Keggeben, og i 1690 fandtes en farver Peter Keggeben i Holstebro⁴⁶.

Hans Bendixen Harding var født i Tønder, men kom allerede som dreng til Nørrejylland og blev skriver i en del år. Senere slog han ind på handelsvejen og blev købmand og vinhandler, det samme som faderen havde beskæftiget sig med. Hans Hardings første hustru var datter af den flere gange tidligere nævnte rådmand Jens Sørensen Winther og Mette Rasmusdatter Thestrup. Anden gang var han gift med en Margrethe Falenkamp, hvis tilhørsforhold ikke kendes. H. Friis-Pedersen skriver, at Harding giftede sig 3. gang med Dorthe Johansdatter⁴⁷. Det må bero på en fejl. Både navn og data svarer nøje til rådmand Oluf Sørensens hustru, og endelig findes blandt arvingerne efter borgmester Hans J. Winther nævnt »Hans Bendixens enke Margrethe Falenkamp«⁴⁸, og han kan således ikke have været gift mere end to gange.

Et noget ejendommeligt livsforløb havde Anders Henriksen Vendelboe. Han var student og blev hører ved Århus Katedralskole, men i 1706 ansøgte han om tilladelse til at drive bogtrykkeri. Kort efter købte han »Grå Mølle« i Lisbjerg og drev der jern- og kobbermølle⁴⁹. Om han var gift, vides ikke. At han, da han oprettede bogtrykkeri, ønskede eneret for sig og sine arvinger, behøver ikke at betyde, at han var gift.

I modsætning til Vendelboes ganske korte tid som borgmester var de følgende virke af længere varighed. Oluf Sørensen blev rådmand i 1710 og fortsatte til sin død 14 år senere. Han var ikke selv af rådmandsslægt, og heller ikke hustruens aner havde i de sidste tre generationer været medlemmer af byens råd. Fornemme var de alligevel. Hendes fader Johan Arentsen Althalt var købmand og blev så velhavende, at han kunne købe den anselige Lyngbygård, en halv snes kilometer vest for Århus. Oluf Sørensen var skippersøn og tog borgerskab som købmand og skipper. Han havde flere skibe og led stor skade ved opbringelse af dem under den store nordiske krig⁵⁰.

Den sidste af Basballernes slægt i rådet, Christen Jensen Basballe, var borgmester fra 1710 til 1740, da han blev tvunget ud af rådet. Inden den tid havde han dog været i strid med dele af borgerskabet flere gange. Den alvorligste sag var en strid mellem Hans Jensen Buchtrup, der senere blev eligeret borger, og formelt hele rådet, men reelt kun Christen Basballe. Den varede fra 1724 til 1726 og drejede sig om bebyggelse af en grund uden for byens port, som derefter skulle flyttes længere ud. Hans Buchtrup ville bygge en gård på hjørnet af nuværende Frederiksgade og Sønderallé, men Basballe var utilfreds med, at handelen på den måde blev trukket bort fra byens kerne. Han boede nemlig selv på Immervad og var ikke interesseret i, at bønderne kunne handle i yderdistrikterne. Sagen endte med en sejr for Buchtrup⁵¹. Derefter nedlagde Basballe sin handel. Han var meget velhavende og kunne

Rådmand Søren Sørensen Ugelbølle og hustru Margrethe Clausdatter
Udsnit af epitafium i Domkirken. Foto Thomas og Poul Pedersen

sagtens klare sig økonomisk uden indtægt fra kramboden. Han ejede ikke mindre end 67 boder, d. v. s. huse, rundt i byen. Basballes formue blev i 1717 opgjort til 80.000 rdl.⁵². En del af formuen smuldrede hen, fordi han ikke ville sælge korn og kvæg til dagspris eller leje sine boder ud for den sum, der kunne opnås. Både de mange boder og den store købmandsgård forfaldt fuldstændigt⁵³.

Ligesom Basballe var også navnet Wærn at finde i byens råd gennem flere generationer. Rasmus Madsen Wærn var rådmand 1712–21. Både hans fader og hans farfader havde været rådmænd, morfaderen ligeledes.

Med Ditlev Eggers begyndte det gamle råd at ændre karakter. Det havde tidligere i alt overvejende grad bestået af folk, der havde taget borgerskab og ernærede sig som købmænd. Ditlev Eggers ses ikke at have taget borgerskab i Århus. Han boede i en gård på hjørnet af Borgporten og Badstuestræde og ejede som alle velstillede jord⁵⁴. Han havde været skriver hos stiftamtmand Chr. Ludvig v. Plessen i Århus stift. Allerede året efter hans udnævnelse til viceborgmester døde Hans Winther, og Eggers rykkede ind i hans stilling. Det var stiftamtmanden, der modtog ansøgninger til borgmester- og rådmandsstillinger og foretog indstilling til kongen, og altså i realiteten ham, der bestemte. At Ditlev Eggers netop blev viceborgmester i 1725 tyder på en vis sammenhæng med den da verserende strid mellem borgmester Basballe og Hans Buchtrup, hvori mange af byens fremtrædende personer blev inddraget.

Til kolleger havde Ditlev Eggers de traditionelt ledende: de velstillede købmænd. Hertil hørte Søren Michelsen Gylling. Hans slægt er ikke tidligere nævnt på rådmansposter, men hverv som kæmner og overformyndet havde den varetaget⁵⁵. Søren Gyllings tid som rådmand og borgmester domineredes af megen strid mellem magistrat og menige borgere i byen. I privatlivet forsøgte Gylling sig ved siden af købmandsvirksomheden med tobaksspinderi.

Rådmand Søren Jensen forsøgte at holde sig uden for stridighederne i rådet. Han var svoger til den lidet afholdte og meget stridbare borgmester Basballe, så det var sikkert ikke behageligt for ham, uanset hvilken part han holdt med. Desuden var han en meget gammel mand. I det hele vides han ikke at have været synderlig aktiv som rådmand. Han var i 1728 blevet anbefalet til posten af Ditlev Eggers⁵⁶.

Nogle af byens farvere kunne gøre sig gældende i det ledende borgerskab. Udtrykket borgerskab er måske lidt misvisende i denne forbindelse, da Andreas Stæhr netop ikke ses at have fået borgerbrev. Derimod fik han kgl. privilegium som farver. Han var kommet til Århus som bestyrer af Mette Marie Jesdatters farveri og giftede sig med hende. I de første år lød privilegiet stadig på hendes navn, men i juli 1741 ændredes det til at omfatte begge ægtefæl-

ler⁵⁷. Hustruen døde samme år. Andreas Stæhr blev rådmand i 1730 og trak sig efter ansøgning tilbage i efteråret 1739. Efter at være trådt tilbage som rådmand, blev han forvalter på Marselisborg, og i året 1741 træffes han som administrator af Domkirkens jordegods⁵⁸.

Peder Laasbye drev købmandshandel på Immervad. Han gik fallit i 1736, men beholdt sin borgmesterpost, takket være økonomisk hjælp fra en ven, den velhavende købmand Jens Andersen Müller. Denne købte gården, hvor Laasbye formentlig fik lov til at blive boende. Senere købte en søn den tilbage⁵⁹. Denne gård findes nu i Den gamle By i Århus under navnet Borgmestergården.

I de bevægede år i 1730'erne kom Thøger Clemmensen Kjersgaard ind i rådet. Han blev vicerådmand i 1734 og omtales i 1739, da han trak sig tilbage, som havende »rang i gang og sæde med borgmestre«⁶⁰. Hvornår han havde opnået den værdighed, vides ikke. Han gjorde sig i det hele ikke meget gældende og tog sin afsked på grund af de stadige skærmydsler i rådet.

For byens næste vicerådmand, Fellumb, er der grund til at standse op ved navnet. Når han i Personalhistoriske Data er opført under navnet Mathias Nielsen Keysen Fellumb med Nielsen anbragt i parentes, skyldes det ikke en formodning om, at han hed Nielsen, men kun ønsket om, at han skal kunne genkendes som identisk med den ene af to personer, der i flere fremstillinger fejlagtigt omtales som Mathias Nielsen Fellumb⁶¹. Misforståelserne skyldes, at Fellumb havde antaget sin moders navn⁶². Slægtstavlen viser den rette sammenhæng.

Mathias Fellumb fortsatte efter 1740 og det samme gjorde Ulrik Müller, der kom med i byens råd i 1739, da det bestemtes, at den århusianske byskriver også skulle være rådmand⁶³. Dermed rykkede den første akademiker, en teolog, ind på en rådspost, og i den følgende tid domineredes rådet af exam.jurer og cand. jurer, samt skrivere. Kun to rådsmedlemmer udnævnt efter 1740 havde taget borgerskab. Slet ingen af dem, der blev borgmestre og rådmænd mellem 1740 og 1837 ses at være født i Århus.

Eligerede borgere i Århus 1740–1837

Definition af begrebet »eligerede«

Ordet »eligere« er latin og betyder udvælge; det rummer altså ingen oplysninger om de pågældendes funktion, og der skete da også i tidens løb en betydningsændring af begrebet. Ved eligerede borgere forstås i denne afhandling mænd, som deltog i købstadens styre ved at blive taget med på råd eller ved at have beslutningsret i visse sagområder og i visse – ret tilfældige – enkeltsager.

Institutionens oprindelse må søges forud for enevældens indførelse. I Århus omtales i 1542 et borgerudvalg på 24 mænd, og det var næppe et nyoprettet⁶⁴. Også andre byer havde lignende udvalg af variabel størrelse. Der fandtes ikke faste regler for, hvornår en bys råd skulle forhandle med et sådant udvalg, men det var oftest spørgsmål af økonomisk art, der behandledes. Der kendes desuden flere tilfælde, hvor nogle få borgere fra byerne deltog ved kongehyldningerne⁶⁵. I året 1649 valgtes Rasmus Pedersen Thestrup ifølge eget udsagn til overkøbmænd (d. v. s. voldgiftsmand i handelssager) af borgmestre og råd samt 24 mænd, der altså stadig eksisterede i Århus som institution⁶⁶. Endnu i 1658 høres om dem, idet der gaves tilladelse til, at når et rådsmedlem var død, »samtidig borgerskab må udnævne 24 af de fornemste borgere, som kunne udvælge trede borgere . . ., hvilke trede vores lensmand . . . skulle forestilles, hvoraf en til rådmand indsættes, . . .«⁶⁷. Der var ikke tale om et fast udvalg, men ét, der skulle udpeges i den specielle anledning.

Efter enevældens indførelse var der ikke længere tale om en sådan borgerlig deltagelse ved valg af rådsmedlemmer, og for øvrigt var borgerne blevet så få og så forarmede, at de ikke magtede at tage stilling til noget som helst. I de allerfleste købstæder høres ikke længere om faste borgerudvalg, således heller ikke i Århus⁶⁸.

Lovgivningen beskæftigede sig ikke meget med den side af byernes liv. I Christian d. V's Danske Lov af 1683 anføres, at kærneren, som skulle vælges (af borgmestre og rådmænd) for et år ad gangen, skulle aflevere beholdningen og aflægge regnskab »i borgmestres og råds og nogle borgeres nærværelse«⁶⁹. Den bestemmelse rettede man sig mange steder ikke efter. Derudover nævnte Danske Lov takserborgere, hvoraf der skulle udnævnes 2, 4 eller

flere⁷⁰. De skulle ligne skatten på borgerne, og det stykke arbejde var magistraten gerne fri for. Derfor kendes også takserborgere for alle købstæder i Danmark, hvor arkivalier fra den tid er bevaret⁷¹. Det blev under den form, købstadborgerne efter enevælden deltog i byernes styre. Takserborgerne valgtes på forskellig måde, nogle steder under borgernes medvirken, andre steder af magistraten alene⁷². At takserborgerne »udvalgtes«, gjorde, at de undertiden kaldtes eligerede, f. eks. i Mariager og Rudkøbing⁷³. I året 1770 omtales også eligerede i Svendborg og dermed menes takserborgere, men i 1787 foreslog byfogden, at der skulle udnævnes »rette eligerede borgere«⁷⁴. Da skelnede han altså mellem to former for »eligerede«.

I Århus benyttedes de mænd, der udvalgte til takserborgere for et år, næste år som revisorer. Det er sikkert en sammenblanding af to institutioner, takser- og revisionsborgere samt eligerede borgere, når det i »Århus gennem Tiderne«⁷⁵ fortælles, at de eligerede borgere i Århus straks fra institutionens oprettelse i 1740 underskrev kæmnerregnskabet. Ved en sammenligning mellem underskrifterne ved regnskaberne og fortegnelsen over, hvem der varetog de borgerlige ombud, herunder takserborgerne, viser en sammenhæng sig. For år 1740 kan slet ingen udnævnelse af takserborgere findes omtalt, men allerede i 1741 begynder det, og vælges 1742, fås følgende resultat: af de seks underskrivere, skipper Christen Blach, maler Knud Madsen Bruun, hestehandler Anders Pind, snedker Christen Mortensen, skipper Niels Albertsen og Rasmus Mogensen, hvis profession ikke kendes, er de fire førstnævnte udnævnt til takserborgere, mens de to sidstes navne ikke er fundet i kilden⁷⁶. I bilag 2 ses, at det var andre, der i 1742 fungerede som eligerede borgere i Århus.

Gennemgår man kæmnerregnskaberne år for år, finder man hvert år nye underskrivere, og undertiden, f. eks. i år 1744, skriver de udtrykkelig, at de er revisionsborgere. I samtiden er, for Århus' vedkommende, ikke fundet nogen sammenblanding af de to grupper.

Begrundelse for indsættelsen af eligerede borgere

I året 1740 oprettedes institutionen »eligerede borgere« i Århus. Årsagen til denne nydannelse må søges i forholdene i byen og især inden for magistraten i årene forud.

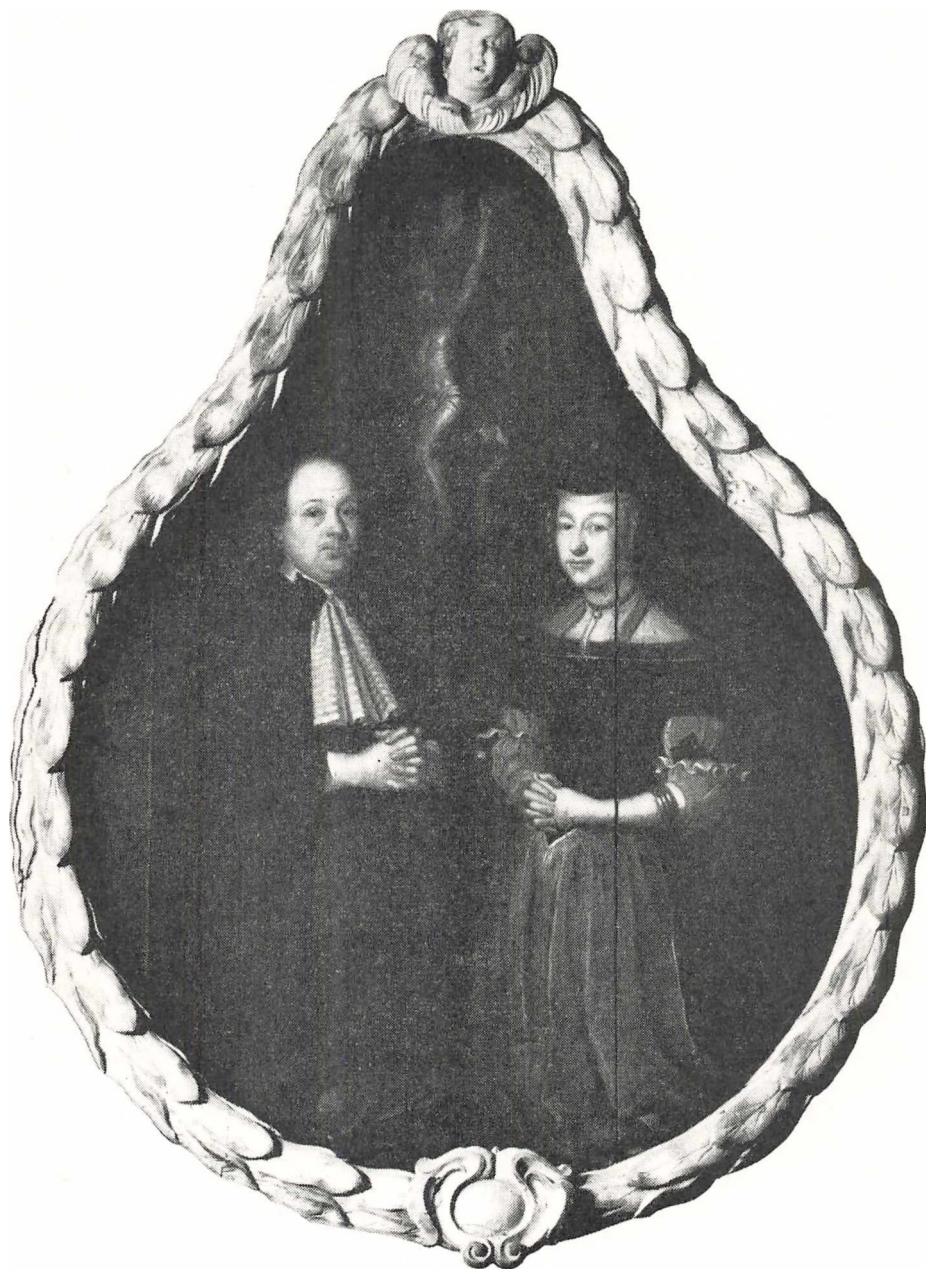
Der var i byen en del utilfredshed med den måde, hvorpå magistraten administrerede byens midler. I årene omkring århundredskiftet havde byen haft indtægter af konsumtionen, uden at der var aflagt regnskab derover. Også

indtægter ved, at fremmede lejede græsningsret, kaldet græsningspenge, ønskede borgerne regnskab over⁷⁷. Endelig var der fra gammel tid »Ning herreds brohavre«, det vil sige, at bønderne i Ning herred ydede til vedligeholdelse af en bro. Imidlertid var disse indtægter helt fra 17. århundredes anden halvdel gået i magistratens lommer, mens udgifterne til broen figurerede på byens regnskab. Alt dette forlangte man regnskab over, og pengene anvendt til det fælles bedste, men det behagede absolut ikke magistraten. Efterhånden gled sagen over til at være et havneanliggende. Havnen trængte nemlig i høj grad til reparation, og dertil ønskede borgerne de penge anvendt, som de mente, magistraten uretmæssigt havde tilegnet sig.

Peder Jensen Laasbye havde været borgernes talsmand. Ham lod stiftamtmanden da udnævne til viceborgmester, og i 1735 rykkede han op som borgmester⁷⁸. Dermed var sagen dog langt fra løst. Striden, der hidtil havde stået mellem magistrat og borgere, rådede nu også blandt magistratsmedlemmerne indbyrdes. De øvrige var langt fra tilfredse med at have fået Peder Laasbye ind. En mand der, som han, havde forlangt, at loven skulle overholdes, satte man ikke pris på og forsøgte at gøre ham livet surt. Han begik en fejl ved at lade nogle kreditorer få adgang til papirer i et dødsbo, inden de var registrerede. Denne anledning benyttede de øvrige til at udelukke ham fra rådstuen. Stiftamtmand Holck meddelte rådet, at de ikke kunne nægte at forhandle med Laasbye, og da de alligevel afviste ham, var stiftamtmandens tålmodighed slut, og han forlangte, at Chr. Basballe, Søren Michelsen Gylling og Andreas Stæhr skulle give både ham og Laasbye en undskyldning. Gylling og Stæhr bekvemmede sig til det, men ikke Basballe, der formedels »hoved svimmelser ei kan komme på rådstuen eller ud af mit huus uden befrygtende livsfare«⁷⁹.

Derefter ændredes rådets sammensætning, Andreas Stæhr og Thøger Kjersgaard trak sig begge tilbage i efteråret 1739, Søren Jensen døde, og Basballe blev anmodet om at gå frivilligt, en anmodning han dog foreløbig sad overhørig. Der var dog stadig stridigheder inden for rådet. Denne gang drejede det sig om, at man ikke ville udlevere nøglerne til arkivet til Laasbye⁸⁰. Man frygtede vel nye afsløringer. Da Århus i 1740 fik en ny stiftamtmand, Jacob Benzon⁸¹, gjorde han kort proces og forlangte Basballes afgang. Desuden beordrede han indført eligerede borgere⁸².

Stiftamtmandens kompetence til at tage et sådant skridt, skal her søges belyst. I Danske Lov tales ingen steder om borgerudvalg, der skulle tages med på råd eller have ret til at stille forslag til byens bedste. Heller ikke senere bestemmelser, gældende for hele landet, omtaler eligerede borgere, men i 1702 udstedtes et reskript for Bergen derom⁸³. Det bestemtes bl. a., at de skulle

Rådmand Jens Rasmussen Lassen og hustru Ane Jacobsdatter Winther
Udsnit af epitafium i Domkirken. Foto Thomas og Poul Pedersen

være selvsupplerende eller »som sædvanligt er«, og netop dette »som sædvanligt er« var en bestemmelse, som landet ofte styredes efter.

Borgerudvalg havde været almindelige i middelalderen, og i enkelte byer bevarede disse, f. eks. Helsingør og Ribe⁸⁴. Stiftamtmandenes kendskab til bestående udvalg fik, sammen med bekræftelsen af deres overopsyn med byerne⁸⁵, disse til også at ønske sådanne organer inden for deres egne områder. Udviklingen gjorde sig først gældende i Jylland; fra 1726 til 1740 indsattes eligerede borgere i Kolding, Vejle, Holstebro og Varde, mens Fredericia havde eligerede allerede fra 1692. På øerne kom der først eligerede efter år 1750 og igen en bølge i 1770'erne⁸⁶. Det er tydeligt, at det smittede fra by til by.

Når stiftamtmanden i Århus indsatte eligerede borgere uden at indhente regeringens tilladelse, var der ikke noget mærkeligt i det. En enkelt, stiftamtmanden over Viborg, ønskede en instruks for de eligerede, som han havde indsat i 1747, men han fik at vide, at han »på embeds vegne haver at tillægge dem en sådan instrux, som er overensstemmende med loven, og som han for byens og borgerskabets tarv og bedste finder tjenligst og nyttigst«⁸⁷. Den besked måtte han nøjes med, men samtidig var det jo en anerkendelse af, at stiftamtmanden kunne afgøre sagen.

Institutionens oprettelse

Indsættelsen af eligerede borgere i Århus foregik på den måde, at stiftamtmand Benzon mødte op på rådstuen og forlangte institutionen oprettet. Magistraten lod derefter meddele, at det havde »behaget hans Excellence at forunde os sin nærværelse« og at det ansås for at være

... meget nyttigt og gavnligt både for byen og magistraten at her ... blev udnævnt nogle gode borgere, der i fornøden og påkommende tilfælde med magistraten kunde deliberere på borgerskabets vegne, hvad byen nyttigt og til beste kunde eragtes; ... de gode mænd og borgere nu strax wilst behage at udvælge 8 af Deres medborgere til denne forretning, da vij 6 deraf vil udnævne, og skal dennem blive uden ophold sligt skriftligt communiceret . . .

Vi forvente de gode mænd ej herudi lade sig nogen uvillighed på det så nyttig at være kand nå fuldkomhed og vedvare. Og ej som forhen er skeed at såsnart det var kommen i brug, igen lige så hastig blev frafalt.

Århus Rådstue d. 21. novbr. 1740

P. Laasbye
S. M. Gylling
*U. C. Müller*⁸⁸

Enten kunne borgerne ikke enes om at foreslå otte, eller også har der været for mange fornemme, som man ikke vovede at forbigå. I hvert fald foresloges tolv i stedet. Den slags små afvigelser fra bestemmelserne toges ingen større notits af. Det meddeltes, at

Borgerne har udnævnt 12 gode mænd, som de fandt meget habile til denne forretning, hvoraf 6 kunde udvælges. Så bliver det herved bekendtgjort, at af de foreskrevne optegnede 12 borgere, disse efterfølgende at være udnævnt nemlig:

Jens Ollesen Schiødstrup, Søren Ollesen, Hans Jensen Buchtrup, Niels Gregersen, Christian Jørgensen og Mogens Blach.

Det tilføjedes:

Når man agtede fornøden dennem på rådstuen at lade opkalde for om en og anden forefaldende affaire at vedtalles, sig lade indfinde, som og at proponere i fald noget til byens gavn og bedste kunde udfinde. Vi vil ikke have nogen tvil: At disse gode mænd jo ... ald fliid og nidkiærhed i denne tilfælde ... vi venter, at ingen udebliver uden tilstrækkelig forfald. Da det dog i agt tages, at 4 af dem komme tilstede.

Århuus Rådstue d. 19. dec. 1740⁸⁹.

Hvem de øvrige seks foreslåede, men ikke valgte var, foreligger ikke oplyst. Den 23. december anerkendte de seks borgere skriftligt deres nye stilling.

Magistraten sluttede sin meddelelse om »de gode borgere«, der skulle vælges, med følgende: »Og ej som forhen er skeed, at såsnart det var kommen i brug, igen lige så hastigt blev frafalt«.

Med dette sidste ønske sigtes til forskellige udvalg, der havde været nedsat for at behandle enkelte spørgsmål. For eksempel havde i 1735 24 borgere besvaret spørgsmål, stillet af overøvrigheden, angående byens næringsveje, økonomiske forhold m.v.⁹⁰. Så sent som i 1740 havde magistraten udpeget fire borgere til at forhandle med militæret, der lå i byen; også da var det økonomiske spørgsmål, det gjaldt⁹¹. Disse udvalg havde fået tildelt ganske bestemte opgaver, og når de var løste, opløstes udvalget. Der var ikke hos borgerne større forståelse for sådanne udvalgs berettigelse. Var man utilfreds med noget, klagede man over det, som det foregående tydeligt viser. Heller ikke efter oprettelsen i 1740 gjorde de pågældende sig klart, hvad deres stilling kunne bruges til. De skrev undertiden enkeltvis, undertiden et par af dem sammen med andre købmænd, når en eller anden sag trængte sig på. En vaneforestilling om, at magistraten ydede man kritik, men ikke gode råd, kunne ikke udryddes, fordi stiftamtmanden så nytten ved et sådant udvalgs nedsættelse.

Man må dog i Århus have haft en forestilling om, at dette udvalg var af mere varig karakter, idet man indrettede en sal i byens rådhus til det⁹².

Valget af de eligerede borgere

Valgmåden for de eligerede varierede en del i perioden. Fra begyndelsen var det som allerede vist borgerne, som foreslog, og magistraten, der valgte iblandt de foreslåede⁹³. Senere blev de eligerede selvsupplerende dog med magistratens valg blandt nogle foreslåede af de eligerede, hvad følgende eksempel viser; borgerne var dermed skudt til side ved valget. Den 1. maj 1755 skrev magistraten til Mogens Blach, Jørgen Rasmussen, Christian Hørning og Peder Th. Bøggild:

»Da Knud Johansen Konis formedelst hans kirkeværg er bleven delibereet fra at være en af de 6 byens mænd og Rasmus Pedersen Hasle formedels alderdom og skrøbelighed og derfor nu delibereet så ville De . . . foreslå 4 *rigtige* borgere, hvoraf 2 i de aftrædendes sted kunde andordnes. Vi forbliver . . .«⁹⁴.

Dertil svarede tre af ovennævnte godt en måned senere:

»Efter Deres skrivelse af 1. maj at Rasmus Hasle og Knud Johansen Konis fra det 6 byens mænds tall er bleven libererit. Foreslås herved igen 4 af borgerskabet. Næmlig Niels Stauning, Thomas Thomasen Sabroe, Peder Kaarsberg og Rasmus Eriksen Müller. Hvoraf 2 i de aftrædendes sted behagelig kand anordnes. Vi forbliver . . . Mogens Blach, Jørgen Rasmussen, Peder Thyrrisen Bøggild«⁹⁵.

Derefter traf magistraten sin beslutning:

»Efter Deres indgivne forslag til os under 2. hujus haver vi anordnet udi de afgåendes sted af de 6 byens mænds tal Thomas Thomasen Sabroe og Rasmus Eriksen Müller, hvorover de herefter i alle byens vedkommende ting med dend ville conferere . . .«⁹⁶.

Ved oprettelsen i 1740 af »byens 6 mænd« havde magistraten pålagt disse ikke at forsømme at møde, når noget skulle drøftes, og i det mindste måtte fire møde op⁹⁷. Her havde kun tre underskrevet indstillingen, Christian Hørnings navn mangler foruden de to, der havde trukket sig tilbage, inden nye var udpegede. Det var karakteristisk for tiden, at man enten ikke klart formulerede bestemmelser eller ikke i praksis fulgte de bestemmelser, der var givet. Her nævnes således ikke et ord om, at tre personer ikke var et tilstrækkeligt antal til at afgive indstilling.

I 1755 var der ikke som i 1740 mulighed for nogen tvetydning af ordet »borgere«. Man vedføjede »rigtige« og gjorde dermed klart, at et borgerskab var nødvendigt for at være valgbar. Denne forsamling af købmænd foreslog kun mænd inden for deres eget erhverv.

Borgmester Michel Michelsen Malling og hustru Margrethe Christensdatter
Udsnit af epitafium i Domkirken. Dobbelt epitafium med broderen Søren Michelsen Malling.
Foto Thomas og Poul Pedersen

Vi skal langt op i tiden før lovgivningsmagten trådte til med bestemte regler for nyvalg. I et reskript af 24. marts 1797 hedder det:

Kongen anser det rigtigst, at dette valg sker ens overalt, og at disse mænd, der i alle tilfælde må kunne anses som borgernes repræsentanter og talsmænd for at kunne have den fornødne tillid hos borgerskabet, vælges af borgerne selv med den mindst mulige indflydelse derpå af andre. Og vil i den hensigt have anordnet følgende som almindelig regel for de eligerede mænds valg . . . samtlige borgere skulle, når vakance gives blandt de eligerede ved skriftlig tilsigelse fra magistrat eller byfoged betimeligen indkaldes på rådstuen for at vælge til den eller de vakante pladsers besættelse, hvor de tilstedeværende borgere da, enhver især, skriftlig vælger på tre borgere, hvem de selv ville, af det hele antal, til enhver vakant plads, hvorefter magistraten samler stemmerne og lader det passerede ved byskriveren indføre i rådstueprotokollen, af hvilken indsendes en udskrift med deres og de eligerede mænds betænkning til stiftamtmandens eller amtmandens approbation. Og må indsendte skriftlige valgsedle ei antages, men de, som ikke personlig ville møde, skulle være fornøjede med det af de tilstædeværende gjorte valg⁹⁸.

Samme år skulle der afholdes valg i Århus, og vi kan da for første gang se navnene på alle, som borgerne ønskede til deres talsmænd. Meddelelsen er indført i retsprotokollen og har følgende ordlyd:

Da den ene af byens eligerede mænd, købmand Kjeld Iversen ved døden var afgået, så havde magistraten i allerunderdanigst følge af det allernådigste reskript af 24. marts sidstleden her i rådstuen indkaldt det samlede borgerskab til i dag at møde for at vælge til den vacante pladses besættelse. Derom udstedte skriftlige tilsigelser blev fremlagt . . . Derpå blev i overværelse af byens øvrige repræsentanter af det mødte borgerskab enhver især fremkaldt og modtaget disse skriftlige voteringsedler. I følge af disse havde: købmand Laurids Gieding 12 st., købmand Peter Laurentin 11 st., købmand Chr. Møller 6 st., købmand Hans Raae 5 st., skræddermester Peder Villadsen 8 st., købmand Peder Andersen Schmidt 2 st. . . Hvoraf da erfares, at købmand Lauritz Gieding har de fleste stemmer. Det passerede blev hentet til beskrivelse for at indsende til høie øvrigheds approbation⁹⁹.

De her udeladte personer fik næsten alle 1 eller 2 stemmer. I alt blev der afgivet 69 stemmer, fordelt på 22 personer, hvoraf de 17 var købmænd. Da der udtrykkeligt står, at valghandlingen foregik ifølge reskriptet af 24. marts samme år, kan man formodentlig gå ud fra, at hver har foreslået 3, hvilket betyder, at de 69 stemmer er afgivet af kun 23 personer. Det vil sige, at man spredte stemmerne på alle tilstedeværende på nær 1, idet der næppe kunne stemmes på fraværende borgere. Reskriptet skrev rigtignok, at borgerne kunne stemme på »hvem de selv ville, af det hele antal«, men det var underforstået, at alle mødte op, hvad ikke var tilfældet. Århus havde på det tidspunkt mindst 10 gange så mange borgere. Reskriptet forlangte, at alle borgere skulle tilsiges skriftligt, og referatet af valghandlingen omtaler disse skriftlige tilsigelser, men nogen afskrift findes desværre ikke.

Man bemærker, hvor forsigtigt resultatet gøres op. Der står ikke, hvem der var valgt, kun hvem der havde fået de fleste stemmer. Beslutningen lå, efter at magistraten og de siddende eligerede havde udtalt sig, hos stiftamtmanden.

Kun 10 år efter ændredes reglerne for valg af eligerede og denne gang i borgernes disfavør. Det frie valg af, hvem de selv ville foreslå, indskrænkedes ved et reskript i 1807 til, at borgerne kunne vælge mellem 3, foreslåede af magistraten:

Af magistrat eller byfoged foreslås 3 af de mest oplyste og retskafne mænd bl. byens indvånere, af hvilke det hele borgerskab, efterat navnene betimeligen er det bekendtgjort, vælger én ved skriftlige sedler, der indleveres til magistraten, som i repræsentanternes overværelse åbne dem, for at samle stemmerne; dog haver magistraten ... ved forslagene at iagttage ... at duelige mænd af alle borgerklasser optages ...¹⁰⁰.

Denne valg måde gjaldt for resten af den her behandlede periode. Alligevel fortsattes i Århus helt til 1816 efter reskriptet af 1797, hvilket ses af forskellige indberetninger til stiftamtmanden, for eksempel i 1808:

Efter indkaldelse af valg på en eligeret mand i afdøde kbm. Søren Hasles sted ... derpå voteret af det mødte borgerskab, alt i overværelse af byens øvrige repræsentanter, og hvorved de 3, som havde flest stemmer, blev købmand Søren Schmidt 15 st., kbm. Peder Larsen Schmidt 12 st. og købmand Harboe Meulengracht og snedker Bent Meyer hver 5 st. De to første anses for de bekvemmeste, og hvorfor man til høje hr. stiftsbefalingsmanden ville indstille hvilken af dem dertil skal udsees¹⁰¹.

Meddelelsen var underskrevet af borgmester Hviid og rådmand Petersen, ikke af de eligerede. Alligevel svarede stiftamtmanden, som om også de havde været medunderskrivere. Det giver en formodning om, at kopibøgerne ikke er helt pålidelige.

I anledning den kongelige magistrats og d.hr. eligeredes behagelige skrivelse af 22. d. skulle jeg herved til behagelig efterretning og bekiendtgørelse tjenstlig melde, at jeg af de 4 foreslåede mænd til at indtræde som eligeret i afdøde købmand Søren Hasles sted har udset købmand Peder Lars Schmidt som strax ville behage at tiltræde de med denne byens bestilling forbundne forretninger.

*Güldenchrone*¹⁰².

I dette tilfælde udpegede stiftamtmanden altså ikke den, der havde fået flest stemmer, men derimod svogeren, der indtog andenpladsen. Måske har stiftamtmanden opfattet magistratens meddelelse om, at de *to* første ansås for »de bekvemmeste«, som en indpakket opfordring til at udpege Peder Laursen*) Schmidt. Nogen modvilje mod at få Søren Schmidt kan der ikke have været,

*) Når de to foregående citater har henholdsvis Larsen og Lars som mellemnavn, skyldes det simple skriverfejl.

for hans valg godkendtes året efter, da igen en plads var blevet ledig. Det lyder lidt kejtet, at magistraten meddelte, at »de 3 som havde flest stemmer blev . . .« og derefter nævner 4 personer. Reskriptet af 1807 talte netop om 3 personer, som skulle foreslås, og det har nok været det, der har foresvævet skriveren, selv om man ikke fulgte reskriptets ord om, at magistraten og ikke borgerne skulle udpege de 3. Stiftamtmanden har åbenbart ikke følt sig forpligtet til at følge det kongelige bud, når man inden for købstaden kunne blive enige om friere valg.

To år efter gik man frem på samme måde:

Efter indkaldelse til valg på en eligeret mand i hr. skrædder Willadsens sted, der ved døden var afgået, blev i dag voteret af det mødte borgerskab i overværelse af byens repræsentanter, hvorved efterskrevne 3 havde de fleste stemmer, bager Wilhelm Petersen 12 stemmer, muremester Schandorph 11 stemmer og tobaksspinder Grarup 7 stemmer. Den første ansees som den bekvemmeste og desårsag ville man til høje hr. stiftamtmanden indstille, om han ikke til eligeret mand måtte udnævnes ¹⁰³.

Denne indstilling var underskrevet af magistraten og 4 eligerede borgere og fulgtes af stiftamtmanden. Ejendommeligt nok var det tre håndværkere, der fik største stemmetal. Det leder tanken hen på det nye reskript af 1807, hvori der stod, at magistraten skulle sørge for, at der blev valgt mænd af alle borgerklasser. Med skrædder Villadsens valg i 1798 havde man i Århus foregrebet dette krav, og derefter erstattedes en afgået håndværker altid med en ny håndværker i resten af perioden. Det kan ikke bero på tilfældigheder, men må have været organiseret, således at det mødte borgerskab i 1810 kun kunne stemme på håndværkere.

I 1816 meddelte magistraten stiftamtmanden, at Peder Funder var valgt og anmodede om at få hans valg godkendt ¹⁰⁴. Allerede en måned tidligere havde Peder Funder som eligeret borger underskrevet en beslutning truffet af magistrat og eligerede i forening ¹⁰⁵. Magistraten må have været sikker på, at hans valg ville blive godkendt.

Efter den tid foregik valget, som reskriptet af 1807 påbød: magistraten foreslog, og borgerne valgte. Århus fik i 1820 i stedet for Frederik Guldencrone som stiftamtmand Peter Rosenørn ¹⁰⁶, og han har altså ikke tolereret, at borgerne selv foreslog, stik imod reskriptets ordlyd. Efterhånden blev det kutyme, at indkaldelse til valg foretoges i avisen; i 1834 hedder det eksempelvis i en bekendtgørelse:

I stedet for de afgående repræsentantere hr. købmand R. Schandorff og hr. malermester Bøegh, bliver mandag d. 21. ds. om formiddagen kl. 10 foretaget på denne bys rådstue valg af tvende andre repræsentanter. I henhold til reskriptet af 26. juni 1807 vil hertil vorde proponerede d. hr. købmand Simmelkjær, købmand Søegaard og købmand

Rådmand Søren Michelsen Malling og hustru Anne Seyersdatter
Udsnit af epitafium i Domkirken. Foto Thomas og Poul Pedersen

L. Meulengracht samt urmager Jensen, skræddermester Røgind og murermester I. Lund, og byens borgere anmodes herved om, enten personligt at møde for der at gøre valg, eller også betimeligt at indlevere deres skriftlige valgseddel.

Århuus, d. 15. april 1834.

*Magistraten*¹⁰⁷.

Da der skulle vælges 2 nye eligerede, måtte magistraten foreslå i alt 6 mand. De foreslåede er opstillet i 2 grupper, én med købmænd, og én med håndværkere, og man tog da den, der fik flest stemmer inden for hver gruppe. Borgerne valgte købmand Simmelkjær og skræddermester Røgind¹⁰⁸.

Noget helt frit valg, hvor borgerne først foreslog og dernæst ved stemmeafgivning valgte netop den mand, flertallet ønskede, fandtes formelt ikke i perioden. Udviklingen kan gøres op på følgende måde: Ved institutionens oprettelse kunne borgerskabet foreslå otte, hvoraf magistraten ville udpege seks; borgerne foreslog tolv og begrænsede dermed deres egen indflydelse og forøgede magistratens.

I den følgende tid foreslog de eligerede, der fortsatte på posterne, men ikke de afgående, selv nye medlemmer, hvor igen magistraten havde den endelige afgørelse. Ved selvsupplering undgik man at få personer, der ikke kunne samarbejde, men til gengæld blev kredsen ensidigt sammensat. Det ses også, at man i den periode ikke kom ud over opfattelsen af, at købmænd var eneste mulige emner. Her må indskydes, at de eligerede med borgerskab som skipper eller Jens Antonsen, hvis borgerskab lød på »gørtler og liden småkræmmeri« i virkeligheden var købmænd. I perioden 1797–1807 havde borgerne selv forslags- og stemmeret. Ganske vist skulle afgørelsen godkendes af magistrat, siddende eligerede og stiftamtmand, men det må dog, så længe indgriben ikke fandt sted, om ikke formelt, så reelt, kaldes et frit valg.

Derefter følger så årene indtil 1816, hvor vi ikke ved, om man slavisk fulgte bestemmelserne fra 1797, eller, hvad resultatet i 1810 tyder på, magistraten i forvejen havde begrænset valget ved at bestemme, hvilken erhvervsgruppe den nye skulle tilhøre.

Den sidste periodes indskrænkning af borgernes indflydelse er værd at standse op ved. Hvorfor greb statsmagten hæmmende ind overfor en udvikling, den selv kort tid forinden havde startet?

Norge havde aldrig opnået det frie valg, som reskriptet af 1797 tiltænkte borgerne¹⁰⁹. Ganske vist var der bestræbelser i gang for at få forholdene ens for begge lande, men det betød jo ikke, at Danmark måtte foretage, hvad vi i dag anser for et tilbageskridt. Det kunne lige så vel have været Norge, der

fulgte eksemplet fra Danmark. Der var imidlertid indløbet klager over valg-måden. I Helsingør var kun 10 borgere mødt, og de havde stemt på »u-
 due-lige«¹¹⁰. Også på Fyn var det galt, og derfra meddelte stiftamtmanden, at
 i Fåborg valgtes »borgere af den ringeste klasse, som til dels neppe kan skrive
 mere end deres navn«. Dog gjorde han samtidig opmærksom på, at i Svend-
 borg, Rudkøbing og Nyborg valgtes de anseligste købmænd og håndvær-
 kere¹¹¹. Der var altså overvægt for de velovervejede valg, men alligevel
 kom klagerne til at øve indflydelse. De mænd, der i år 1797 havde været
 rådgivere for kronprinsen, for eksempel Colbjørnsen, og som havde ladet sig
 lede af troen på fremskridt og frihed, var der ikke længere¹¹². Ingen modvir-
 kede den indstilling og mistillid til borgerskabets modenhed, som klagerne
 over valgene havde frembragt.

Valgperiodens længde

Der var ikke nedfældede, formelle regler om en nærmere afgrænsning af de
 eligeredes valgperiode. Ser man på de bestemmelser, der foreligger, dels fra
 stiftamtmanden og dels fra statsmagten, viser det sig, at der i intet tilfælde om-
 tales regler for udskiftning. For enkelte andre byer blev sådanne regler udfor-
 met, for eksempel for Viborg, hvor valget kun gjaldt for 3 år¹¹³. Hverken
 særlige bestemmelser for Århus eller de landsomfattende reskripter behandler
 denne side af institutionen. Det vil sige, at man i Århus opfattede valget som
 værende livsvarigt, og der er da heller ikke fundet antydning af, at andre end
 den eligerede selv bestemte, om han ville gå af. Flere steder udtrykkes det
 ganske klart: da N. N. har ønsket at udtræde . . . Den formelt livsvarige be-
 sættelse af posten viste sig i mange tilfælde at blive afbrudt. Det samlede an-
 tal eligerede fra 1740 til 1837 var 57. Trækkes herfra de seks, der virkede
 i 1837, og som på grund af ændringen af købstadborgernes repræsentation fik
 andre betingelser, er der 51 tilbage, om hvem man kan undersøge, om de
 vedblev at være eligeret til deres død eller ej. Otte har underskrevet endnu
 samme år, som de døde, og elleves underskrift findes året før. Heraf døde ikke
 mindre end fire i januar måned, og når man tager i betragtning, at der godt
 kunne gå flere måneder imellem, de eligerede skriftligt ytrede sig, må alle disse
 nitten anses for at have siddet til deres død. Desuden findes to som muligvis
 forblev hele livet, nemlig Hans Betzer og Frants Henriksen Kruise. Endelig
 omtales Peder Herskind som »lige til sin dødsdag eligeret«, selv om han bevis-
 ligt ikke var aktiv de sidste 1½ år¹¹⁴. Tilbage er 29, eller ca. 3/5, som trådte

tilbage, før de døde. Der gives nogle steder forklaring på, hvorfor de pågældende trak sig tilbage, således afgik i 1755 Knud Johansen Konis »formedelst hans kirkevæрге« og Rasmus Pedersen Hasle »formedels alderdom og skrøbelighed«¹¹⁵. Ellers er den noget intetsigende formular »har ønsket at træde tilbage« hyppigst anvendt¹¹⁶.

Knud Johansen Konis betragtede altså ikke alene hvervet som en tillidspost, men også som et arbejde for byen, hvorfor man kunne anmode om at blive fritaget, når man varetog andre bestillinger. Kirkevæрге var i hans øjne en mere betydningsfuld opgave, for hvilken eligeret måtte vige. Når andre trak sig tilbage efter nogle år, var det sikkert ud fra den opfattelse, at nu havde de gjort deres pligt, nu måtte nye træde til. »Alderdom og skrøbelighed«, som var Rasmus Hasles begrundelse, har formentlig også været afgørende for mange.

I mange købstæder fritoges de eligerede for andre borgerlige ombud¹¹⁷, men det skete, som Personalhistoriske Data viser, ikke i Århus. En medvirkende årsag til, at en del trak sig tilbage, var sikkert, at ikke engang den fordel var hæftet til bestillingen. Endelig må også som årsag til fratræden ses, at bestillingen ikke var lønnet, således som magistratsembederne var det. Man kunne endog have udgifter på det. I Odense lykkedes det de eligerede at opnå tilskud fra byen, men stort mere end til betaling af skriverekvitter strakte pengene ikke¹¹⁸.

De eligerede borgeres funktion

Til belysning af de eligeredes funktion i Århus fremdrages som eksempler nogle sager, i hvis afgørelse de tog del.

Den første sag, der forelagdes de eligerede af magistraten, var dateret 9. marts 1741, ca. 2¹/₂ måned efter oprettelsen af institutionen. Titulaturen var i pagt med tiden yderst høflig: »Højagtbare og velfornemme herrer . . .«. Brevet drejede sig om, hvordan man skulle »finde udvej for penge til reparation af vejene omkring byen og til rådstuen i tilstundende sommer«. Inden den tid havde magistraten tilstillet stiftamtmand Benzons deres forslag til løsning. Han godkendte, at der måtte »lånes så mange penge . . . med afbetaling i de næstfølgende år, som de kan blive enige om med borgerskabet«¹¹⁹. Om stiftamtmanden dermed mente, at borgerskabet skulle sammenkaldes på rådstuen, eller han tænkte på de nys udnævnte repræsentanter for borgerne, kan ikke ses, men spørges skulle der, det fremgår klart. Magistraten valgte en henven-

delse til »de gode mænd«, som repræsentanterne i de første årtier kaldtes. Det varede fra 20. februar til 9. marts, inden magistraten bekvemmede sig til at spørge. Stiftamtmand Benzons svar blev vedlagt i kopi, og dertil føjede magistraten et forslag om, at »byens bekostning for dette år blev ansat noget højere end forrige år«.

Sammen med denne sag fik de eligerede en skrivelse, som stiftamtmanden havde dateret 21. december 1740. En Jacob Darmstædt, der var kaptajn ved brandvæsenet, havde søgt om for sin umage (arbejde) at få noget af byen årligt. Denne ansøgning var videregivet til magistraten, som nu 2^{1/2} måned efter lod den gå til de eligerede. Når de alligevel skulle samles, kunne de lige så godt få alle besværlighederne. Man spurgte, hvor meget de eligerede syntes, han skulle have, og forventede »erklæring uden ophold . . . da ligningen ikke kan foretages inden . . .«.

Der gik kun fire dage, inden de eligerede svarede. Angående vejene kunne de »ønske, at der blev gjort overslag«, og »skulle der være eller blive overskud af byens almindelige skatter . . .«, kunne man »befri byen for ekstra skatters pålæg«. Desuden ønskede de, »at byen blev forskånet for pengelån at betale renter af . . .«. Angående rådstuen burde der ikke foretages anden »reparation, end hvad nogenledes kan være tålig for byens indbyggere . . .«¹²⁰. Brandkaptajn Darmstædt, mente de eligerede, kunne få 20 rdl. årligt. Det sidste var et konstruktivt forslag, og magistraten traf da også hurtigt beslutning om at følge det. Angående vejene og rådstuen var man ikke kommet løsningen nærmere.

Den 23. januar 1741 havde stiftamtmanden opfordret magistraten til at udnævne 4 borgere til at måle vejene og besigtige deres tilstand før en reparation. Den 15. april udnævntes disse mænd, og samme dag skrev magistraten til de eligerede, at »såsom slig forretning aleneste hensigter til byens almindelige nytte, de da bærer den omsorg derfor, og enten en eller flere af dem, som de selv behager at komme overens om at udvælge, bivåner samme forretning, når den af mændene foretages . . ., når sligt er sket, skal vi nærmere, før noget arbejde begyndes, conferere med dem om alle udfordrende og hvorledes så gavnligt et værk bedst kan blive fuldført«¹²¹.

Fem dage senere svarede de eligerede: »... angående den gode foranstaltning til vejenes måling og besigtigelse . . . Og imidlertid de udnævnte gode mænd samme forretter, kan nogen af vores nærværelse vel ej være så fornøden, men om dette måtte behage Deres velædle velvisheder enten i sommertid eller derefter at tage det i øjesyn og betragtning, så vi efter al pligt findes villig at medfølge og hosvære, for da til byens almindelig bedste . . .«¹²².

Svaret var underskrevet »allertjenstskyldigste tjener«, men der var allige-

Borgmester Hans Jensen Winther
Udsnit af ligsten ved Frue Kirke. Foto Thomas og Poul Pedersen

Ingeborg Jensdatter Spliid, borgmester Hans Jensen Winthers 3. hustru
Udsnit af ligsten ved Frue Kirke. Foto Thomas og Poul Pedersen

vel grænser for, hvad de ville bruges til. Løbe omkring på gader og stræder og se på, at andre »gode mænd« udførte et pålagt arbejde, det behagede dem ikke.

De fire, der skulle måle og syne vejene, blev anmodet om snart at blive færdige dermed ¹²³. Alligevel gik tiden til 30. august, inden magistraten kunne meddele de eligerede, at oplysningerne forelå og igen bede om deres betænkning ¹²⁴. Under 5. september skrev de eligerede, at de fleste af dem havde overværet målingen! Det var noget andre toner end i april. Enten pligtfølelsen eller nysgerrigheden har sejret over deres oprindelige uvilje mod ideen. Brevet fortsætter med, at de den 13. marts har foreslået angående pengenes fremskaffelse. Det var en omgåelse af sandheden, i virkeligheden havde de kun foreslået, hvordan pengene ikke skulle fremskaffes, nemlig ved lån. Ideen om at anvende et eventuelt overskud af de almindelige skatter var ikke særlig frugtbar – det var jo før overbudgetteringens tid i de offentlige kasser. De fortsatte da også, at de fandt det »mest billigt om det blev markjordene pålagt, da de i nærværende tid for al besværing er forskånet . . .«. Fordelingen af de 900–1.000 rdl., det ville koste, kunne foretages over et, to eller tre år. De håbede, at magistraten indhentede stiftamtmandens udtalelse ¹²⁵.

Sagen startede i januar hos stiftamtmanden og sluttede i september med de eligeredes udtalelse. Det blev ikke den sommer, man fik repareret veje omkring Århus. Magistratens langsomhed og de eligeredes forsigtige udtalelser var typiske for mange andre sager end den her nævnte.

Samtidig havde en anden sag verseret. M. Juel, enke efter Jens Wissing på Århus Mølle, ønskede at købe egetømmer fra Risskov, da hun havde lidt skade på broen ved møllen og ikke kunne købe noget nogen steder i »circumferencen«. Hendes brev var dateret 8. maj 1741, stilet til magistraten og gik samme dag videre til de eligerede. I denne sag var de eligerede ikke enige. Jens Olesen Schiødstrup fandt det rimeligt at efterkomme hendes begæring. De øvrige fem mente derimod: »Byen har to broer i slet tilstand foruden havnen, hvortil der kræves ikke liden kvantitet tømmer fra Risskov, byen og havnen tilhørende, . . . skoven bør ej forhugges . . .«. I øvrigt ville de henvise sagen til havnens inspektører ¹²⁶.

Den 13. maj skrev magistraten til havnens fem inspektører. De måtte tænke på, »hvad skoven tåligen er . . . og tillige eftertænke, at møllens vedligeholdelse er byen til nytte«. Hele sagen ordnedes forbløffende hurtigt. Den 24. maj fik madam Wissing bevilget egepælene til låns mod at aflevere tilsvarende antal og kvalitet igen næste forår ¹²⁷.

Her havde magistraten altså forsøgt at stille alle tilfreds. Fem af de eligerede var principielt imod hugst med salg for øje, men havde selv henvist sa-

gen til havnens inspektører. Egentlig forbigået de eligerede havde man altså ikke, da man fulgte havneinspektørernes vakkende svar om, at denne ene gang kunne man måske o. s. v. At hun så fik tømmeret som lån, var et kompromis, alle bøjede sig for.

I øvrigt var man ikke indstillet på at tage hensyn til flertals- og mindretalsbeslutninger. Den tankegang lå tiden fjern. Dette tilfælde er det eneste, der er fundet, hvor de eligerede ikke samlet afgav betænkning.

I maj måned forhandlede om endnu en sag. En kaptajn Schmidt skulle have godtgørelse for huslejeudgifter. Militæret voldte byen en del kvaler med sine bestandige krav om godtgørelser. I september rykkede kaptajn W. v. Lüttichau for 24 rdl., han skulle have ifølge en aftale af 16. august 1740, fordi han selv sørgede for fouragens opbevaring. Indpakket i mange høflighedsfraser truede han med, at fouragen ellers fremtidigt ville blive kørt hen til magistraten. Skønt Lüttichau skrev, at han havde akkorderet med fire borgere på byens vegne, og at aftalen var godkendt af magistraten, lod denne alligevel sagen gå videre til de eligerede¹²⁸. De svarede den 25. september, samme dag som magistraten henvendte sig til dem, at da fouragen var ankommet for i år, kunne der ingen forandring ske, men »kunne i tiden udfindes, byen til letelse, bedre foranstaltning, vil det betids tages under betænkning«. Der var ikke megen hjælp at hente i den øjeblikkelige situation, og magistraten anviste pengene til Lüttichau¹²⁹.

Næste problem, der blev forelagt de eligerede, kom fra vognmandslavet, der påberåbte sig den hjælp, som magistraten havde lovet at skaffe til vognmandskørslen, da deres lav var for lille. Brevet var dateret den 18. september 1741 og meddelte, at fik de ikke arbejdskraft, ville de holde op til mikaeli, d. v. s. 29. september. Fristen var ikke lang, men alligevel lod magistraten tiden gå helt til 6. november, inden den afæskede de eligerede deres synspunkter. Man mindede om, at de gode mænd var udnævnt til »publique beste« og spurgte:

1. Hvem af borgerskabet brugte byens avling uden at være i vognmandslavet?
2. Hvor mange medlemmer et sådant lav burde have?
3. Om underskriverne alle var i sådan tilstand, at de kunne blive i lavet og efter tur forrette de kørsler, der kommer.

Den 27. november fremkom svaret. De eligerede påbegyndte samme opstilling.

1. De, der har besværet sig, kan bedst selv, siden de alle er avlsmænd, oplyse, hvem der driver avling og burde være i lavet.

Punkt 2 og 3 blandes sammen i svaret:

Nogles evner er ringe, men de er dog bedst tjent med at blive i lavet, som bør bestå af 12–16 mænd¹³⁰.

De eligerede så ingen grund til at beskæftige sig meget med vognmandslavet. Dets eventuelle vanskeligheder med at klare de kørsler, det blev pålagt, måtte det hjælpe sig selv ud af. Hele sagen behandledes af de eligerede på absolut uinteresseret måde.

Den næste sag blev stilet til havneinspektørerne og de 6 byens mænd i for-ening. Magistraten bad dem foretage eftersyn over »mindehovedets brygge, havnens bolværker og stenkisternes brøstfældigheder«¹³¹. Muligvis er der her tale om stenkister, der førte byens bække under havnens veje. Havneinspektørerne svarede straks, at de ønskede 2 gode borgere og 2 tømmermænd til det arbejde. De blev udnævnt af magistraten og indberettede, hvor meget tømmer, der skulle bruges, hvad det ville koste osv.¹³². Denne sag havde større interesse for de eligerede, og de afgav indberetning om tilstanden af de forskellige ting. De må have været med og se på det. Dernæst foreslog de, hvordan pengene til istandsættelserne kunne skaffes, nemlig ved afgifter af varer, der førtes til og fra byen, f. eks. karosser og tjære¹³³.

Hermed er gennemgået de sager, hvorom magistraten rettede henvendelse til de eligerede i 1741, deres første arbejdsår. Helhedsindtrykket bliver, at det mest besværlige var man utilfreds med at blive sat til. Det gælder opmålingen af vejene, ligesom også havneinspektørerne ville have andre til at udføre arbejdet med eftersyn af bolværkerne m. v. Når sagen drejede sig om vognmændene, en befolkningsgruppe uden for deres egen købmandskreds, følte de ingen forpligtelser. Når emnet angik skoven eller havnens bevarelse, vakttes deres interesse. De så det desuden som deres opgave at beskytte byens borgere imod nye skatter og havde i det stykke hele befolkningen bag sig; enhver offentlig udgift, der kunne undgås, burde undgås.

Sagerne fra 1741 er fremdraget for at vise begyndelsen af de eligeredes virke. Starten var ret lovende; i alt fem sager var blevet forelagt dem. Dette holdt sig nogenlunde konstant i de følgende år. I det følgende vil nogle år blive trukket frem for at vise omfanget af deres arbejde og indflydelse.

Som typisk er året 1755 udvalgt. Da førtes, som nævnt andetsteds (se s. 30), korrespondance om nye eligerede. Så fulgte en sag, hvor Johan Gotfred Wilde, en »klædefabrikør«, bad magistraten om hjælp til at holde sin fabrik i gang. Magistraten overlod til de eligerede at finde udvej. De svarede, at »byens kasse er belagt med anselig gæld, så derfra kan ingen assistance bestrides«. Desuden havde de spurgt »partikulairfolk her i byen«, men ingen ville låne noget ud uden kaution, og heller ingen ville eller turde indlade sig i interessentskab. Magistraten måtte fortælle manden, at der intet var at gøre, men trøstede ham med, at når han blev bedre kendt, ville han få fremgang¹³⁴. Wilde kom senere til at lede et »manufakturhus«, som Århus fattigvæsen lod

oprette¹³⁵. Fra borgernes side blev der klaget til magistraten over misbrug af græsning på byens marker. Den sag tog de eligerede sig af med stor nidkærhed. De svarede, at de, tillige med fire mænd, beskikket til markens tilsyn, havde affattet et reglement. De gjorde op hvor mange kreaturer, der kunne græsse, hvem der havde græsningsret o. s. v. Magistraten akcepterede uden indvendinger vedtægterne.

Ejeren af Århus Mølle, Christian Henrich Grotum søgte kongen om tilladelse til at anlægge en vejr mølle. Anmodningen gik til stiftamtmanden og derfra til magistraten. Uden nærmere sendtes den derfra til de eligerede. Denne rute blev gennemløbet på 1½ måned, men nu kom der fart i sagen. De eligerede var meget interesserede og anbefalede vejr møllens oprettelse, da den bestående vandmølle på grund af vandmangel ikke kunne klare malingen. Denne positive indstilling må, inden det skriftlige svar forelå, have nået magistratens medlemmer, for allerede dagen før skrev de til Grotum, at han skulle indsende de privilegier, han havde, så de kunne blive rettet¹³⁶. Mølle-ejeren havde været heldig, at ansøgningen kom til en gruppe mennesker, der interesserede sig for den.

Desuden havde de eligerede nu fået en årlig tilbagevendende opgave. De skulle indberette priserne på korn og smør til brug for kapitelstaksten¹³⁷. Indtil 1740 var denne indberetning lagt i hænderne på de største købmænd i byen, ca. 10–12 mænd¹³⁸. Derefter gled opgaven over til de eligerede.

For året 1755 ses de samme tendenser som for 1741. En mands bøn om økonomisk hjælp kunne de ikke efterkomme, hvis det skulle være på det øvrige borgerskabs bekostning, men en ordning af græsningsretten og forbedrede malmuligheder på møllen, begge dele noget de selv og mange andre kunne nyde gavn af, gik de med stor alvor ind for. Tendensen i det foregående har været sparsommelighed, og forslag, der ikke gik ud over, hvad magistraten selv med lidt god vilje kunne have hittet på. Om noget »oprør« var der på intet tidspunkt tale. En menneskealder senere havde de eligerede mere mod til at sætte sig op mod magistraten. Told- og konsumtionsbetjentene havde indberettet, at der manglede en bod ved havnen. Den 18. januar 1788 svarede de eligerede, at pladsen, hvor boden skulle stå, tæt ved den indre mindeport, var »ganske uundværlig, fordi der just er det beste og snart det eneste skibsværft, herved byen, hvorved skibe kan kølhales og repareres, men ved den anden side gaden og kørevejen kan sådan en bod opsættes, uden nogens fornærmelse ...«¹³⁹.

Samme måned foreligger det første initiativ fra de eligerede, der er fundet. Ved en mundtlig aftale på rådstuen mellem magistrat og eligerede var besluttet, at Risskov skulle indhegnes. Nu var arbejdet færdigt, og de eligerede foreslog i et brev, at man holdt auktion over det tiloversblevne træ. Dette *kan* have

La Memoria!

Den 29. Martz 1786. Havde alle underskrevne ^{sig.} Jens Antonsen
 til hvem alle sende pro memoria anmeldinger om Byens Tilgængelicheit Folmers
 Gyde og Port og til hvem for at tillægge en Paaning, som gik i Minde
 Holman Llagter som sig til sig selv med diene skilt og galdt; Laasbyen
 og de valde i diene for saa sig selv; at de dog som vilde med sig selv
 de der er sendte, og alle samme vilde som pro memoria følge sig selv;
 Der anmeldte sig saa sig aparte for sig selv som sig selv; at som sig selv
 som sig selv, saa sig selv som sig selv; at som sig selv som sig selv;
 som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv;
 som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv;
 som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv;
 som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv;
 som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv;
 som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv;
 som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv;
 som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv;
 som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv som sig selv;

Jens Laasbye
 P. C. Asmusen
 Jens Andersen Schmidt
 J. S. Assendrup
 Chr. Becher

A. 6. 95.
 Tilkom Næstved og Salten
 Magistrat i Aarhus

Skrivelse af 29. marts 1786 fra de eligerede borgere til Arhus magistrat angående Folmers Gyde og Port

Jens Antonsen ønsker at købe nævnte gyde, som tilhørte byen, for at få forbindelse mellem sin ejendom og et hus, han har købt. Da han samtidig lover at vedligeholde både gyde og port og tillade fri passage, mener de eligerede, at det var et udmærket arrangement for byen, som ikke fremtidig ville få udgifter derpå. Folmers Gyde gik fra nuværende Frederiksgade mod øst nær knækket. Gader, der gik til byens yderkanter, var lukket med port for at forhindre indsmugling af varer uden om konsumptionen. Jens Antonsen var på dette tidspunkt selv eligeret og skrivelsen er derfor kun underskrevet af fem eligerede, nemlig fra venstre i øverste række: Jens Laasbye, P. C. Asmusen, Jens Andersen Schmidt, nederst J. S. Assendrup og Chr. Becher.

været fremme ved den mundtlige forhandling, men de følgende punkter i brevet er højst selvstændige. De bad om at få den resolution, som stiftamtmanden havde sendt magistraten om sagen, og desuden ønskede de genpart af rentekammerets resolution om de i byen garnisonerede regimentsofficerer¹⁴⁰. Enten havde de følt sig forbigået i en eller anden sag og derfor skullet hævde sig, eller mere sandsynligt er nok, at de havde fået en initiativrig mand i deres kreds, f. eks. Peder Herskind. Når der lægges større vægt på Peder Herskind end Jes Fæster, som også var ny, er det, fordi udviklingen fortsatte efter Jes Fæsters død.

I 1780'erne blev samarbejdet mellem magistrat og eligerede snævrere, og disse sidste skrev under ved de poster på regnskabet, hvorom der havde været ført forhandlinger med rentekammeret i København. Disse sager verserede undertiden i mange år, således er kærnerregnskabet fra 1773 først endeligt afsluttet i 1781, hvor de 6 daværende eligerede underskrev¹⁴¹. I 1773 kom et reskript, der bestemte, at købstædernes regnskab fremtidig skulle revideres af rentekammeret i København¹⁴². Dette første regnskab havde man i Århus kvaler med at få godkendt, det varede som nævnt 8 år. Senere fik man lidt større forståelse for de krav, der stilledes, men 3–5 år var en almindelig afviklingstid.

Også det egentlige regnskab begyndte de eligerede at skrive under på. For året 1785 skrev »de gode mænd« Jens Antonsen og Christoffer Becher under, og året efter findes alle 6 navne under regnskabet¹⁴³. Med »de gode mænd« menes ofte de eligerede, men det kan også være til- eller omtale af andre agtværdige borgere. Ideen med, at to skrev under på byens regnskab falder godt i tråd med sædvane for andre regnskaber, f. eks. over stemplet papir. Derover findes opgørelse i magistratens kopibøger og her ses, at det meget hyppigt var to af de eligerede, der underskrev dette regnskab, men ikke altid, f. eks. i januar 1793, hvor Peder Herskind og Christen Frausing, en købmand, underskrev¹⁴⁴. Det kan derfor ikke med bestemthed siges, om de to underskrivere i 1785 repræsenterede de eligerede eller var udvalgt på anden måde; men året efter, da alle 6 underskrev, er der ingen tvivl længere. Man havde hermed efterlevet en bestemmelse, som indførtes fra 1787. Det år kom den første lovgivning angående eligerede, gældende for hele Danmark. Det drejede sig om regnskaberne:

§ 1: Ved lignings- eller ansættelsesforretning over de købstædernes indvånere påliggende skatter skal iagttages:

- a. At forrige års kærner tilligemed de efter loven hvert år udvælgende borgere forfatte og underskrive samme,

b. At købstædernes eligerede mænd efter forretningernes foregående eftersyn ... påtegne samme ... og ser, at ingen er forbigået ...

§ 2: ... (over) de købstæderne tilhørende publicque jorder og eiendomme ... fremlægges en af byskriveren forfattet designation, attesteret af de eligerede mænd ...

§ 4: Regnskab over ...

a. lønninger og andre visse udgifter skal ... byfoged eller magistrat efter overlæg med de deputerede forfatte reglement over ... forsynes med stiftamtmandens approbation og fremlægges ved de årlige regnskaber.

b. alle øvrige udgifter, broer, publicque bygninger, veje ... indhente de deputeredes betænkning og stiftamtmandens samtykke ...

§ 5: ... Moderation af pålignede skatter kræver ... de eligerede borgeres attest ...

§ 6: Restancer ... i skatter kræver ... de eligerede borgeres attest ...¹⁴⁵.

De under § 1 a nævnte »udvælgende borgere« var ikke de eligerede, men byens revisorer, som omtaltes i Danske Lov, 3 – 5 – 1. Ved udvælgende mentes udvalgte.

Regnskaberne for år 1787, der attesteredes i 1788, viser, at man straks fulgte de nye bestemmelser. De eligerede skrev, at de havde »gennemset og i alle måder fundet rigtigt ... regnskab over Århus bys almindelige kasses indtægter og udgifter«. Desuden har de underskrevet regnskabet over indtægter af byens jorder m. v. og over indtægter ved auktion. Fire af dem: Asmussen, Assendrup, Antonsen og Becher underskrev mandtal og ligning. Samme års regnskab over indkvarteringen har fem underskrevet, mens de fire nævnte underskrev mandtal og ligning dertil¹⁴⁶. Der var kun fem eligerede hele dette år. For indkvarteringsregnskabet var man endda gået videre, end reskriptet forlangte, idet de eligeredes eftersyn og underskrift ikke nævnes for dette regnskab. Kun kravet om, at de eligerede skulle attestere, at ingen var forbigået, d. v. s., at ingen unddrog sig skattepligten, ses ikke klart at være opfyldt. Underskrift på mandtalslisterne var dog nok tænkt som en garanti for dette, selv om det ikke formuleredes i ord.

Går man ti år frem, ses de eligeredes indflydelse at være vokset ganske betydeligt. De skrev nu ikke blot under på de samlede regnskaber og mandtalslister, men gik lidt mere i detaljer. De skrev da under på 18 forskellige ting, d. v. s. mange flere gange i alt. Af disse kan nævnes:

1. Regnskab over indtægter og udgifter.
2. Regnskab over byens jorder og ejendomme.
3. Regnskab over sager solgt ved auktion.
4. Regnskab over Risskov.
5. Regnskab over offentlige bygninger og broer m. v.
6. Regnskab over lønninger.
7. Regnskab over indkvarteringsskatten.
8. Regnskab over vægter- og sprøjteskat.

Derudover bekræftede de en fortegnelse over byens bygninger, broer, inventar m. v. For indkvarteringsskatten skrev de under på hver enkelt regning. Markregnskabet sorterede under et andet udvalg, hvor 2 i egenskab af eligerede var med. Brandvæsnets regnskab underskrev de derimod ikke; det gik direkte til stiftamtmanden ¹⁴⁷.

De retningslinier for kontrol med regnskabet, reskriptet af 2. marts 1787 angav, og som her er vist realiseret med eksempler fra 1787 og 1797, fulgtes i resten af perioden. Også de enkelte udgiftsposter godkendte de eligerede, men efterhånden som omfanget af udgiftsbilag steg, skrev undertiden kun et par af dem under; det varierer en del, uden at årsagen kan ses; summens størrelse var ikke afgørende ¹⁴⁸.

Denne anerkendelse af de eligeredes betydning bekræftedes ved et reskript fire år senere, i 1791. Dets indhold drejede sig om »bestyrelsen af og forestillinger om købstædernes offentlige væsen, så og angående rådstuesamlinger. ... da magistraten er købstædernes øvrighed og de eligerede ... det samtlige borgerskabs repræsentanter, så skal de enkelte borgeres forsamlinger eller vedtægter ei uden magistraten eller de eligerede borgeres deltagelse være af nogen gyldighed, uden det ... som et forslag kan agtes værdigt at tages i overvejelse af hine. Hvorimod det ... især i vigtigere sager, skal være de eligerede borgeres pligt at rådslå med hele borgerskabet, før de afgive betænkning; ... er nogen af anden mening ... da ikke at dølge sådant ...«. Endelig fastsloges, at de eligerede tilligemed magistraten, i henhold til reskriptet af 2. marts 1787, administrerer på stiftamtmandens approbation ¹⁴⁹.

Det er første gang, de eligerede nævnes inden magistraten, og det viser, at man nu fra regeringsmagtens side lagde vægt på institutionen.

Forslag om de eligeredes pligt til at forhandle med borgerskabet i vigtigere sager havde været forelagt stiftamtmandene. Ove Høeg Guldberg, som var stiftamtmand for Århus stift, havde frarådet. Han mente, at »følgerne aldrig ville blive gode« og henviste til »tingenes løb nu i Europa« og hentydede dermed til den franske revolution. Regeringen tog dog ikke hensyn til hans og enkelte andres betænkeligheder. De fleste havde indberettet, at sådanne møder holdt man allerede ¹⁵⁰, og resultatet blev det anførte reskript, og at borgermøder genindførtes i Århus. En så væsentlig ting som udskiftningen af byens jorder drøftedes på borgermøder ¹⁵¹, og da retten til at vælge eligerede overgik til borgerne fra år 1797, måtte der naturligvis holdes møder i den anledning. Samtidig med, at reskriptet var en anerkendelse af de eligerede på lige fod med magistraten og af deres betydning i relation til rådstuemøder, var det for Århus vedkommende altså en lille indskrænkning, idet man nu måtte holde borgermøder, hvilket ikke havde været almindeligt siden 1740.

Fra 1798 og indtil 1815 er ingen af magistratens kopibøger bevaret. Da de igen dukker op, henvendte magistraten sig meget sjældent skriftligt til de eligerede. Der er bevaret fem breve i original til de eligerede, alle afsendt af magistraten og spændende over tidsrummet 1813–20¹⁵². Derimod findes en protokol påbegyndt i marts år 1815 over forhandlinger, som magistrat og eligerede har ført¹⁵³. Bortset fra, at de eligerede nu var medbestemmende over byens økonomi, var der ikke stor forskel i arten af sager, de tidligere fik forelagt skriftligt, og hvad man nu diskuterede på møder. Her skal som eksempel fremdrages år 1816.

1818
Den 5^e Januari

Her Magistraten og Byens eligerede Borgers Forsamling paa
 Skattehuset; og alle de heraf følgende Personer for: 1. Bøddler
 og Bøddlerkatten samt Byens Bøddlerung ligesom alle herom
 skulde som forrige Aar med 14000 Rbd. Ngr. 2. Alle de ligesom
 tidligere Skattefor paa hvedekornet nemlig: hvede som den 1te for
 Aarsene 1815 og 1816 og hvede for Aarset 1817. til Byens 1817. Aar.
 3. Hvedekornet hvedekornet Christen Larsen Schmidt og Hans Ped.
 3. Hvedekornet hvedekornet eller de nye Lovendret Hveder paa Korn
 og Brøden af den hveder som er tagt for Brødbagningen; saa vilde
 Magistraten indvise sig de eligerede Borgers Bøddlerung og Lovlag.
 til fastsat af Byens Udvalgte og hvedekornet C. L. Schmidt og by Bøddleren
 alle indvise. -

Bøddleren - Møder

Peder Høstved, Peder Lars Schmidt, N. A. Petersen, Røgend

Udsnit af side af forhandlingsprotokol for magistrat og eligerede, 5. januar 1818

På mødet vedtoges at fastsætte skatteudskrivningen til 14.000 rbd. ligesom året forud; også afgifter på hartkornet fastsattes. På grund af prisstigningen på korn og brænde skulle sættes en ny takst på brød; hvervet overdros kobmand Christen Larsen Schmidt og hr. Petersen, formentlig identisk med eligeret borger, bager August Wilhelm Petersen. Det var selvfølgelig rart med sagskundskab, men om en bager var den rette til at sætte fast pris på brød, er et spørgsmål. Underskriverne er borgmester Schumacher og juridisk rådmænd N. A. Bjørn samt de eligerede Peder Herskind, Peder Lars Schmidt (= Peder Laursen Schmidt), A. W. Petersen og J. Røgend.

Den 12. februar besluttede man, hvor meget der skulle pålignes i skat, og desuden at der skulle holdes auktion over en ved dødsfald ledig bleven toft. Under 4. marts besluttedes, at »ingen får, lam, gæs eller svin må holdes nogetsteds på byens grund, enten i mark, porte eller uden for byens porte. I overtrædelsesfald ... skal de betræffende kreaturer være konfiskation underkastet ...«. Desuden havde nogle borgere indgivet et forslag om, at der om byens marker opførtes dobbelt hegn og lavedes grøfter. Man traf ikke nogen beslutning, fordi man ville forsøge at få nabosognenes gårdmænd til at deltage i vedligeholdelsespligten.

Derefter gik tiden helt til 22. august, inden magistrat og eligerede igen holdt møde. Denne gang stod flere sager på dagsordenen. I anledning af, at landmålere ventedes til byen på ny landmålings-matrikelforretning, blev det vedtaget, at »alle af byens jorders opmåling ... i ommeldte anledning flydende omkostninger udredes af kærnerkassen, og at det overdrages til markdirektionen at anskaffe de fornødne folk til landmålerens assistance og med disse at akkordere om, hvad de derfor skal nyde i betaling«. Derudover bevilgede man købmand Malling afsked som eligeret på grund af svagt helbred. To jordlodder, der var blevet ledige, ville man udleje påny, og endelig skulle man bruge 20 favne brænde, hvis leverance bortliciteredes.

Den 9. september tog man stilling til kærnerens meddelelse om, at han på auktion havde købt 30 tylt (= dusin) fyrreplanker for ca. 50 rdl., for, som han havde tænkt sig, »efterhånden at anvende til byens fornødenheder, da planker ellers er betydeligt kostbare i prisen«. Såvel køb som ræsonnement bifaldtes af alle.

På næste møde den 4. november havde de eligerede travlt, for da blev »adskillige regninger anviste til udbetaling af kærnerkassen«. Uden for Mindeport havde man en såkaldt »Lille-Vagt«, som man ikke brugte, og man ville derfor indstille til stiftamtmanden, at den måtte sættes til auktion. Til sidst tog man den hvasse mine på og protokollerede: »Da vejen over oldjorden til Åbye, som i sin tid er blevet indrømmet som sognevej for præsten, misbruges ... blev besluttet ... at lade Åbys mænd betyde at holde lemmene vedlige og under forsvarligt lukke*).

Disse få møder i løbet af året lyder ikke af meget, men især det første møde, hvor skatteudskrivningen besluttedes, og det sidste, hvor »adskillige regninger blev anviste«, var af betydning. Det var nemlig nøglen til kontrol med byens økonomi. De eligerede må have været forsamlet uden magistraten betydeligt tiere, for alle regninger er ikke anviste samme dag, og de forskellige

*) Kirketjenesten i Åby blev varetaget af en af præsterne ved Vor Frue Kirke (Aug. F. Schmidt: Åby sogns historie, II. 1943, s. 58 f.).

regnskaber, byens bekostning, vægter- og sprøjteskat m. v., er heller ikke godkendt under samme dato¹⁵⁴.

I de følgende år var antallet af sager af tilsvarende omfang; en mindre stigning indtraf sidst i perioden. For året 1835 blev det i alt til 10 møder. Man begyndte med at fastlægge skatteudskrivningen og at beslutte at brolægge Domkirkegården og Svinetorvet, d. v. s. nuværende Sct. Clemens Torv¹⁵⁵. Den 27. april måtte man forhøje indkvarteringsskatten, fordi det havde været nødvendigt at låne af kærnerkassen, indtil skatten var betalt. Ved næste møde den 1. juni mødte købmand Jacob Sørensen op. På grund af brolægningen af Svinetorvet var der sket skade på hans hus, som lå derudtil; og som »efter hans formening ... om brolægningen ej var sket, kunne have stået i mange år«. Han påstod derfor, at byen skulle være ansvarlig for enhver skade, han kunne lide. Byens repræsentanter og magistraten måtte indrømme, at brolægningen kunne gøre reparation nødvendig, men da det til dels hidrørte fra husets svaghed, kunne byen ikke påtage sig ethvert ansvar. Efter således så nogenlunde at have gjort sig ryggen fri, blev man dog enige om »på approbation, at byen betaler Jacob Sørensen 25 rdl. ... hvormed den fritages for ethvert ansvar ...«. Den godkendelse, man ville indhente, var stiftamtmandens. Borgerne har altså kunnet få at vide, hvornår der holdtes møde, og kunne fremkomme med klager. Om Jacob Sørensen fik en rimelig erstatning, kan ikke vurderes, men han godkendte i hvert fald aftalen med sin underskrift. Igen ved mødet den 27. juli fik man besøg, denne gang af politiassistent Nielsen, der også var brandassistent. Han oplyste, at det ved prøver af materiellet ofte viste sig nødvendigt at foretage småreparationer til nogle mark eller mere. Magistrat og eligerede må have ment, at det let kunne blive »mere«, og bevilgede ham rundhåndet at måtte disponere over indtil 5 rdl., som han kunne få godtgjort mod at attestere regningerne. Man glemte at oplyse, om det var ved hvert brandeftersyn eller årligt, han måtte bruge den sum.

Omtrent en måned senere behandlede en sag, hvor en borger havde søgt om fritagelse for at fjerne en bygning ved Svinetorvet, som han havde fået besked om. Den fik lov at stå indtil videre. I september vedtoges afholdt licitation over munderingskamre og fouragemagasiner til Hans kgl. højhed Prins Frederik Ferdinands 4. eskadron. Få dage efter modtog man tilbudene. De bydende mødte op personligt eller ved stedfortræder, og meddelte deres tilbud mundtligt. Disse blev så indført i protokollen og hver bekræftede sit tilbud med underskrift. Endelig beslutning i sagen overlodes til stiftamtmanden.

De sidste to møder i året afholdtes 2. og 9. november og havde samme formål. En del indbyggere var opkaldt og skulle godkende den skat, man havde

lagt på deres grunde i byen. Alle indvilgede i afgiftens størrelse, $\frac{2}{3}$ skilling årlig af hver kvadratalen. Samme år fik de eligerede forelagt to klager. Den ene drejede sig om, at ejeren af Århus Mølle uretmæssigt opkrævede bropenge; den anden var fra en borger, der mente, at han var ansat for højt i skat ¹⁵⁶. Begge klager gik videre til stiftamtmandens afgørelse.

I det 19. århundrede var magistrat og eligerede tydeligt afhængige af stiftamtmanden, hvem man ofte spurgte, inden der blev truffet afgørelse. Man spurgte, om der måtte holdes auktion over »Lille-Vagt«, en byen tilhørende bygning, og man indhentede stiftamtmandens tilladelse, inden man udbetalte de ovenfor omtalte 25 rdl. til Jacob Sørensen, hvis hus sank i knæ på grund af brolægningen.

Princippet i behandlingen af de eligerede borgeres funktion har været at vise, hvilke sager de beskæftigede sig med og hvor ofte, der var kontakt mellem dem og byens råd. Derfor er enkelte år fremdraget og alle sager inden for disse år behandlet, fremfor at plukke en sag ud hist og en her. De eksempler, der er behandlet, er nok forskellige, men ikke væsensforskellige. Og ved gennemgang af de mellemliggende år, viser det sig, at tilsvarende ting går igen. Det kunne være fælles interesser i byens jorder, i vejarbejde og antal vægttere og deres løn. Der er stadig udgifter og kvaler med militæret og de årligt tilbagevendende indberetninger om varepriser ¹⁵⁷. Man ser, at de eligerede gav små, forsigtige og fornuftige svar på det, de blev spurgt om. Afvigende meninger mellem magistrat og eligerede var sjældne; forskellen bestod snarere i en større eller mindre interesse for en sag. Der var en tendens til, at besværligt arbejde, f. eks. opmåling af veje og lignende, overlodes eller forsøgtes overladt til de eligerede. Initiativ må man stort set savne hos dem, i hvert fald ytret skriftligt og af samtlige eligerede. Det var almindeligt i hele 18. århundrede, at én eller to, eventuelt i forbindelse med andre borgere, ytrede sig i én eller anden sag. Det kunne for eksempel være i anledning af »befrygtende oversvømmelse« eller problemer med byens marker ¹⁵⁸, og det viser, at de i de første årtier slet ikke selv opfattede sig som en enhed, hvor alle skulle tages med på råd, inden en sag forelagdes magistraten. Man henvendte sig, som man tidligere havde gjort, om de ting, der vedgik én selv, og det fortsatte byens øvrige borgere også med.

Ser man på, hvilken indflydelse de eligerede havde på byens liv ved siden af at være repræsentanter for borgerne, giver Personalthistoriske Data en vis vejledning. For næsten alle eligerede gælder, at de varetog mange borgerlige ombud, og nogle af disse viser tydeligt, at det var velstillede og fornemme mænd, der blev eligerede. Bestillinger som tavletrager (se nedenfor), eller

takserborger var der mange, der kunne tage sig af, men til kærner kunne kun vælges mænd med formue. Man måtte nemlig selv lægge ud, indtil skatten blev indkasseret, og var der restancer, kunne kærneren vente i årevis på at få sine penge igen, idet hele den lignede sum skulle føres til indtægt på regnskabet. Endnu fornemmere hverv var kirkeværg og overformynder, begge varetog andres midler, og dertil krævedes pålidelige folk. Personalhistoriske Data følger, angående borgerlige ombud, kildernes formuleringer nøje; derfor udtryk som »indkvarteringen«, hvoraf man ikke kan se, om den pågældende har lignet indkvarteringskatten eller opkrævet den, og det er heller ikke undersøgt. Enkelte bestillinger kan måske kræve nærmere forklaring, f. eks. stokkemand, også kaldet tinghører. Det vil sige, at man var vidne i retssager, en bestilling, der ikke agtedes særlig højt, og som man undertiden lod andre gøre for sig imod betaling. De fleste bestillinger var, som borgernes fælles anliggender i det hele taget, af økonomisk natur, som kærner og rodemester, den mand, der opkrævede byens almindelige skat. »Gået med magistraten« vil sige, at man var med, når mandtalsliste udfærdigedes, og det skete hvert år i anledning af skatteudskrivningen og ofte for hver enkelt skat, der opkrævedes. Den slags var ret besværligt og ikke særlig tiltrækkende bestillinger. Også på anden måde måtte man »gå« for andre, nemlig ved indsamlinger i kirkerne. Dertil udpegedes for et helt eller et halvt år ad gangen »tavledragere«. For dem som for alle andre udstedte magistraten instruks¹⁵⁹.

Ved en sammenligning mellem de eligerede borgere og andre borgere i byen, viser det sig, at de fleste af dem varetog forholdsvis mange ombudshverv. Nogle var lige så velstillede og agtede som de eligerede borgere og varetog lige så mange ombud, men mere end 10–20 samtidige, der kunne påtage sig alle slags bestillinger, havde byen ikke. Og her gjaldt det penge, ikke læse- og skrivekunst, som forøvrigt mestredes af mange¹⁶⁰. Varetagelsen af de forholdsvis mange borgerlige ombud viser, at det var betroede mænd, der sattes på posterne som byens eligerede.

Mens byens borgere måtte varetage borgerlige ombud, var magistratens medlemmer fritaget derfor. Ved oprettelsen af institutionen eligerede borgere i 1740 bestod magistraten af fem personer. Tallet indskrænkedes i 1766 til tre og i 1803 til to¹⁶¹, nemlig borgmester Niels Hviid, der var exam. jur., og rådmand, cand. jur. Christopher Andreas Petersen, der både var by- og rådstueskriver og en tid også by- og herredsfoged¹⁶². Talmæssigt var de eligerede således overlegne, og man kan spørge, om det gjorde, at de ved afgørelser kunne dominere. Resultatet af undersøgelsen må imidlertid blive, at ingen dominerede; magistrat og eligerede stod ikke stejlt over for hinanden, men samarbejdede. I langt den overvejende del af drøftelserne akcepterede magistraten de

Rådmand Peder Jessen Farver og hustruerne Maria Keggeben og Maria Lassen
Udsnit af epitafium i Frue Kirke. Foto Thomas og Poul Pedersen

forslag, de eligerede stillede til løsning af forelagte problemer, og de eligerede accepterede de vilkår, hvorunder problemerne forelagdes, og de vilkår, hvorunder de arbejdede. Magistraten bestod af mænd kommet udefra; i næsten alle tilfælde var også deres hustruer ikke-århusianere, og de eligerede var mænd, der var knyttet til byen i kraft af den borgerlige næring, de drev, og i kraft af deres egne eller hustrus slægtsforbindelser i byen. Disse to parter, borgernes repræsentanter og byens kongeligt udnævnte ledelse, var, efter den kraftige udrensning i magistraten i 1739 og 1740, ikke modstandere. Selv om deres oprindelse var forskellig, var deres synspunkter det ikke.

De eligerede borgeres kompetence

De eligerede borgeres funktion har kunnet belyses ved eksempler. Vil man se på deres kompetence, er det sværere at få de formelle og de reelle forhold til at passe sammen. Ved oprettelsen i år 1740 lod magistraten på stiftamtmandens foranledning meddele, at der skulle udnævnes »nogle gode borgere, der i fornøden og påkommende tilfælde med magistraten kunne deliberere på borgerskabets vegne, hvad byen nyttigt og til beste kunne eragtes«. Og da de seks borgere var udpegede, indskærpede man dem vilkårene: »Når man agtede fornøden dennem på rådstuen at lade opkalde for om en og anden forefaldende affaire at vedtalles, ... og at proponere i fald noget til Byens gavn og bedste kunde udfinde«.

Hovedbestemmelsen gik ud på, at magistraten bestemte, når den ville spørge de eligerede borgere til råds, og den regel fulgtes, som eksemplerne viser. En sådan regel var i virkeligheden farlig, fordi den let kunne få institutionen til at afgå ved døden af mangel på stof. Nu gik det anderledes; magistraten accepterede de eligerede som forhandlingspartnere. Til gengæld gjorde de eligerede ikke brug af deres ret til selv at stille forslag, og det må forstås sådan, at de ikke har fundet det nødvendigt. Ved oprettelsen bestemtes også, at de eligerede fremtidig skulle deltage ved udvælgelsen af revisorer¹⁶³. Denne bestemmelse ses dog ikke at være efterlevet. Den næste bestemmelse, der fremkom om eligerede borgeres kompetence, udnyttede de derimod fuldt ud. Her menes det flere gange tidligere omtalte reskript af 2. marts 1787. Som nævnt side 47 f. beskæftigede det sig især med byernes regnskabsvæsen. Dels skulle de eligerede borgere efterse regnskaberne, dels skulle de sammen med magistraten fastlægge udgifterne; det sidste var ikke det mindst vigtige. Dermed opnåede de at kunne gribe ind, inden skatteligningen blev foretaget. Tidligere havde de måttet holde igen på udgifter, fordi det, de blev spurgt om, kunne

foranledige ekstraskatter, og de var ikke populære, hverken hos de eligerede eller hos byens befolkning. Bestemmelserne gjorde også, at de måtte mødes tiere, og dermed fjernedes risikoen for, at magistraten ignorerede dem, når den havde lyst. Den kontrol med byens midler, som lige fra starten havde de eligerede borgeres interesse, udbyggedes efter 1787. De fik en ganske anderledes indsigt i byens økonomiske forhold; der var stor forskel på at blive taget med på råd, når en enkelt udgiftspost skulle fastlægges, eller når der skulle skaffes penge til et afgrænset emne, og så at se byens økonomi i sin helhed.

Formelt grundede de eligerede borgeres kompetence sig på disse to bestemmelser, reelt udnyttedes de lidt anderledes, ikke i to så skarpt afgrænsede perioder. I Århus var man inden 1787 begyndt at lade de eligerede efterse de poster ved regnskabet, hvorover rentekammeret ved revisionen havde kritiseret. Også efter reskriptets fremkomst udvikledes deltagelsen i byens regnskaber fra en godkendelse af de samlede regnskaber til at omfatte hvert enkelt bilag.

På mange områder var de eligeredes kompetence ikke fastlagt, og dér måtte en praksis udvikle sig. Heller ikke antal eligerede var fastsat. Institutionens continuation var ikke sikret ved de bestemmelser, der forelå. I oversigten over eligerede borgere, bilag 2, ses, at der var hele år, hvor antallet ikke var fuldstændigt, f. eks. 1787 og 1801. Det viser sig, at ved nyvalg var det magistraten, der havde initiativet.

Der kunne spørges, om de selv havde ret til at vælge deres formand, og i den forbindelse om de i det hele taget havde en formand? I et tilfælde viser en henvendelse fra magistraten i år 1741 noget derom: »Jens Olesen Schiødstrup og de øvrige 6 byens mænd ville ...«¹⁶⁴. Helt bortset fra den lille lapsus at skrive seks i stedet for fem, er der ingen tvivl om, at magistraten opfattede Schiødstrup som den ledende. Ved skrivelser til andre borgere er undertiden noteret, at magistraten sendte ligelydende breve¹⁶⁵, men aldrig til de eligerede. Dér indeholdt overskriften 4, 5 eller 6 navne, alt efter hvor mange aktive eligerede der fandtes¹⁶⁶. Én må da have haft til opgave at orientere de øvrige om henvendelsen og sørge for, at de samlede.

Hvordan afgørelsen af, at Schiødstrup de første år var ledende, blev truffet, er det ikke lykkedes at klarlægge. At man skulle have holdt egentlig afstemning og Schiødstrup da opnået flest stemmer, er der ikke noget i kilderne, der tyder på. Man »foreslog« 12 borgere, står der, ikke at man valgte 12 ved afstemning. Skattelisterne for 1739 og 1740 viser, at Schiødstrup ikke var den højst beskattede blandt de eligerede, men havde andenpladsen. Han måtte i 1739 betale 5 rdl. 5 mark til byens bekostning, mens Søren Olufsen var ansat til 6 rdl. 1 mark¹⁶⁷. Også alderen kunne ligge til grund for Schiødstrups pla-

cering. En gennemgang af Skjødstrup kirkebog, i hvilket sogn han efter oplysningen i borgerskabsbogen skulle være født, gav ikke noget resultat.

Senere var det den, der længst havde virket som eligeret, som satte sit navn forrest, idet man rykkede frem, efterhånden som de andre døde eller ophørte. Fremgangsmåden var passiv og ikke egnet til at sikre dygtige mænd på posten, højest folk med erfaring. Selv om vi ikke kan se noget om meningsudvekslinger mellem de eligerede, er en enkelt ting egnet til at vise styrkeforholdet. Der er svage tendenser til, at de senest optagne medlemmer var mindre flittige til at møde op end de ældste, det gælder for eks. Hans Raae. Efterhånden som de ældre faldt fra, og han rykkede op, svigtede han sjældnere. Det tyder på, at hans ord fik større vægt i forsamlingen. Kunne man ikke opnå noget ved at opponere imod de ældre, var interessen for at møde op naturligvis mindre. At den længstsiddende næsten altid havde sit navn under udtalelser er klart; han fik meddelelsen og berammede møde, naturligvis på et tidspunkt, hvor han selv kunne.

Som konklusion må siges, at oprettelsen af institutionen eligerede borgere i Århus var med til at standse et korrupt styre. Efter den tid levede magistraten ikke uretmæssigt på borgerskabets bekostning. Det var ikke så meget i kraft af deres virke, at de eligerede borgere øvede indflydelse på de ændrede tilstande, mere ved deres blotte eksistens. Siden skete en gradvis udbygning af deres indflydelse. Alting skal have tid at gro, således også en borgerlig repræsentation. Havde stiftamtmand Benzon i 1740 kun ryddet ud i magistraten og ikke samtidig indsat regulatoren »de eligerede«, havde byens indbyggere sikkert været tilfredse med det.

Med oplysningstiden skabtes nye tanker og nye krav, som regeringsmagten søgte at tilfredsstille ved reskripterne af 2. marts 1787 og 24. marts 1797, der dels sikrede de eligeredes rettigheder, dels borgerskabets valgret. På samme måde opstod ikke et pludseligt krav i 1837 fra borgerskabets side om en større indflydelse på fælles anliggender. Det var tanker, der havde ulmet i nogle år, og som udformedes nærmere på stænderforsamlingerne. Dermed opnåedes ikke et kommunalt selvstyre, men et lille skridt der henimod, som kunne tilfredsstille borgerne for nogle år. For Århus' vedkommende betød den nye lov, at man udvidede repræsentanternes antal fra 6 til 15, igen indførte valgmanden, der gjaldt fra 1797 til 1807, hvor borgerne selv foreslog kandidater, og borgernes repræsentanter fik ret til at udpege medlemmer til forskellige kommissioner, som for eksempel skole- og havnekommission. Endelig måtte repræsentanterne udpege 2 mænd af deres kreds til at indtræde i magistraten, altså et indirekte valg af magistratsmedlemmer¹⁶⁸.

Stiftamtmand Poul Vendelboe Løvenørn

Maleri, tilhørende fabrikant Carl Christensen, Skåde. Foto Thomas Pedersen

De eligerede borgeres kreds

Samtlige eligerede borgere er kort biograferede i Personalhistoriske Data. Her skal forsøges en samlende karakteristik af kredsen for at belyse dens sammensætning og samfundsmæssige position. De første seks eligerede var Jens Schiødstrup, Søren Olufsen, Hans Buchtrup, Niels Gregersen Skaarup, Christian Jørgensen Friisvang og Mogens Blach.

Jens Olsen Schiødstrup hørte til de 6, der blev udvalgt til eligeret i december 1740. Fem år tidligere, da borgerne var sammenkaldt for at give en redegørelse for byens økonomiske forhold, var Schiødstrup også med¹⁶⁹. Ligeledes findes hans underskrift på en udtalelse fra ledende borgere tidligere på året 1740¹⁷⁰; han hørte med andre ord til de personer, der interesserede sig for byens forhold og gjorde sig gældende i forsamlinger.

Søren Olufsen stammede formentlig fra byens rådmandsslægter; forbindelsen med Clemen Smagbier er vist på slægtstavlen. Noget absolut bevis for påstanden foreligger ikke, men rådmand Oluf Sørensen havde en søn Søren Olufsen, og ved gennemgang af mandtalslister, borgerskabsprotokol og fortegnelse over borgerlige bestillinger ses ikke at være flere af det navn i Århus. I 1740 var han forlover ved Anne Marie Kjersgaards og Peder Thyrrisen Bøggilds bryllup, efter nævnte teori søsterdatteren og hendes mand¹⁷¹. Han ejede, som mange andre af datidens velstillede købmænd, flere boder og desuden en gård, som lejedes ud¹⁷².

Allerede tidligt hørte Buchtrup til de fremtrædende i byen. I 1724 flyttede han egenmægtigt en af byens porte, og bagefter vovede han en sag derom med borgmester Chr. J. Basballe¹⁷³. Da der i 1735 indkaldtes udtalelser fra borgerskabet angående byens tilstand, var han med blandt underskriverne¹⁷⁴. Der hænger i Vor Frue Kirke et epitafium over ham og hans kone. Det beskriver især hans arbejde som kirkens værge og berømmer ham for godgørelse mod fattige, men om tillidshvervet som eligeret nævnes ikke et ord.

Nummer fire i rækken, Niels Gregersen Skaarup, har sidste navn fra sit fødested, Skorup ved Hammel, men kaldte sig oftest Niels Gregersen. Hans anden hustru, den driftige Anna Jensdatter Spliid var også fra Skorup. Igennem sin moder var hun i familie med den talrige præsteslægt Friis fra Århus. Niels Gregersen boede på Mejlgade i de sidste år og drev en stor købmandshandel, som hans hustru førte videre. Det var sikkert hende, der havde bragt en stor del af velstanden til huse fra sit første ægteskab. Anna Spliids første ægtefælle var formentlig Jens Andersen Müller, idet vi ved følgende: hun havde en søn af et tidligere ægteskab¹⁷⁵, og hun omtales i 1768 som bo-

ende i »salig Niels Gregersens og salig Müllers hus«¹⁷⁶. For det første kan denne Müller næppe blot være en tidligere ejer, der havde solgt gården og alligevel blev omtalt, og for det andet måtte det være en mand af betydning, når han endnu erindres, efter at Niels Gregersen og senere hans enke havde boet der i ca. 25 år. Af mænd af et sådant format havde Århus kun haft én Müller, nemlig Jens Andersen Müller, der netop boede i Mejlgade og døde 1741¹⁷⁷, fire år før Anna Spliids og Niels Gregersens ægteskab. Endelig havde Jens Andersen Müller en datter, der var døbt Karen Friis¹⁷⁸, og det var Anna Spliids moders navn. Denne datter blev gift med Christoffer Becher, som senere omtales.

Ligesom Niels Gregersen anvendte også Christian Jørgensen Friisvang hyppigst sine to første navne. Kun én gang er han fundet omtalt som Friisvang, nemlig ved sin afgang som eligeret¹⁷⁹. Desuden angav han det til borgerskabsprotokollen. Christian Jørgensen Friisvang var én af de ældste og én af de mindst velstillede blandt de seks første eligerede¹⁸⁰. Hans fødselsår kendes ikke, men med et borgerskab fra år 1705 kan han næppe være født senere end 1680–85.

I Friis-Pedersens Embeds- & bestillingsmænd nævnes, at hustruen, Christence Knudsdatter Friis blev begravet i Århus Domkirke den 25. april 1739. Det må bero på en fejl, dels var Christian Jørgensen allerede i 1736 iflg. kirkebogen blevet gift med Anne Elisabeth Aarslev, som stadig levede, dels nævnes i kirkebogen ikke denne begravelse.

De eligeredes Benjamin blev Mogens Blach. Mens de øvrige ud fra de oplysninger, der foreligger angående tidspunkter for ægteskab eller borgerskab, alle må antages at være over 50 år ved deres tiltræden i 1740, var Mogens Blach kun 36 år.

Mogens Blachs data er bedre oplyste end de forriges, idet han har efterladt sig skriftligt vidnesbyrd derom¹⁸¹. I et eksemplar af Jesper Brochmands Huspostil fra 1638, fortæller Blach om sit liv. Om sine forældre skriver han intet, og sit navn har han heller ikke selv skrevet; det er tilføjet af en datter, der har fortsat oplysningerne. Han fortæller, at han 28. juli 1719 kom til at tjene hos købmand Michel Pedersen Borre i Århus, og efter dennes død i 1724 fortsatte han hos enken, Anna Mogensdatter Blach. Det var altså familie, han var blevet anbragt hos, men hvordan de var i familie er ikke klarlagt. Efter Anna Mogensdatter Blachs død i 1726 har han muligvis stadig været i forretningen indtil skiftet var afsluttet i februar 1727; thi »fra den tid indlod jeg mig i købmandshandel på sjøfarten både for mig selv og andre købmænd her i staden . . .«. Først i 1736 tog han dog borgerskab.

Ligesom han intet gør ud af sin egen afstamning, er heller ikke hustruernes

Mogens Michelsen Blach, eligeret borger

Foto i Den gamle By, efter maleri

Gjertrud Christensdatter True, Mogens Michelsen Blachs 3. hustru
Foto i Den gamle By, efter maleri

nævnt. Den første, Anna Christensdatter Skaarup, kan efter både navn og tidspunkt være datter af Christian Jørgensen Skaarup, vejer og måler i Århus. Han var en mand med betydelig social position og var gift med en datter af rådmand Oluf Sørensen, se bilag. Imidlertid skrev Mogens Blach, at hans andet ægteskab blev indgået på Skårupgård, og det giver associationer om sammenhæng mellem første hustrus navn og gårdens. En undersøgelse af gårdens ejerforhold har ikke bragt nogen løsning¹⁸². Da det første ægteskab stod i Frue Kirke i Århus, er det mest sandsynligt, at bruden var århusianer.

Den første afløser blev Christian Rasmussen Hørning. Han drev som de øvrige købmandshandel og må have været økonomisk velstillet, idet han blev kirkeværge. Den 1. maj 1750 fik han tildelt dette hverv for 3 år¹⁸³, men perioden må være blevet forlænget, for i 1755 var han det stadig¹⁸⁴. Niels Hjer-sing, som antages at være hans svigerfader, var fra København, født ca. 1650 og døde 1713 på Fauerskov ved Lerbjerg. Han ydede økonomisk bistand i form af lån til Århusborgere¹⁸⁵.

Mens den næste, Jørgen Rasmussen, kom til Århus ude fra, født i Træden nær Brædstrup, var hans kone født i byen, og hendes slægt havde deltaget i dens ledelse. Hendes morfader Jens Christensen Wegerslev havde været rådmand. Jørgen Rasmussen havde ikke boder til udlejning, datidens form for pengeanbringelse, og har altså ikke været så velstillet som flere af de øvrige eligerede. Han blev dog både kægner og kirkeværge, to bestillinger, der borger for hans økonomiske formåen.

For Hans Clemmensen Kryssings vedkommende blev virket som eligeret kortvarigt, idet han døde samme år, som han var trådt til. Han gjorde sig dog gældende på anden vis. Hans borgerskab lød på »købmand til lands og til vands«¹⁸⁶, og denne tilknytning til sønen gjorde, at han ca. 1738 blev medlem af havnekommissionen¹⁸⁷; også før den tid var han med, når »de store« kom sammen. På en udtalelse i 1735 angående byens tilstand findes hans navn¹⁸⁸. Han korresponderede jævnligt med magistraten, noget kun de betydeligste købmænd gav sig af med¹⁸⁹.

Peder Brendstrup var foruden købmand, kongelig vejer og måler fra 1753, i juli 1770 var han det stadig¹⁹⁰ og formentlig til sin død¹⁹¹. Da han og Karen Stæhr fik et barn døbt, var der så fine faddere som »madame Kjersgaard (Thøger Kjersgaards kone), apoteker Høsts kone og Peder Asmussen Farver«¹⁹².

Forud for Rasmus Pedersen Hasles egentlige periode som eligeret 1750–54, var han én gang i 1746 med i rådslagningerne¹⁹³. Sagen drejede sig om en reberbane, som Mogens Blach havde købt af Rasmus Stæhr, og der måtte da sættes en uvildig i stedet for Blach. Hvordan Rasmus Hasle blev udpeget der-

til, omtales ikke. Som det ses i Personalhistoriske Data, er der ikke fundet noget hverv, han har varetaget udover at være eligeret borger, men det må ikke opfattes, som om han ingen har haft; den vigtigste kilde til oplysning om disse forhold, fortegnelsen over borgerlige bestillinger, starter først ved borgerskaber taget i 1720, og Rasmus Hasles er fra 1714.

Overgang fra håndværkerstand til handelsstand var sjælden, men et eksempel herpå gav dog Knud Johansen Konis. Han var søn af en hattemager og lærte selv samme håndværk, men skiftede over til at drive tobaksspinderi og købmandshandel.

Med Peder Thyrrisen Bøggild knyttedes igen forbindelsen med de gamle rådmandsslægter. Hustruen Anne Marie var datter af Thøger Kjersgaard, der var gået ud af magistraten i 1739. Peder Bøggild og Anne Marie Kjersgaard levede et langt liv sammen og fulgtes i døden. Et epitafium oplyser, at Peder Th. Bøggild døde d. 20. september og hustruen d. 3. oktober 1791¹⁹⁴, og i kirkebogen står, at de begravnes sammen den 19. oktober¹⁹⁵.

Det eneste eksempel på advancement fra eligeret borger til magistratsmedlem i den her behandlede periode finder vi hos Rasmus Eriksen Müller. H. Friis-Pedersens oplysning om, at han blev rådmand i november 1754¹⁹⁶, er forkert. Den modsiges af, at han blev eligeret kort derefter, og i fortegnelsen over borgerlige bestillinger står under hans navn: »... kægner 1753–58 årets begyndelse, blev da rådmand ...«. Han var altså kægner samtidigt med, at han røgtede hvervet som eligeret borger, men som magistratsmedlem blev man ikke bebyrdet med slige borgerlige ombud. Foruden købmandshandel drev Rasmus E. Müller kobbermølle i Harlev ca. 15 kilometer vest for Århus¹⁹⁷.

Navnet Thomas Thomasen Sabro træffes stadig i Århus; det stammer dog ikke fra byens eligerede borger af det navn, men fra en mand, der i forrige århundrede tog borgerskab¹⁹⁸. At slægten er kommet fra landsbyen Sabro nordvest for Århus, er der næppe tvivl om, men hvor langt tilbage, indvandringen til byen ligger, vides ikke. Den generation, der behandles her, var født i Århus. Thomas Sabro havde også en broder, Rasmus, der var købmand i Århus¹⁹⁹, og købmand Mathias Th. Sabro hørte sikkert til samme børneflokk²⁰⁰. Af Thomas Sabros fire ægteskaber er kun fundet tilknytning til Århus-slægter ved det første med Anna Jensdatter Hasle. Hendes broder, Niels Jensen Hasle, havde taget borgerskab som købmand 1726²⁰¹ og havde en søn Jens Nielsen Hasle, der blev eligeret en kort tid i året 1775²⁰².

Da Hans Betzer tog borgerskab, meddelte han, at han var født på Samsø. Det må formentlig være identisk med Besser på Samsø. Han var ret gammel, 40 år, da han løste borgerskab, og måske havde han sejlet inden, idet han blev medlem af havnekommissionen, og dertil tog man, foruden magistrats-

personer, jævnligt folk med en vis indsigt i sejlads²⁰³. Det kan eventuelt være i egenskab af eligeret, at han fik hvervet; han underskrev havneregnskabet for 1756, og det skete først i 1757, samme år som han blev eligeret²⁰⁴. Hvor længe han fortsatte som eligeret borger vides ikke, da kildematerialet svigter.

Peder Kaarsberg kom ind i kredsen af eligerede i 1759. Allerede i 1755 havde de eligerede foreslået ham til en ledig post, men magistraten valgte en af de øvrige nævnte i stedet for. Han er én af de få københavnere, der kom til Århus²⁰⁵. Han tog borgerskab som købmand og drev også vinhandel.

Jens Pedersen Laasbye havde sine aner i de gamle rådsslægter. Både faderen og farfaderen var borgmestre; faderen var det endnu i 1759, da Jens P. Laasbye valgtes. Han er den eneste, om hvem det bestemt vides, at han var ugift. Han købte gården, der nu kaldes »Borgmestergården« og står i Den gamle By, tilbage, efter at den nogen tid havde været ude af familiens eje²⁰⁶. Da han døde, omtaltes han som kirkeværge og en af byens 6 mænd²⁰⁷. Rækkefølgen siger noget om, hvilken bestilling, der ansås som den fornemste, nemlig kirkeværget.

I 1761 blev Gjøde Gjødeseu eligeret borger eller, som kilden siger: anordnet til en af byens 6 mænd²⁰⁸. Hans tid blev kort: optagelsen i markdirektionen 1763 var som eligeret²⁰⁹. Derefter tier kilderne, men han må være gået af senest i året 1765, da Peter Jensen Skriver blev udnævnt. Den nye ordning med en markdirektion i stedet for 2 vangherrer, skriver sig fra år 1760, i byens vide og vedtægt²¹⁰. Gjøde Gjødeseu var blandt de fem første, men det må have taget nogen tid, inden disse planer blev ført ud i livet, for han udnævntes først til medlem af markdirektionen 1763²¹¹.

Til det fornemme borgerskab kunne også farvere slutte sig, vel at mærke, når de økonomisk kunne hævde sig. For at drive farveri i provinsen måtte man have bevilling fra danske kancelli²¹². Peter Chr. Asmussen fik borgerskab i Århus i 1752, mens hans privilegium var fra året før²¹³. Ti år efter førtes stort hus hos Asmussen. På skatlisten for 1762 opgives, at han havde 5 tjenestepiger²¹⁴, og i 1787 havde han stor husholdning med ikke mindre end 15 personer. To børn fra 2. ægteskab boede hjemme, nemlig en søn, der var farversvend, og en datter, desuden en søn af 3. ægteskab, der studerede teologi. En søstersøn var skolediscipel, og Asmussens 1. kones søsterdatter Christiane Kiersgaard boede der også. Af folk var der 2 svende, 2 arbejdskarler, 1 stuepige, 1 kokkepige og 2 stuedrenge på 11 og 12 år²¹⁵. Stuedrengenes pligter bestod af rengøring, gå ærinder o. s. v. Asmussens 3. ægteskab var med Øllegaard Christine Buch, som i 1765 fik løfte på farveriet efter man-

den²¹⁶. Dette privilegium overgik dog senere til sønnen Wulf af 2. ægteskab²¹⁷. Peter Chr. Asmussen omtales ved den lejlighed som en gammel og svagelig mand, og året efter forlod han posten som eligeret borger.

Da kildematerialet svigter, kan Peder Jensen Skrivners tiltrædelsesår blandt de eligerede ikke nøjagtigt angives, men fra 1765 findes han nævnt. Efter de faddere, der nævnes ved hans dåb, har hans forældre hørt hjemme i det bedre borgerskab. Rådmand Oluf Sørensens hustru bar barnet, desuden nævnes Baldser Hansen, Hans Baldsersen, Hans Ovesen m. fl. Navnet Baltzer anvendtes i Kryssings familie, og den sidste var sikkert Hans Ovesen Halkier, senere Clemen Hansen Kryssings svigerfader. Om eventuelt ægteskab er intet fundet. Domsognets og Frue sogns kirkebog nævner under vielser i perioden 1733–56 ikke Peder Jensen Skriver. Også dåbslister er gennemgået, men hvis ægteskab eller barnedåb er blevet indført under det meget almindelige navn Peder Jensen, er det vanskeligt at identificere ham.

Frands Henriksen Kruuses periode som eligeret blev ikke lang. Han var ca. 55 år, da han begyndte i 1773 og fortsatte i hvert fald til 1777, måske til sin død i 1779. Om han først er blevet gift 16 år efter at have taget borgerskab, er nok tvivlsomt; mere sandsynligt er det, at ægteskabet med Kirstine Birgitte Galthen ikke var hans første. Hun overlevede ham og boede i 1787 på Mejlgade sammen med børnene Hendrich Kruuse, Peter Mørch Kruuse og Anne Elisabeth Kirstine²¹⁸. I folketællingslistens rubrik »personernes titel, embede, forretning, håndværk eller næringsvej« er ud for de tre noteret »hjemme«. De var henholdsvis 28, 25 og 21 år, og meningen må være, at Kirstine Galthen drev forretningen videre med hjælp af sine voksne sønner. Hun levede stadig i 1799, da hun arvede ca. 10.000 rdl. efter en slægting, P. Mørch til Boller²¹⁹.

Med Frederik Jepsen Raae kom en interessant skikkelse ind i kredsen af eligerede. Fr. Jepsen Raae kom fra landet, var født i Østerbørsting i Smøllerup ca. 15 km vest for Viborg. Der kom flere Raa'er til Århus, men i denne første periode var Fr. Raae den førende skikkelse blandt dem. På folketællingslisten for 1787 findes der både Christen, Christian, Jens og Peder Raae; det indbyrdes slægtskab er ikke klarlagt. Frederik Raae giftede sig med Sidsel Arendahl, enke efter Hans Clemmensen Kryssing, der havde været eligeret en kort tid. De blev ret velstående og havde skibe, der sejlede på Norge²²⁰. I dette ægteskab fødtes sønnen Hans, der siden blev eligeret.

Jens Nielsen Hasle var født i Århus, mens faderen var født i Hasle. Der kom en del til Århus fra den nærliggende landsby, og så vidt det har kunnet opklares, er der ikke slægtskab mellem de tre personer ved navn Hasle, der efterhånden blev eligerede. Jens Nielsen Hasle blev eligeret i 1775, samme

Peder Brendstrup, eligeret borger
Maleri i Den gamle By

Karen Stæhr, Peder Brendstrup's 2. hustru
Maleri i Den gamle By

år som han døde. Kun i et tilfælde er hans navn fundet under et brev fra de eligerede²²¹. Hans indflydelse var altså minimal.

Med Jens Andersen Schmidt kommer vi ind i den blandt de eligerede mest forgrenede slægtsgruppe, hvortil han knyttedes ved sit 3. ægteskab med Margrethe Kaarsberg; forbindelsen ses af bilag 3. Fortegnelse over Århus borgere, der giver oplysninger om bestillinger for byen, er ikke fuldstændig. Den nævner for Jens A. Schmidts vedkommende intet efter kirkevæрге i 1786, mens det af magistratens kopibog ses, at han var havneinspektør i 1787²²². Havneinspektionen udgjordes af to rådsmedlemmer og en eligeret, foruden Jens A. Schmidt, der på det tidspunkt var fratrådt som eligeret. En menneskealder tidligere var det hans fader, der medunderskrev havnens regnskaber²²³. Jens A. Schmidt ejede skibe²²⁴, og som et gennemgående træk viser det sig, at man til havneinspektører valgte mænd, der havde personlig interesse i havnen. Hans enke, Margrethe Kaarsberg giftede sig med Rasmus Nielsen Malling, som senere blev eligeret.

Jacob Sørensen Assendrup var kommet til Århus fra Assendrup, sydøst for Skanderborg. Han var så velstillet, at han i 1782 kunne være med blandt indbyderne til oprettelse af et vestindisk handelsselskab²²⁵. Assendrup havde mange borgerlige hverv. Det var især i de første ca. 15 år af sin tid som borger, han måtte holde for. I 1740'erne og -50'erne toges flere borgerskaber end i perioderne både før og efter, så det kan ikke skyldes mangel på emner²²⁶, at Jacob Assendrup så ofte udpegedes.

Fra året 1780 havde kredsen af eligerede borgere en nordmand, Jens Antonsen. Hvornår han var født, er der noget forskellige oplysninger om. Prøver man at holde sig til hans egne opgivelser, når man til tiden mellem 1725 og 1730²²⁷. Også fødestedet hersker der uenighed om. H. Friis-Pedersen skriver med Hertel som kilde, at han var født på Boygden(?) i Trondhjem stift²²⁸, mens borgerskabsbogen nævner Christiansand som hans fødested. Jens Antonsen havde været kavallerist, inden han kom til Århus²²⁹. Han mødte med pas fra et regiment i Vordingborg og fik borgerskab som gørtler og »liden handel med små kræmmerie at rejse om med til markeder«²³⁰. Det blev imidlertid til adskilligt mere, end denne beskedne oplysning lader formode.

Jens Antonsen oparbejdede en stor handel og blev medejer af det næststørste skib i Århus²³¹. Blandt de mange borgerlige ombud, han varetog, kan være grund til at nævne væрге for Domkirken. Det gav sig synlige udslag, idet han bekostede skriftestolene malet i 1781²³². Jens Antonsen var syg de sidste mange år, han levede. Allerede 1784 ville han »formedels alderdoms skrøbeligheder« sælge sit hus²³³. I ægteskabet med den norskfødte Marie Christine Johansdatter Sundberg var der ingen børn, der overlevede foræl-

drene. Der havde været to, Johannes og Magdalene, men de døde som små²³⁴. I deres alderdom oprettede Jens Antonsen og hans hustru flere legater. Deres barnløshed gjorde sikkert sit dertil²³⁵.

Christoffer Becher var født i Skanderborg og én af de ret få købstadfolk, der forsøgte lykken i Århus. Han fik borgerskab som købmand i 1769 og var da allerede enkemand efter sit første ægteskab med Maren Rasmusdatter Wormstrup. Derefter giftede han sig med en datter af Anna Jensdatter Spliid og Jens Andersen Müller, jfr. side 61.

Omkring 1787 blev Peder Michelsen Herskind eligeret. Han var da ca. 50 år, og ikke desto mindre sad han inde med værdigheden i næsten 40 år. De sidste to år, han levede, ses han ikke at have medunderskrevet nogen steder, men han omtales som »lige indtil sin død eligeret«²³⁶. Han blev den, der længst varetog hvervet som eligeret, fulgt af Hans Raae og Peter Chr. Asmussen, begge med ca. 30 år. Ved hans død står i kirkebogen, at han havde været eligeret i 50 år²³⁷. Det er en overdrivelse, men alligevel et bevis på, at man på den tid lagde vægt på stillingen. Hans indflydelse i byen var stor. Han ejede mange ejendomme²³⁸ og var desuden den 5. største jordejer i byen²³⁹. Peder Herskind var søn af en Århuskøbmand i de betydende kredse og giftede sig ind i slægten Schmidt, der bestod af ikke mindre fremtrædende personer. Slægtskabet er vist på slægtstavlen. Om der var slægtskab mellem den tidligere nævnte eligerede Hans Betzer og Peder Herskinds moder Barbara Pedersdatter Betzer, vides ikke. Peder Herskind og Ane Schmidt var meget unge, da de blev gift, hun var ca. 17 og han ca. 20 år, især det sidste var usædvanligt. De opnåede da også at fejre guldbryllup, en begivenhed, der fandt omtale i avisen²⁴⁰.

Jes Jessen Fæster er et eksempel på den vekselvirkning, der jævnlige fandt sted mellem borgerskab og gejstlighed. Hans farfader hed Jes Fæstersen og var farver. Denne havde en søn, der kaldte sig Jes Jessen Fæster og blev præst i Brabrand. Hans søn, der fik samme navn, drog igen til Århus, og nu var det købmandsskab, det gjaldt. Han boede på Vestergade og nåede i løbet af sit ca. 50-årige liv at blive gift fire gange, første gang med en kusine. Hans 3. kone, Anna Marie Hornbech, havde tidligere været gift med Peder Brendstrup. I sit 4. ægteskab fik Jes Fæster en ung kone, Mette Brendstrup. Hun var datter af den ovenfor nævnte Peder Brendstrup og dennes 2. hustru, Karen Stæhr, se slægtstavlen. Hun var sikkert kommet i Jes Fæsters gård sammen med stedmoderen, Anna Marie Hornbech, og da denne døde, giftede Jes Fæster sig med den unge pige.

I borgerskabsbogen findes under året 1759 Kjeld Iversen Bendstrup. Alle andre steder, såsom underskrift ved breve og regnskaber og på folketællings-

listen, benyttede han kun navnet Kjeld Iversen. Kjeld Iversen byggede i 1784 en gård på hjørnet af Immervad og Sct. Clemensstræde. Han havde da fået den idé, at han kunne tillade sig at bebygge sit fortov, når han blot ikke gik ud over rendestenen, men byen var dog ikke helt enig med ham i den sag²⁴¹. Tre år senere boede han på Tangen, i nærheden af Frue Kirke²⁴². Ved den tid var han en af de største købmænd i byen²⁴³.

Henrik Jensen Langballe hørte til en meget talrig slægt, hvoraf flere gjorde sig gældende i Århus. Hustruen, Mette Margrethe Schiødstrups slægt kan føres tilbage til byens eligerede borgere, idet hendes farfader Jens Olesen Schiødstrup havde været eligeret og stedfaderen Gjøde Gjødesen ligeledes. I 1796 tog en Henrich Langballe fra Hanherred borgerskab som købmand²⁴⁴, og af den grund kaldtes Henrik Jensen Langballe ofte for »den ældre«.

I 1794 fik Århus for første gang en eligeret borger, der var anden generation med den bestilling. Også erhvervet, købmandsskab og vinhandel, havde Andreas Kaarsberg ganske som sin fader Peder Kaarsberg. Andreas Kaarsberg var en driftig mand, der 1779 var med til, sammen med fem interessenter at anlægge en tobaksfabrik og en tobaksplantage²⁴⁵. Starten var god, i 1781 var der på fabrikken beskæftiget 1 mester, 3 svende, 8 drenge og 64 arbejdere. Det sidste var et formidabelt antal mennesker efter datidens forhold. Ved drenge forstås læredrenge, og af de 64 arbejdere var mange muligvis børn, det var almindeligt at beskæftige børn i tobaksfabrikation, således havde en samtidigt virkende fabrik 34 børn i arbejde²⁴⁶.

Efter at Jens Antonsen var blevet gammel og syg og ikke kunne bestride posten som eligeret, kom Lauritz Jørgensen til. Han ejede skibe, der sejlede på København med gods og passagerer²⁴⁷, og som afgik på forud fastsatte dage »om Gud vil«²⁴⁸. En rejse fra Århus til København var ingen ringe begivenhed dengang. I 1803 opsigde han sit borgerskab²⁴⁹, men handlede stadig. Han solgte haveurter: »kartøfler og pedersille-rødder i hundredviis« kunne man købe hos ham, foruden heglet hør og citroner²⁵⁰.

I hele det 18. århundrede domineredes kredsen af eligerede af købmænd. Dertil kom nogle få skipper, enkelte med husnæring og en, der opgav sit erhverv som avlsbrug, men som også drev handel.

Kort før århundredets slutning blev kredsen fornyet med en skrædder. Der havde tidligere været en enkelt håndværker, nemlig en farver, men dette håndværk havde som nævnt en særegen position. Hvordan kunne nu Peder Villadsen Bruun gøre sig gældende i det selskab? Næppe i kraft af sit håndværk, men på grund af sin formue. Han ejede flere gårde, som han lejede ud. De var »vel indrettede til købmænds brug, med krambod, disk og reoler . . .«²⁵¹. Desuden var han den næststørste jordejer²⁵², mens skrædderiet ikke var særlig

omfattende. I 1787 havde han en svend og to læredrenge og i 1801 kun en svend og en læredreng²⁵³.

Peder Villadsen og hans kone havde to børn, der begge døde inden forældrene, og det da barnløse ægtepar stiftede i deres sidste levetid flere legater. De gav fire gårdsavl*) til Domkirken og 1 gårdsavl, hvoraf fire trængende enker skulle nyde gavn. De sørgede for to enkeboliger og vedligeholdelse deraf og gav 300 rdl., der skulle anvendes til 2 forældreløse børns opdragelse²⁵⁴. De 18 gårdsavl, Villadsens havde ejet, var efter deres død reduceret til 9²⁵⁵.

Laurids Thomasen Gjeding var næsten 60 år, da han blev eligeret. I ægteskabet var 3 børn, 2 sønner og datteren Maren, der blev gift med Jens Povlsen Hald, eligeret borger i 1830'erne. Som mange af datidens købmandsgårde lå også Laurids Gjedings på Mejlgade²⁵⁶.

Navnet Hasle dukkede for 3. gang op i de eligeredes kreds i året 1800. Nogen forbindelse med de to tidligere, Jens og Rasmus Hasle, er ikke påvist.

Gennem sin første kone var Søren Hasle svoger til Jens Nic. Hofgaard, slægtstavle II. Steffentine var født efter sin fader Stephan Hofgaards død og opkaldt efter ham²⁵⁷. Ved andet ægteskabs indgåelse kaldtes Hasle for smakkasserer²⁵⁸, d. v. s. kasserer for selskabet, der besørgede sejladsen mellem Århus og Kalundborg. På det tidspunkt var han også eligeret, men det nævntes ikke i avisen. Svogrene Søren Hasle og Jens Nicolaj Hofgaard virkede som eligerede samtidigt. Jens Hofgaard boede på Vestergade, et af byens »hovedstrøg«. Han underskrev sig som eligeret altid med efternavnet alene. Der er imidlertid hverken i borgerskabsprotokollen eller på folketællingslisten fundet andre med dette efternavn, og det kan derfor med sikkerhed siges at være Jens Nic. Hofgaard, der var eligeret borger.

De fleste borgere, der udvalgte til eligerede, havde rundet de 45, før den værdighed opnåedes, og havde i almindelighed haft borgerskab 15–20 år. Rasmus Nielsen Malling blev borger som 27årig, og allerede ti år senere kom han med i arbejdet med byens sager. Han blev gift 1. gang i 1794, samme år som han tog borgerskab. Året efter opførte han en gård på Dynkarken²⁵⁹. Den var i bindingsværk, 2 etager plus rejsning og var virkelig køn. Portoverliggeren fortalte om bygherrerne: AO RNM x MPK 1795. Den stod langt op i dette århundrede, men er nu faldet som offer for trafikens afvikling. Der findes i Den gamle By en akvarel af Christian Blache af gården set fra gårdspladsen. Den kvinde, der fik sine initialer på huset, var Margrethe Pedersdatter Kaarsberg. Hendes fader havde været eligeret, hendes første mand ligeledes og broderen Andreas fratrådte det år, Malling begyndte. Allerede året efter Margrethe Kaarsbergs død ægtede Rasmus Malling hendes broderdatter Cecilie

*) Se fodnote side 76.

Knud Johansen Konis, eligeret borger
Udsnit af ligsten ved Frue Kirke. Foto Thomas og Poul Pedersen

Kirstine Thomasdatter Høyer, gift med Knud Johansen Konis
Udsnit af ligsten ved Frue Kirke. Foto Thomas og Poul Pedersen

Marie Kaarsberg, datteren af den tidligere omtalte Andreas Kaarsberg. Malling var en meget agtet mand, der efter sin død hædredes med flere mindeord i avisen²⁶⁰.

I 1804, samme år som Rasmus Malling, blev Hans Raae valgt til eligeret borger. Han beholdt bestillingen indtil 1835, da han trak sig tilbage, knap 80 år gammel²⁶¹. Han hørte til sin tids mest velstillede mænd i Århus. Hans Raaes fader, Frederik Jepsen Raae døde i 1783, og derefter drev moderen handelen, indtil Hans Raae i 1787 skrev til magistraten, at han nu havde overtaget handelen og bad om lempelser i skatten. Moderen havde tabt 3.000 rdl. ved fallitter i både Norge og Århus²⁰². Det fik ham dog ikke til at miste modet, og i 1798 lod han søsætte en galease »Frederik«, der sejlede med en 7 mand stor besætning. Den bragte varer hjem fra Norge; Hans Raae kunne tilbyde både spegesild og tran, hentet i Bergen²⁶³.

Hvorvidt det var den åbenhjertige oplysning til rådet, dateret 6. oktober 1787, at han havde overtaget handelen, der gjorde, at han knap en måned efter tog borgerskab²⁶⁴, vides ikke. I hvert fald fortæller den, at borgerskab ikke var noget, man først fik i orden, inden man gik igang med sit erhverv. Til det store vareopbud hos Hans Raae hørte også »god rød hollandsk kløverfrø«²⁶⁵. Han var i det hele en moderne mand, der som en af de første i byen forstod værdien af annoncering.

Da man udskiftede bymarken, stod Hans Raae som største jordbesidder med 24 eller knap en tiendedel af samtlige gårdsavl*), og han fik næsten 100 td. land²⁶⁶. Alle disse gøremål krævede mange hænder, og han havde da også i 1801 fem voksne mænd og to piger i arbejde²⁶⁷.

Hans Raaes beboelse var 1801 i Fægyden – nuværende Nørreport²⁶⁸. Han havde valgt at lægge sin gård i byens nordlige udkant og fik på den måde handel med de bønder, der kom den vej ind til Århus. Hans Raaes gård blev opført år 1798 og var den fornemste bygning, byen ejede. Den kaldes nu oftest »Seests gård« og vil fremtidig komme til at rumme det nye arkitektakademi. Hovedbygningen er i nyklassicistisk stil og et virkelig skønt bygningsværk. Til et sådant arbejde havde Århus ikke nogen arkitekt. Han måtte indskrives fra Horsens og hed Anders Kruse²⁶⁹. Hans Raae byggede sin gård kun tre år efter, at Rasmus Malling på Dynkarken lod sin traditionsbestemte bindingsværksgård opføre. Der blæste nu helt nye vinde, som bragte det velstillede borgerskab impulser udefra.

Da Peder Laursen Schmidt anmodede om borgerskab i Århus år 1787,

*) Bymarkens tre vange: Møllevang, Vestervang og Vorregårdsvang var fra 16. årh. hver delt i 272 arealer, gårdsavl, tilhørende 272 gårde i byen (Århus gennem Tiderne I, 254 og 296).

mødte han op med pas fra Søbygaard gods ved Hammel, dateret 29. april 1775, d. v. s. udstedt, da han kun var 16 år. Hans liv i de mellemliggende år kendes ikke, men han havde attest på at have bestået styrmandseksamen, så til søs havde han altså været en del af tiden²⁷⁰. De første år drev han handel sammen med Harboe Meulengracht indtil år 1794, da de ophævede fællesskabet, omtrent samtidigt med, at de blev svogre²⁷¹. Efter delingen drev Peder Schmidt en stor forretning op. Grunden var lagt inden, og ægteskabet gjorde sit til den økonomisk gode position. I 1801 havde ægteparret 2 børn og ikke mindre end 8 tjenestefolk²⁷². Om Peder Laursen Schmidt var i familie med Jens Andersen Schmidt, inden han giftede sig med dennes datter, vides ikke. Hans fader kaldtes ikke Schmidt, men han brugte selv navnet i 1787, da han tog borgerskab, altså flere år før ægteskabet.

Året efter at Peder Schmidt var blevet eligeret, valgtes svogeren Søren Jensen Schmidt, slægtstavle IV. Han giftede sig første gang med Barbara, en datter af Peder Herskind. Hun døde få år efter, kun 27 år gammel og kort efter en fødsel²⁷³, en skæbne, der overgik mange af datidens kvinder. Allerede året efter giftede Søren Schmidt sig med hendes søster Ane, som overlevede ham. Søren Schmidts fader og hustruernes moder var søskende, og ægteskaberne altså indgået mellem fætter og kusine.

August Wilhelm Petersen var den eneste i de eligeredes kreds, født uden for Danmark-Norge. Han var født i Pommern og var bagermester, eller som det udtryktes i 1798, da han tog borgerskab: »mesterbager«²⁷⁴.

I 1815 blev Peder Funder udpeget som eligeret, et hverv han bestred til sin død. Hans borgerskab gjaldt købmandsskab, men som den fremsynede mand han var, startede han også en tobaksfabrik. Også andre gav sig af med sligt, og i 1819 kom det til en lille disput mellem de to hårdeste konkurrenter, Funder og Hartvig Philip Rée. Funders tobak hed »Funder«, og han mente, at Rée havde efterlignet navn og typer på sine pakninger²⁷⁵. Rée svarede, at hans tobak var »en got tobak«, at den hed »Vanden«, og navnet henviste til hollandsk: »van den«²⁷⁶. Mon Rée ikke, som den dygtige forretningsmand han var, har valgt navnet, fordi det lydligt og rytmisk mindede om det allerede kendte funderske mærke? Peder Funders tobaksfabrik var den største, og det blev den, kongen beså, da han i 1824 var i Århus²⁷⁷. Da sad Funder stadig som eligeret, og det gjorde måske også sit til dette valg. Han var en meget anset mand, der efter sin død blev hædret med flere mindevers i den lokale avis²⁷⁸.

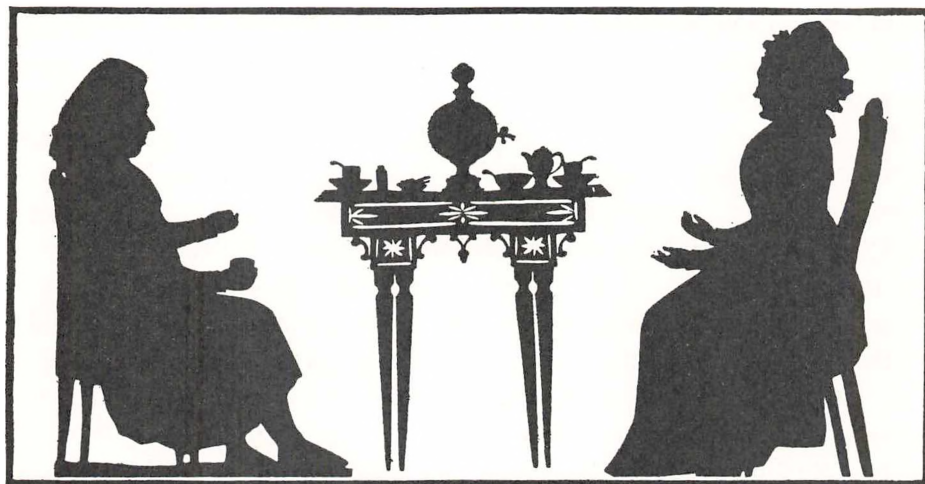
Med Jens Røgind fik de eligerede endnu en markant skikkelse i deres kreds. Jens Røginds økonomiske vilkår var ikke af en størrelsesorden som Hans Raaes; men han var langt mere aktiv i byens tjeneste. Han havde mange

hverv. Det, der betød mest for byen, var hans arbejde med havnens forbedring, hvor han virkede med stor flid²⁷⁹. Her var han på hjemmebane, han var skipper og forstod, hvor vigtigt det var, at havnen virkelig var farbar, hvorpå det tidligere ofte havde skortet²⁸⁰. Han blev sekretær i Århus Amts landøkonomiske Selskab, der stiftedes i 1810²⁸¹, og Århus Stiftsbibliotek var han kasserer for²⁸². Både interessen for det landøkonomiske selskab og for Stiftsbiblioteket viser hans forståelse for, at bedre oplysning var værdifuld. Også direkte undervisning interesserede han sig for og blev sammen med borgmester Fleischer og flere andre medlem af direktionen for prins Frederik Ferdinands søndags-tegneskole for håndværkere²⁸³. Skolen var forløber for en teknisk skole i Århus.

En del personer i Århus bar navnet Raae, og de er formentlig beslægtede; flere af dem boede i gårde ved siden af hinanden og var købmænd eller skipper²⁸⁴. Fra 1823 træffes Christian Christensen Raaes navn blandt de eligerede borgere. Hans slægtskab med de tidligere nævnte Frederik og Hans Raae er ikke klarlagt. Slægtstavlen afsnit I anfører den sandsynlige sammenhæng; her må påpeges, at faderen Chresten Jepsen Raae formodes at være søn af Jep Chr. Raae, noget bevis foreligger ikke. Chresten Jepsen Raae ejede, da sønnen Christian blev født, Hagebrogaard i Haderup sogn mellem Viborg og Holstebro. Jep Chr. Raae boede, da Frederik Jepsen Raae blev født, i Smollerup, 10–12 km nordøst derfor, mens Chresten Raaes fødested ikke kendes²⁸⁵.

Christian Raaes handel startede i det små. I 1787 havde han således slet ingen mandlige tjenestefolk i sit brød, kun en pige²⁸⁶, men i 1801 var der brug for tre tjenestefolk i gården²⁸⁷, og efterhånden blev han ejer af en del. Han havde skibe, der sejlede på Trondhjem og Danzig og hentede henholdsvis spegesild og rug hjem²⁸⁸. Da han var godt 70 år, realiserede han sine værdier på grund af alder; han udbød til salg sin »gård nr. 80 ved Middelgades port med tilhørende maltgjøriere, brygger- og brændevinsredskaber . . . beqvem for avlsbrug og købmandsskab«. Desuden var flere gårdsavl på byens mark*) og nogle skibsparter til salg²⁸⁹. Omtrent samtidig ophørte han med at være eligeret borger. Han må dog i nogle år have drevet handel, for i 1835 ville han igen sælge en gård, denne gang Middelgade nr. 101, der berømmes for de samme gode egenskaber, som nævntes ved den første²⁹⁰. Anden gang giftede Christian Raae sig med farver Peter Chr. Asmussens datter Christiane. Den formodede fætter Hans Fr. Raae var få år tidligere blevet gift med hendes søster Ellen Marie Asmussen.

Samme år som Christian Raae blev Niels Frederik Jahnsen eligeret borger. Faderen var indvandret fra preussisk Pommern²⁹¹ og ændrede sit navn Jahn

Eligeret borger Christoffer Becher og hustru
Silhouet, her fra »Århus, byens historie og udvikling« (1905)

til det mere danskklingende Jahnsen. Niels Fr. Jahnsen var som faderen uddannet farver. Han er bemærkelsesværdig derved, at han er den eneste af de eligerede, der ikke ses at have taget borgerskab og mærkeligt nok, da hans privilegium²⁹² var en sag mellem landets øverste myndighed og manden, mens et borgerskab forpligtede ham over for byen. Jahnsen oparbejdede farveriet, så han i 1801 havde 4 tjenestekarle, derimod nævnes hverken svende eller lærlinge²⁹³. I sit første ægteskab havde han en datter Catarine, der blev gift med Jens Simmelkjær, senere eligeret.

Efter den gamle Peder Herskinds død indvalgte Rasmus Schandorff som eligeret. Han var en ikke mindre indflydelsesrig person. Som navnet måske også antyder, var han født i Skanderborg; han havde lært handel i Randers og kom så til Århus, hvor han begyndte købmandshandel som 24årig. Han blev meget velhavende og regnedes ved sin død for at have hørt til de 4–5 største købmænd i byen; især i 1820'erne og -30'erne havde han drevet en omfattende forretning. Han havde været ejer og medejer af skibe, der sejlede på Norge, England og Holland, og havde desuden en betydelig Østersøskibsfart²⁹⁴. Hans købmandsgård lå på Frederiksgade; det var den senere Holsts Gård, som måtte vige for Handelsbankens Hus, men delvis er opført i Den gamle By. Gården var bygget af den tidligere eligerede Hans Buchtrup og havde også været i Peder Herskinds eje²⁹⁵. Desuden havde Schandorff »landsted Charlottenhøj paa Aarhus Mark«²⁹⁶. Hans kone hed Charlotte Sophie Budtz, og landstedet var sikkert navngivet efter hende.

Niels Bendixen Høgh var den anden bager, der udpegedes til eligeret borger.

Hans tid blev kun kort, idet han døde efter tre års forløb. Hans første kone kaldes et sted Maren Hinnerup, et andet Maren Rasmussen²⁹⁷. Rækkefølgen Maren Rasmussen Hinnerup er udelukkende dannet efter skøn.

En særpræget skikkelse i det århusianske byliv var den tidligere omtalte Hartvig Philip Réé²⁹⁸. Han var født i Fredericia, i en jødisk familie, der havde oparbejdet en god handel. Hjemmet var, for at følge kilden, »præget af dyb religiøsitet og dygtigt købmandsskab«. Hartvig Philip Réés fader havde drevet handel i Århus ved Sct. Olufsmarkeder, der afholdtes i juli og august måned²⁹⁹. Virksomheden fortsattes under samme navn som tidligere, Philip Hartvig Réé og Compagni³⁰⁰. Det var en meget aktiv person, Århus havde fået. I 1818 var han højeste skatteyder i byen med 150 rdl., fulgt af Rasmus Malling, farver Jahnsen og enkelte andre, der gav 80 rdl. hver³⁰¹. Pengene indtjentes på mange felter. Réés første udvidelse bestod i oprettelse af en safiensfabrik allerede i 1812³⁰². Han lod oprette et sukkerraffinaderi, hvor man i 1825 var oppe på at raffinere 1 million pund sukker³⁰³. Foruden dette havde han overtaget et farveri³⁰⁴, også chokolade- og tobaksfabrikation gav han sig af med³⁰⁵. Der var, som tidligere nævnt, i flere tilfælde strid mellem Peder Funder og Réé, der var konkurrenter i tobaksfabrikationen. Foruden alle disse gøremål havde han stadig købmandshandel og havde også egne skibe. Der førtes stor husholdning, ikke mindre end 11 personer tjente i Réés gård. Der var 1 handelsbetjent, 1 husjomfru, 1 huslærer, 2 handelslærlinge, 1 gartner, 1 gartnerdreng, 1 karl og 3 piger³⁰⁶. Til børnene holdtes altså huslærer, ejendommeligt nok en cand. theol. i dette jødiske hjem. To var beskæftiget med havearbejde, idet Réé havde en stor have, der betragtedes som en seværdighed i byen. Der var bygget en borgruin af træ, et stolt skue! Købmandsgården lå på Vestergade, og haven strakte sig ned til åen og fortsatte på den anden side, forbundet med en bro.

Chr. Bang var født i Vejle og kom til Århus, hvor han blev købmand. Ved siden af købmandshandelen drev han oliemølle og sæbesyderi, en virksomhed der siden skulle vise sig meget gunstig for byen. Fra året 1830 var han eligeret borger, indtil denne institution ophørte. Han fortsatte i borgerrepræsentationen og valgtes til dens første formand³⁰⁷.

I 1829 blev Chr. Bøgh eligeret. Han var søn af guldsmed Mathias Bøgh³⁰⁸. Hjemmet var næppe særlig velstillet, og drengen blev sendt til Estrup, hvor han var hyrdedreng. Han kom tilbage til Århus og blev maler, muligvis også portrætmaler³⁰⁹. Omkring 1805 købte Chr. Bøgh en ejendom på »Bag Klosteret«, senere kaldet Klostergade, og ca. fem år efter giftede han sig³¹⁰. Hustruen døde efter 22½ års ægteskab og efterlod 5 børn³¹¹, der var bestemt

*) Se fodnoten side 76.

til at gå i faderens fodspor så vidt gørligt; én var malersvend og to i malerlære. De to sidste var en datter og en 10årig dreng³¹².

Af noget større dimensioner var Bonne Bonnesens virksomhed. Han var skibsbygmester og ejede selv skibe og drev på den måde en art købmandsskab ved siden af håndværket³¹³. Bonnesens gård lå på Spanien, desuden havde han materialhuse på Mindet og ved »Grønland« en tømmergård³¹⁴. Han var så moderne, at han byggede et badehus og meddelte i avisen, at det kunne benyttes af enhver³¹⁵. Da man i 1832 oprettede en bygningskommission i Århus, blev han medlem³¹⁶.

Det var ikke hjemmefødinge, der karakteriserede den sidste periode, hvor institutionen, byens eligerede borgere, bestod. Jens Poulsen Hald var præstesøn fra Højbjerg sydøst for Viborg. Han var en kendt skikkelse i byen og havde mange borgerlige ombud, bl. a. det betroede hverv som overformynder. Ved hans bryllup illuminerede byens borgere for ægteparret, hvorfor Hald indrykkede en takkeannonce i avisen³¹⁷.

Jens Sørensen Simmelkjær meddelte, da han fik borgerskab, at han var født i Ringkøbing. Det var en tilnærmet sandhed, idet det senere opklaredes, at han dermed havde ment Ringkøbing amt. Fra 1845 blev fødestedet noteret på folketællingslisterne, og der står Ørre, Ringkøbing amt³¹⁸. I 1820 varetog Simmelkjær hvervet som overformynder sammen med Niels Fr. Jahnsen, sin svigerfader³¹⁹. Dette arbejde gik han så højt op i, at han førte en sag for højesteret i den anledning. Efter at være ophørt som overformynder, nægtede han at udlevere de kvitteringer, han havde modtaget for udbetalte renter af kapitalerne. Han havde åbenbart bestridt hvervet så længe, at han havde identificeret overformynderiet med sig selv, men han tabte dog sagen³²⁰.

Ejendommeligt nok fik Århus to gange en eligeret borger ved navn Jens Pedersen Røgind, sidste gang en skræddermester. Noget familieband mellem de to ses der ikke at have været. Han drev en stor forretning og havde en tid ikke mindre end fem svende og tre læredrenge³²¹. Senere var forretningen gået så meget tilbage, at Røgind kun holdt to svende og en læredreng³²², måske tog han borgerskab som værtshusholder af samme grund³²³. Så fremtrædende en person i byens liv som sin navnebroder var han ikke. Borgerlig ombud for byen ses han ikke at have haft, men det kan udmærket skyldes, at man havde glemt at føre ham ind i protokollen for disse bestillinger. Først i 1834, da han blev eligeret borger, opdagede man forglemmelsen og indførte ham så under det år, dog med korrekte oplysninger om, at borgerskabet var taget 14 år tidligere.

Søren Jensen Søegaard var kommet til Århus fra Træden vest for Skanderborg og tog navn efter gården, han var født på. Han nævnes ikke i borgerskabsbogen, hverken under navnet Jensen, Søegaard eller Træden, men i for-

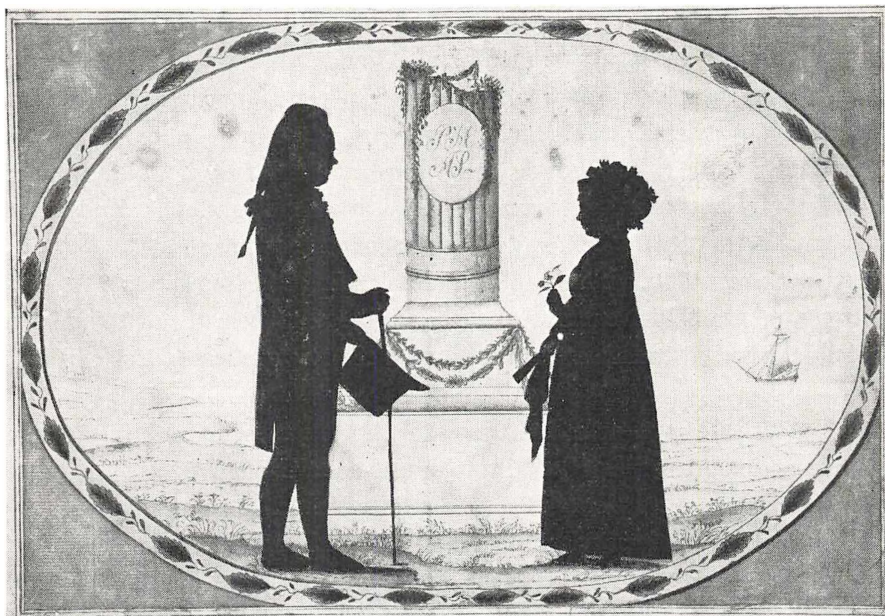
tegnelsen over borgerlige bestillinger står under 2. august 1813, at Søren Søegaard blev købmand i kompagni med S. Smidt. Det må sikkert være den Søren Jensen Schmidt, som han hidtil havde været handelsbetjent hos³²⁴, og som omtales andetsteds, se s. 77. I april 1814 købte han en købmandsgård i Studsgade, og samme år i oktober måned blev Søren Søegaard gift med Mariane Bæhrentz. Om forlovelse var årsag og etablering virkning, eller omvendt, får stå hen, men ægteskabet har sikkert været bestemt, da han købte gården, idet købmand M. Herskind, Mariane Bæhrentz morbroder, kationerede for ham³²⁵. De to unge havde kendt hinanden længe, idet Mariane havde været plejebarn hos Søren J. Schmidt, hvor Søegaard havde tjent³²⁶. Man forsøgte fra magistratens side flere gange at få Søegaard indvalgt blandt de 6 eligerede. Han blev foreslået både i april og maj 1834³²⁷, men først i 1836 lykkedes det dog³²⁸. Han fortsatte sammen med de øvrige 5 eligerede borgere som borgerrepræsentant efter den nye købstadlovs indførelse i 1837³²⁹.

Slægtskab mellem de eligerede borgere

Efter omtalen af de enkelte personer blandt de eligerede borgere i Århus, skal her behandles deres indbyrdes slægtskab. For at belyse det er udarbejdet slægttavler, se bilag 4. Disse tavlers opbygning er følgende:

De 10 første afsnit omfatter personer, hvis samhørighed med det århusianske borgerskab har flere linier eller kan påvises gennem mere end to slægtled. Sidste blad omfatter slægtskaber af mindre omfattende art og uden påvist sammenhæng med øvrige optegnede personer. Hver farve og tegn viser en slægtssammenhæng, hvor både mænd og kvinder medregnes, dog således, at slægtskab gennem faderen dominerer over slægtskab gennem moderen. Ved hjælp af disse afmærkninger skulle det være muligt at følge en slægt gennem generationer.

Hele perioden 1660–1837 er behandlet, og desuden er enkelte tidligere personer medtaget, for eksempel Clemen Jensen Smagbier og Rasmus Pedersen Thestrup, idet de blev stamfædre til flere slægter, der gjorde sig gældende i Århus. Tavlerne medtager også mandspersoner, som ikke havde deltaget i byens styre, idet det anses for meningsløst at splitte en slægt op, fordi et medlem blev præst, eller kun opnåede at blive overformynder eller få et andet betroet hverv for byen. Der er foretaget forkortelser, således er -datter forkortet til -dt., ~ markerer gift med, og 1. g., 2. g. o. s. v. betyder første gang, anden gang o. s. v. Den sidste oplysning skal læses både fra venstre og højre; føl-

Peder Herskind, eligeret borger, og hustru Ane Ankersdatter Schmidt
Silhouet i Den gamle By

gende eksempel ses afsnit I–II. Frederik Jepsen Raae var gift med Sidsel Jensdatter Arendahl (underforstået kun gift én gang); hun var første gang gift med Hans Clemmensen Kryssing, der første gang var gift med Edele Hansdatter Halkier. Går man mod venstre, står der, at Edele Hansdatter Halkier var gift med Hans Clemmensen Kryssing og kun gift den ene gang. Kryssing var gift anden gang med Sidsel Jensdatter Arendahl, og hun var gift anden gang med Frederik Jepsen Raae. Tavlerne oplyser ikke om alle ægtefæller; disses navne findes, såfremt de kendes, under Personalthistoriske Data, for kvindernes vedkommende under ægtemandens navn. Udeladelser på slægtstavlen skyldes ønsket om større overskuelighed og er sket, når vedkommende ikke kan påvises at være i slægt med nogen anden relevant person.

Sammenholdes slægtstavlerne med oversigten over eligerede borgere, bilag 2, kan slægtskab mellem samtidige påvises.

Blandt de første seks var ingen nærtbeslægtede, dog stammede både Niels Gregersen Skaarups og Christian Jørgensen Friisvangs hustruer fra den omfangsrige Friis-slægt i Århus. Fra året 1761 var der for første gang to svogre, da Gjøde Gjødesen blev eligeret sammen med Peter Kaarsberg. De var gift med henholdsvis Johanne og Maren Jensdatter Wissing, som uden tvivl var søstre. Foruden navnet kan som argument for denne påstand anføres, at Peter

Kaarsberg var forlover for Johanne Jensdatter Wissing, både da hun blev gift med Ole Jensen Schiødstrup og med Gjøde Gjødesen³³⁰.

Det næste slægtskab var i perioden 1802–1807, hvor svogrene Søren Hasle og Jens Nicolay Hofgaard begge virkede. Efter de to fulgte igen svogre, Peder Laursen Schmidt og Søren Jensen Schmidt nogle få år. Samtidig var Peder Herskind eligeret, Søren Jensen Schmidts svigerfader. Endelig var Hans og Christian Raae, formentlig fætre, eligerede samtidig.

Set i det »vandrette« plan var slægtskaber altså ikke særlig udbredte. Det drejer sig om tre hold svogerskaber af en varighed mellem tre og syv år samt et tilfælde, hvor en mand var samtidig med sin svigerfader og sluttelig de to Raaer.

Med undtagelse af nogle få år i 1760'erne, hørte slægtskab mellem samtidige eligerede perioden efter år 1800 til og kulminerede mellem 1809 og 1814, da Peder Herskind, samt Peder og Søren Schmidt virkede.

Derimod viser undersøgelser på den lange led mange slægtsforbindelser, deraf tre fader-søn, nemlig Peter og Andreas Kaarsberg, Frederik og Hans Raae, samt Jens Andersen Schmidt og Søren Jensen Schmidt. Flere var svigersønner af tidligere eligerede, f. eks. Peder Laursen Schmidt, Rasmus Nielsen Malling i begge ægteskaber og Jens Sørensen Simmelkjær. Af fjernere forbindelser kan nævnes Henrik Langballe, hvis hustru var barnebarn af Jens Olesen Skjødstrup og Søren Søegaard, hvis hustru ligeledes var barnebarn af en eligeret, Peder Herskind. En kreds udgjordes af Hans Clemmensen Kryssing via hans hustru Sidsel Arendahl, der giftede sig anden gang med Fr. Raae, og i dette ægteskab fik sønnen Hans; dertil hører slægtningen Chr. Raae. Gennem ægteskab med samme kvinde knyttedes Jens Andersen Schmidt og Rasmus Malling til familien Kaarsberg; Rasmus Malling giftede sig anden gang med Andreas Kaarsbergs datter og vedligeholdt dermed forbindelsen. Til samme kreds slutter sig Jens Andersen Schmidts søn Søren og svigersøn Peder Schmidt.

Til belysning af slægtskaber er også udarbejdet bilag 3. Her findes borgmestre, rådmænd og eligerede anført kronologisk efter tiltrædelsesår. Tallene i kolonnerne henviser til det tal, hver enkelt har yderst til venstre; som eksempel kan nævnes at nr. 13, Mads Rasmussen Wærns fader er anført under nr. 8 og hans søn under nr. 33.

Desuden vises, at fødested uden for Århus var almindeligt lige efter 1660, men omkring år 1700 ændres billedet. De nye mænd, som det lykkedes stiftamtmanden at få ind i byens råd i 1730'erne, var både udenbys og indenbys fødte, men med indsættelsen af eligerede borgere i 1740 ses det klart, at man

ønskede at få ryddet op. Kun Søren Olufsen var født i Århus. For de eligerede ses, at der er nogen sammenhæng mellem fødsel indenbys og slægtskab med andre eligerede eller tidligere rådsmedlemmer. Måske afspejles det allerklest i den sidste periode, hvor de eligerede kun havde få slægtsforbindelser og hovedsagelig var tilflyttere.

Personalhistoriske data

Antonsen, Jens

Ca. 1727⁷-29/6 1803¹³.

Eligeret 1780-1794. – Født på Boygden(?) i Trondhjem stift, Norge¹ – Borgerskab 1755 som gørtler og markedskræmmer². – Takserborger 1763, gået med tavlen i Domkirken 1763, rodemester 1764, indkvarteringsligningsmand 1765, indkasseret ekstraskatten 1767, fordelt ekstraskatten 1773, kæmner 1776³-78¹⁴, medfulgte ved ligning til ekstraskat 1779³, var 1787 medlem af markdirektionen¹⁵, var 1781 kirkeværge¹⁶, opsagt sit borgerskab³, begravet i Domkirken¹. – Gift med Marie Christine Johansdatter Sundberg¹⁷ (1716-11/10 1795); født i Norge¹.

Asmussen, Peter Christian

Ca. 1722²-1/11 1802¹⁸.

Eligeret 1764-1793. – Født i Hejninge nær Slagelse. – Borgerskab som farver 1752². – Gået med tavlen i Frue Kirke 1761, stadskaptajn ved vestre kompagni 1762, kommissær i indkvarteringskommissionen 1764, ekstraskat 1766, fordelt indkvarteringskatten 1772, fordelt ekstraskat 1777, overformynder 1781-82³. – Gift 1. gang 21/4 1752 med Christiane Overgaard⁴, gift 2. gang med Maren Sørensdatter Hierild (ca. 1730 – begr. 4/1 1762⁵), gift 3. gang 14/10 1762 med Øllegaard Christine Buch⁵, (ca. 1738⁷-senest 1808¹⁹).

Assendrup, Jacob Sørensen

Ca. 1730⁷-19/12 1805²⁰.

Eligeret 1776-1790. – Født i Assendrup. – Borgerskab 1754 som købmand². – Takserborger 1762, secondløjtnant ved vestre kompagni 1762, indkvarteringsligningen 1763, kasserer ved ekstraskat 1764, synet magasinrugen*) 1764, gået med tavlen i Frue Kirke 1765, fordelt ekstraskatten 1769, overformynder 1770, overvåget affattelse af mandtalsliste til ekstraskat 1776, fordelt ekstraskat 1779, brandassistent³. – Gift 7/6 1755 med Kirsten Hansdatter Mygind⁵ (ca. 1723²¹-begr. 7/10 1791⁵); hun havde tidligere været gift med Niels Koch²².

Bang, Christian

Ca. 1795¹⁰-24/7 1870²³.

Eligeret 1830-37. – Født i Vejle. – Borgerskab som købmand 1820². – Bevilling

*) I forbindelse med den såkaldte kornskat oprettedes forskellige magasiner til modtagelse af kornet (bl. a. forordng. 7. okt. 1673).

til at drive oliemølle og sæbesyderi 1832, skolekommissionen 1826⁶, borgerrepræsentant 1838²⁴, borgerlig rådmand 1850–66, Ridder af Dannebrog, justitsråd¹. – Gift med Pauline Borum (ca. 1802¹⁰–25/6 1875¹).

Basballe, Christen Jensen, den ældre

1611–12/11 1687¹.

Rådmand, afgået før 1662¹². – Født i Nibe, søn af senere borgmester i Århus Jens Christensen¹, borgerskab som købmand 1641¹. – Gift 1. gang ca. 1644 med Lisbeth Pedersdatter Basballe (1624–27/10 1658) datter af Peder Nielsen Basballe og Kirsten Pedersdatter, gift 2. gang ca. 1664 med Inger Hieronymusdatter (ca. 1624–17/2 1698), datter af kapitlets ridefoged Hieronymus Gulden. Hun var tidligere gift med Søren Ottosen Molboe¹.

Basballe, Christen Jensen, den yngre

1672–27/4 1747¹.

Borgmester 1710–40. – Født i Århus, søn af borgmester Jens Christensen Basballe og Anna Christensdatter Friis¹. – Borgerskab som købmand 1698². – Frataget borgmesterhvervet 1740¹. – Gift 1. gang 1701 med Vibeke Arildsdatter Bentzon (–1713), datter af præst i Tyrsted Arild Jørgensen Bentzon og Sidsel Christensdatter Friis, gift 2. gang 1717 med Anne Nielsdatter Friis (ca. 1681–), datter af præst i Skorup Niels Christensen Friis og Ingeborg Nielsdatter Ferslew¹.

Basballe, Jens Christensen

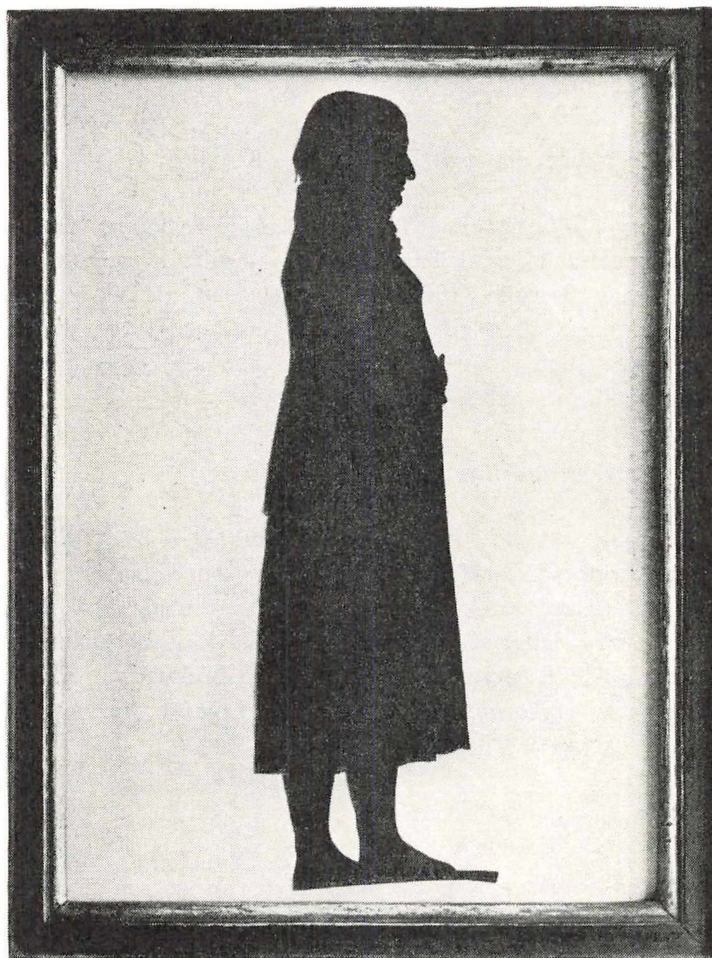
–begr. 13/2 1708).

Rådmand 1667–95, borgmester 1695–1708. – Født i Århus, søn af rådmand Christen Jensen Basballe og Lisbeth Pedersdatter Basballe. – Borgerskab som købmand 1664. – Begravet i Frue Kirke. – Gift 1. gang med Maren Jacobsdatter Winther, datter af rådmand i Viborg Jacob Sørensen Winther og Kirstine Nielsdatter Trane, gift 2. gang 1668 med Anna Christensdatter Friis (ca. 1640–21/3 1704) datter af præst ved Frue Kirke Christen Nielsen Friis og Karen Clemensdatter¹.

Becher, Christoffer

Ca. 1733²–6/4 1803²⁵.

Eligeret 1783–99. – Født i Skanderborg. – Borgerskab som købmand 1769². – Stokkemand 1773, med i indkvarteringen 1776, kæmner 1778–79, overformynder 1782, med ved ekstraskat-mandtallets affattelse 1790³, medlem af Kronprindsens Klub²⁶. – Gift 1. gang 20/5 1767 med Maren Rasmusdatter Wormstrup (ca. 1741–begr. 9/3 1768)⁴; hun havde været gift tidligere²⁷, gift 2. gang ca. 1770²⁵ med Karen Friis Jensdatter Müller¹ (ca. 1736⁷–) datter af købmand Jens Andersen Müller og Anna Jensdatter Spliid²⁸.

Hans Frederiksen Raae, eligeret borger
Silhouet i Den gamle By

Bendstrup, Kjeld Iversen

Ca. 1733²–25/7 1797²⁹.

Eligeret 1790–97. – Født i Århus², søn af Iver Kjeldsen og Alhed Marie Jacobsdatter⁷. – Borgerskab som skipper 1759². – Rodemester 1766, med i indkvarteringen 1769, takserborger 1772, fordelt ekstraskatten 1774, stokkemand 1775, tavlen i Domkirken 1776, fordelt ekstraskatten 1777, indkvarteringen 1782³, overfor-mynder 1784³⁰, fattiginspektionen 1788³¹, begravet i Domkirken³². – Gift 1. gang 30/4 1760 med Karen Jørgensdatter Hofman (–begr. 8/4 1785), gift 2. gang 27/10 1786⁴ med Maren Sophie Lauridsdatter Hofman²⁹ (ca. 1766⁷–).

Betzer, Hans

Ca. 1709²–begr. 26/10 1763⁴.

Eligeret 1757–58[?]. – Født på Samsø³. – Borgerskab som købmand 1749². – Indkvartering 1756³, medlem af havnekommissionen 1756–57³³, tavletrager i Domkirken 1758³, begravet i Domkirken⁴. – Gift 1. gang 4/10 1748 med Anna Jensdatter Gylling (–12/3 1756), hun havde været gift tidligere⁴, 4/2 1763 begravedes hans hustru i Domkirken, navnet ukendt.

Blach, Mogens Michelsen

4/5 1704–15/9 1773³⁴.

Eligeret 1740–1773. – Født i Lerbjerg², søn af Michel Sørensen Blach³⁴. – Borgerskab som købmand 1736². – Forhandler af stemplet papir³. – Gift 1. gang 24/5 1735 med Anna Christensdatter Skaarup (–2/11 1741), gift 2. gang 13/2 1743 med Anna Dorthea Bagge (–5/12 1750), datter af præst i Tved Christen Bagge, gift 3. gang 13/2 1752 med Gjertrud Christensdatter True (ca. 1730–13/4 1756), gift 4. gang 15/2 1758 med Johanne Marie Haarbye (ca. 1728–begr. 11/5 1760³⁴), datter af købmand Christen Nielsen Haarbye³⁵ og Maren Mortensdatter Wærn³⁶.

Bonnesen, Bonne

Ca. 1783²–12/7 1846³⁷.

Eligeret 1831–37. – Født i Korsør. – Borgerskab som skibsbygmester 1811². – Tavletrager 1820, takserborger 1826³, medlem af bygningskommissionen 1832³⁸, borgerrepræsentant 1838, medlem af Kronprindsens Klub³⁹. – Gift med Ane Elisabeth Brøchner⁹ (ca. 1777–17/1 1854)⁴⁰.

Brendstrup, Peder

25/8 1712¹–1773³.

Eligeret 1750–52. – Født i Århus². – Borgerskab som købmand 1738². – Indkvartering og takserborger 1744, kæmner 1746, tavletrager i Frue Kirke 1748, kgl. vejer og måler 1753³, medlem af havnekommissionen 1755–57³³, begravet i Frue Kirke¹. – Gift 1. gang 25/6 1737 med Anne Marie Kastrup⁵ (–21/5 1760¹), gift 2. gang ca. 1762 med Karen Stæhr (–20/10 1767), datter af Rasmus Stæhr på Ruballegård og Johanne Madsdatter Bergenhammer, gift 3. gang ca. 1768 med Anna Maria Hornbech¹ (ca. 1735–9/6 1784⁵); hun blev gift 2. gang med Jes Jessen Fæster, eligeret¹.

Bruun, Peder Villadsen

Ca. 1747⁸–22/4 1810⁴¹.

Eligeret 1798–1809. – Født i Århus², søn af skrædder Villads Pedersen⁴². – Borgerskab som skrædder 1772². – Indkvarteringsligningen 1784, fordelt ekstra-

skatten 1785, takserborger 1786, ved fattigvæsnet 1786–98⁴³, var 1806 medlem af skovkommissionen⁴⁴. – Gift med Bodil Kirstine Rasmusdatter⁸ (døbt 18/9 1750⁴–ca. 1810⁴⁵), datter af skrædder Rasmus Nielsen⁴⁶ og Anne Jensdatter⁷.

Buchtrup, Hans Jensen

18/8 1683–30/9 1753⁴⁷.

Eligeret 1740–49. – Født i Ebeltoft. – Borgerskab som købmand 1713². – Kæmner 1726, værge for Frue Kirke 1735–53¹. – Gift 17/1 1713 med Maren Jensdatter¹ (–før 1753⁴⁸).

Bøggild, Peder Thyrrisen

12/9 1709¹–begr. 19/10 1791⁷⁹.

Eligeret 1753–58. – Født i Ans Kro, søn af kromand Thyri Jensen Bøggild og Margrethe Jensdatter⁵². – Borgerskab som købmand 1741². – Med i indkvarteringen 1748, takserborger 1749, tavlen i Frue Kirke 1750, byens kæmner 1750, rådstuekæmner 1750 og -51, overformynder 1755, kommerceråd³, bevilling som farver 1788¹, opsgade sit borgerskab³, begravet i Frue Kirke⁵². – Gift 25/10 1740 med Anne Marie Thøgersdatter Kiersgaard (23/5 1719¹–begr. 19/10 1791⁷⁹), datter af Thøger Clemmensen Kiersgaard og Maren Olufsdatter¹.

Bøgh, Jens Christian Mathiasen

Døbt 14/10 1776–26/8 1853⁴⁹.

Eligeret 1829–33. – Født i Århus², søn af guldsmed Mathias Mortensen Bøgh og Charlotte Beyer⁵⁰. – Borgerskab som maler 1805². – Stokkemand 1811, rodemester 1812, indkvarteringen 1814, takserborger 1821³ og 1829⁶. Gift 8/5 1810 med Marie Ane Sørensdatter Smed (døbt 1/1 1785–27/1 1833)⁵¹ datter af Søren Smed i Aidt⁵⁰.

Christensen, Carl

–4/8 1684.

Rådmand 1665–84. – Søn af borgmester i Århus Christen Carlsen og Anna Olufsdatter¹. – Ægteskabelige forhold ukendt.

Christensen, Erik

–29/9 1674¹.

Rådmand, afgået før 1662¹². – Født i Århus, søn af borgmester Christen Carlsen og Anna Olufsdatter. – Borgerskab 1654¹. – Gift med Maren Rasmusdatter (–12/7 1660)¹.

Christensen, Jens

—
Rådmand 1626–46; borgmester 1641–42. – Født i Ans. – Borgerskab som købmand 1611. – Gift med Dorthe Andersdatter ¹.

Conis, Knud Johansen

se:

Knud Johansen Konis.

Eggers, Ditlev

–20/11 1735.

Viceborgmester 1725, borgmester 1726–35. – Var 1705 fuldmægtig hos stiftamtmand v. Plessen, birkeskriver ved Løvenholm birk 1710. – Gift 1. gang med en datter af kæmner Hans Nielsen Gotlænder, gift 2. gang med Maren Jensdatter Vintmølle ¹.

Farver, Peder Jessen

Ca. 1641–9/2 1712.

Rådmand 1689–1712. – Født i Åbenrå. – Borgerskab 1663 ¹, privilegium som farver 1670 ⁵³. – Kæmner 1684–85. – Gift 1. gang 1665 med Maria Keggeben (ca. 1644–1677), gift 2. gang 1680 med Maria Lassen, datter af rådmand Jens Lassen og Karen Bendixdatter Harding ¹.

Fellumb, Mathias (Nielsen) Keysen

Døbt 16/9 1701 ⁴–20/1 1783 ⁵⁴.

Vicerådmand 1734, rådmand 1740, fradømmes embedet 1769. – Født i Århus, søn af kæmner Key Sørensen og Magdalene Mathiasdatter Fellumb. – Begravet i Domkirken ¹. – Navnet på hans første hustru kendes ikke, hun blev begravet 2/10 1743 ⁴, gift 2. gang 23/3 1752 med Kirsten Christensdatter (ca. 1725 ¹–12/3 1769) ⁵⁵, datter af Christen Olsen, borger i Århus og Anne Pedersdatter Læsøe ³.

Fog, Niels Lauridsen

18/2 1646–25/6 1710.

Rådmand 1695–1710. – Født i Århus, søn af byfoged Laurids Rasmussen og Maren Christensdatter. – Borgerskab som købmand 1676. – Gift 1. gang 1671 med Anne Jensdatter Wegerslev (1653–20/10 1689), datter af rådmand Jens Christensen Wegerslev og Inger Christensdatter Spliid, gift 2. gang 3/4 1691 med Margrethe Henrichsdatter Blichfeld (1667–24/7 1712), datter af præst ved Frue Kirke Henrich Christensen Blichfeld og Karen Christensdatter Friis; hun havde tidligere været gift med Niels Nielsen Ibsen ¹.

Rasmus Malling, eligeret borger og 2. hustru Cecilie Marie Kaarsberg
Maleri på glas i Den gamle By

Friis, Jørgen Nielsen

(–1709).

Rådmand? – Født i Sdr. Omme, søn af præst Niels Jørgensen Friis. – Borgerskab som købmand 1693¹. – Kæmner 1704⁵⁶. – Begravet i Frue Kirke. – Gift 22/1 1700 med Maren Willumsdatter Thestrup (–efter 1720), datter af Willum Worm Thestrup og Karen Friis. Hun var gift 1. gang med forpagter Andersen på Bruusgaard og 2. gang med købmand Niels Jensen Harlev i Århus¹.

Friisvang, Christian Jørgensen

1678–begr. 18/5 1767⁴.

Eligeret 1740–48. – Født i Søby. – Borgerskab som kornhandler 1705². – Gift 1. gang ca. 1714 med Christence Knudsdatter Friis⁵⁷ (ca. 1666–) datter af præst i Nordby på Samsø, Knud Christensen Friis og Kirstine Jørgensdatter Høfding; hun var tidligere gift med Morten Madsen Wærn, vejer og måler i Århus¹, gift 2. gang 11/7 1736 med Anne Elisabeth Aarslev⁴.

Funder, Peder Thomasen

Ca. 1773²–2/2 1829⁵⁸.

Eligeret 1815–28. – Født i Århus², søn af købmand Thomas P. Funder og Anne Jørgensdatter⁷. – Borgerskab som købmand 1801². Drev tobaksfabrik⁵⁹, indkvarteringsligningen 1810, takserborger 1814³, medlem af Kronprindsens Klub⁵⁸. – Gift med Karen Rindom (ca. 1779–)⁸.

Fæster, Jes Jesen

Ca. 1737²–26/2 1789⁶⁰.

Eligeret 1788–89. – Født i Brabrand præstegård², søn af pastor Jes Jessen Fæster og Johanne Barbara Hutfeld⁶¹. – Borgerskab som købmand 1765². – Med ekstraskatten 1766, takserborger 1772, indkvarteringen 1774, fordelt ekstraskatten 1775, tavledrager 1778, fordelt ekstraskat 1779, kæmner 1780–87³. – Gift 1. gang 1/6 1764 med Mette Margareta Fæster (1735–begr. 19/6 1767), gift 2. gang med Cathrine Magdalene Stabel (ca. 1738–begr. 18/5 1773)⁴, gift 3. gang med Anna Maria Hornbech (ca. 1735–9/6 1784) hun var tidligere gift med Peder Brendstrup, eligeret¹; gift 4. gang 6/7 1785 med Mette Brendstrup (døbt 25/11 1765–) datter af ovennævnte Peder Brendstrup⁵ og Karen Stæhr¹, hun blev 2. gang gift med Morten Leemeyer, birkedommer over Rugaard birk⁶².

Geertsen, Morten Andreas

–30/8 1769⁶³.

Rådmand 1740–49, borgmester 1749–69⁶⁴. – Formentlig søn af skoleholder i København Stephen Giertes, exam. jur. 1736, fuldmægtig hos stiftamtmand Holck 1738¹, kammerråd⁶³. – Gift 1. gang 3/10 1741 med Kirstine Marie Feilberg⁶³ (–16/10 1751), datter af Jens Feilberg, Århus¹, gift 2. gang med Johanne Kirstine v. Hahren (–tidligst 1769)⁶⁵.

Gesius, Jacob

1634–begr. 24/8 1711.

Rådmand 1675–83. – Født i Rostock, søn af præst i Hamburg Gottfred Gesius. – Privilegium som apoteker 1661, begravet i Domkirken. – Gift 1. gang 7/12 1662 med Karen Brodersdatter Riisbrich (–17/7 1669), datter af præst i Gislev Broder Brodersen Riisbrich, gift 2. gang 14/6 1670 med Reinmuth Brasen (23/2 1641–10/5 1706), født i Lübeck, datter af Johan Brasen og Margrethe Weltzin¹.

Gjedding, Laurids Thomasen

Ca. 1740⁸–21/5 1810⁶⁶.

Eligeret 1798–1803. – Født i Århus. – Borgerskab som købmand 1782². – Overformynder 1789, stokkemand 1794, fordelt ekstraskatten 1795, medfulgt magistraten ved ekstraskatmandtallets affatning 1796, indkvarteringsligningsmand 1797³. – Gift 14/3 1787 med Johanne Jensenius¹ (ca. 1762⁸–29/7 1818⁶⁷) datter af præst i Todbjerg Jens Jensenius og Birgitte Gleerup⁶⁸.

Gjødesen, Gjøde

Ca. 1721²–begr. 30/10 1777⁵.

Eligeret 1761–63? – Født i Fuglesang. – Borgerskab som købmand 1753². – Indkvarteringen 1760, tavlen i Frue Kirke 1762, medlem af markdirektionen

1763, ekstraskat 1764, takserborger 1765, ekstraskat 1768³. – Gift 28/2 1753 med Johanne Jensdatter Wissing⁵ (ca. 1721⁷–6/1 1795⁶⁹), hun var 1. gang gift med Christen Laursen Gjedding⁷⁰ og 2. gang med købmand Ole Jensen Schiødstруп⁷¹.

Gregersen, Niels

se:

Niels Gregersen Skaarup.

Gylling, Søren Michelsen

1683–15/5 1749¹.

Rådmand 1725–40⁷², viceborgmester senest 1737⁷³, borgmester 1740–49⁷². – Født i Århus, søn af Michel Sørensen Gylling og Ane Hansdatter¹. – Borgerskab som købmand og skipper 1706². – Privilegium på tobaksspinderi 1730, vejer og måler 1736, brandmajor¹, var medlem af havnekommissionen 1746⁷⁴, begravet i Domkirken¹. – Gift 1. gang med Dorthea Henriksdatter (–senest 1726), gift 2. gang med Martha Marie Olufsdatter Zeuthen (9/11 1699–15/5 1785)¹.

Hald, Jens Poulsen

Ca. 1788⁹–6/6 1849⁷⁵.

Eligeret 1834–37. – Født i Højbjerg, Viborg amt¹¹, søn af præst Laurits Jacob Hald og Anne Marie Grønbech¹. – Borgerskab som købmand 1810². – Rodemester 1815, assistent ved indkvarteringsligningen 1819, rodemester 1820, stokemand 1824–25, overformynder 1825³, takserborger 1833⁶, overgik til borgerrepræsentationen 1838⁷⁶ og valgtes til viceformand⁷⁷, borgerlig rådmand 1843–49¹, medlem af Kronprindsens Klub⁷⁸. – Gift 6/5 1829 med Maren Gjeding (ca. 1790–12/12 1844) datter af købmand og eligeret Laurits Thomasen Gjeding og Johanne Jensenius¹.

Hansen, Jens

–begr. 8/1 1664.

Rådmand senest 1655–1663. – Født i Flensborg. – Borgerskab 1651. – Bisidder i smedelavet, begravet i Domkirken. – Gift med Hylleborg Sørensdatter; hun blev 2. gang gift med Hans Jørgensen Kryssing¹.

Harding, Hans Bendixen

9/11 1634–24/7 1712.

Rådmand 1701–12. – Født i Tønder, søn af borger i Århus Bendix Hansen Harding og Maren Lydichsdatter Højer. – Borgerskab 1663 som købmand og vinhandler. – Skriver 1645, fuldmægtig, borgerkaptajn 1675, postmester 1675, be-

gravet i Domkirken. – Gift 1. gang 4/2 1672 med Mette Jensdatter Winther (1651–21/5 1681), datter af rådmand Jens Sørensen Winther og Mette Rasmusdatter Thestrup, gift 2. gang 2/11 1685 med Margrethe Falenkamp; hun havde været gift tidligere ¹.

Hasle, Jens Nielsen

Døbt 26/12 1731–begr. 8/1 1776 ⁸⁰.

Eligeret 1775. – Født i Århus², søn af Niels Jensen Hasle og Johanne Jespersdatter Herskind ¹. – Borgerskab som købmand 1759². – Kasserer i 1. rode ved ekstraskatten 1763, takserborger 1766, indkvarteringsligningen 1768, synet magasinrugen 1768³, kæmner 1769–75 ⁸¹, død 1775³. – Gift 2/11 1758 med Kirsten Sørensdatter Bruun (ca. 1705–begr. 15/2 1783); hun var tidligere gift med Niels Ostenfeldt ¹.

Hasle, Rasmus Pedersen

–begr. 18/3 1757⁴.

Eligeret 1746 og 1750–54. – Født i Århus. – Borgerskab til avlsbrug og husnæring 1714². – Gift 19/7 1714 med Gjertrud Rasmusdatter Wærn⁴ (ca. 1689–18/5 1772), datter af rådmand Rasmus Madsen Wærn og Maren Pedersdatter; hun blev gift igen efter Hasles død ⁸².

Hasle, Søren

Ca. 1755²–14/7 1808 ⁸³.

Eligeret 1800–1807. – Født i Århus. – Borgerskab som købmand 1786². – Indkvarteringsligningsmand 1795, fulgt med magistraten ved ekstraskatmandtallets affattelse 1796, stokkemand 1796³, var færgeløbskasserer 1798–1807 ⁸⁴, fordelt ekstraskatten 1799³. – Gift 1. gang (trolovet 27/11 1784) med Steffentine Cecilia Hofgaard (døbt 10/6 1762⁴–9/6 1785 ⁸⁵) datter af købmand Stephan Nielsen Hofgaard og Maren Jensdatter Broberg ⁸⁶, gift 2. gang 29/6 1803 ⁸⁷ med Bodil Marie Mathiasdatter (–), hun var tidligere gift med købmand Mogens Rasmussen Todberg ⁸⁸.

Herskind, Peder Michelsen

Ca. 1738⁷–14/5 1826 ⁸⁹.

Eligeret 1787–1824/26? – Født i Århus², søn af Michel Rasmussen Herskind og Barbara Pedersdatter Betzer ⁹⁰. – Borgerskab som købmand 1757². – Indkvarteringsligningen 1760, indkvarteringskasserer, ekstraskat 1763, synet magasinhuset 1767, fordelt ekstraskat 1774, overformynder 1778–79, ekstraskat 1779, overformynder 1781³, var 1788 kirkevæрге for Frue Kirke ⁹¹, stadig kirkevæрге 1820 ⁹², medlem af Kronprindsens Klub ⁷⁸, begravet i Frue Kirke ⁹³. – Gift 12/9 1758 ⁹⁴ med Ane Andersdatter Schmidt ⁹⁰ (ca. 1741⁷–12/1 1816 ⁹⁵), datter af Anders Schmidt, købmand i Århus ⁹⁰.

*Hofgaard, Jens Nicolay*19/5 1758⁴-jan. 1822⁹⁶.

Eligeret 1802-08. – Født i Århus², søn af købmand Stephan Nielsen Hofgaard og Maren Jensdatter Broberg⁹⁷. – Borgerskab som købmand 1786². – Stokke-
mand 1794, tavletrager 1795, indkvarteringskasserer 1796³, var overformynder
1797⁹⁸, indkvarteringsligningsmand 1799, medfulgt magistraten ved ekstraskat-
mandtallets affatning 1800³. – Gift 23/8 1785 med Else Nielsdatter Secker⁵ (ca.
1740^{7-1/11} 1819⁹⁹); hun havde tidligere været gift med Peder Müller¹⁰⁰.

Holmsted, Bernt

-24/11 1739.

Rådmand 1722-30, viceborgmester 1728-30. – Søn af Christen Jonsen Holm-
sted til Brolykke på Langeland og Karen Krag. – Bestalling som apoteker 1710,
solgte apoteket 1727, var tolder 1728, flyttede fra Århus til Nyborg 1730, apote-
ker der 1731, kancelliråd 1738. – Gift 4/6 1711 med Dorthea Marie Kryssing
(-begr. 18/11 1761), datter af købmand Clemens Hansen Kryssing og Anne
Kathrine Jessen¹.

*Hutfeld, Jesper Nielsen*26/2 1626-22/1 1696¹.

Borgmester 1666-79¹⁰¹. – Søn af rådmand i Haderslev Niels Lauridsen Hut-
feld¹ og Marie Nielsdatter Randulph¹⁰². – Tjeneste hos Hannibal Sehested
1647-52, fuldmægtig på Faurskov 1652, ridefoged, stiftsskriver i Århus stift
1665, landkommissarius 1678, kammerassessor 1692, begravet i Domkirken. – Gift
3/5 1663 i Århus med Sidsel Christensdatter Clementin (8/1 1643-16/9 1713),
født i Næstved, datter af magister Christen Clementin og Mette Mathiasdatter
Jacobæa, opdraget hos fasteren Maren Clemensdatter og Anders Lydichsen¹.

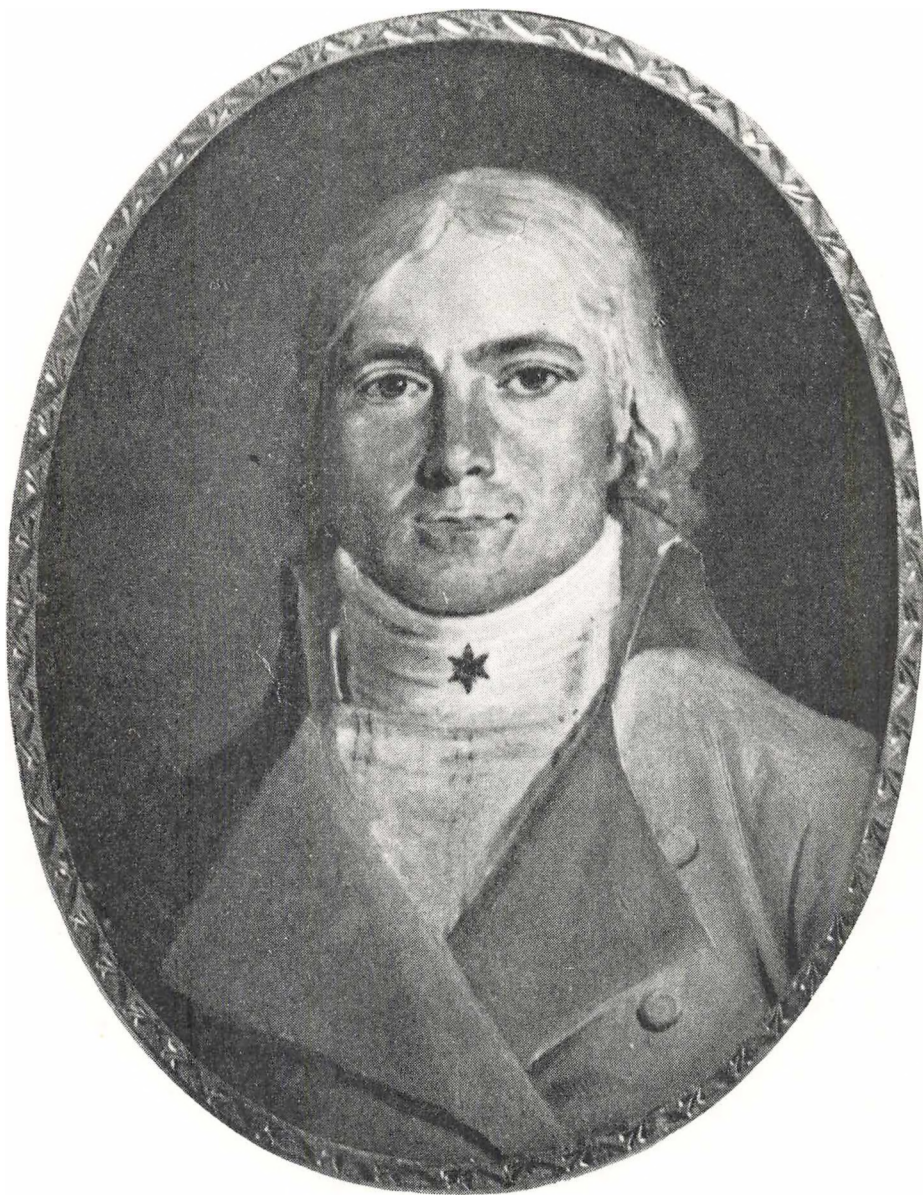
*Høgh, Niels Bendixen*Døbt 16/4 1776¹⁰³-26/5 1829¹⁰⁴.

Eligeret 1827-29. – Født i Grenaa³, søn af skomager i Grenaa Bendt Høgh og
Birthe Jensdatter¹⁰³. – Borgerskab som bager 1801. – Rodemester 1810, fattig-
kommissionsmedlem³. – Gift ca. 1800 med Maren Rasmussen Hinnerup¹⁰⁴ (ca.
1763-5/10 1815)¹⁰⁵, gift ca. 1818 med Ane Kathrine Rasmussen¹⁰⁴.

*Hørning, Christian Rasmussen*Ca. 1705²-28/9 1758⁴.

Eligeret 1750-58. – Født i Beder præstegård², søn af pastor Rasmus Hørning
eller Rasmus Due og Anna Cathrine Lauridsdatter Beder¹⁰⁶. – Borgerskab som
købmand 1738². – Kæmner 1749¹, værge for Domkirken 1750¹⁰⁷. – Gift 6/2

Peder Funder, eligeret borger

Miniaturemaleri, tilhørende dr. phil. Torben Holck Colding, København

1742⁴ med Cathrine Nielsdatter Hjersing¹, formentlig datter af Niels Hjersing, forvalter på Frijsenborg¹⁰⁸; hun havde tidligere været gift med Anders Therkelsen¹, købmand i Århus².

Iversen, Kjeld

se:

Kjeld Iversen Bendstrup.

Jahnsen, Niels Frederik

Ca. 1769⁸–29/3 1828¹⁰⁹.

Eligeret 1823–26. – Født i Århus, søn af farver Johan Frederik Jahn(sen) og Kirstine Nielsdatter¹. – Fik 1793 privilegium som farver¹¹⁰. – Kæmner 1810¹¹¹, var overformynder 1819¹¹², medlem af Kronprindsens Klub¹¹¹. – Gift 1. gang med Ida Cathrine Lassen (ca. 1770¹–senest juli 1802¹¹³), gift 2. gang med Else Hillerup Nissen¹ (ca. 1768–11/2 1835)¹¹⁴.

Jensen, Christen

–begr. 3/12 1666.

Rådmand 1654–59, borgmester 1659–66. – Borgerskab 1653. – Var tidligere ridefoged i Kalø len, hospitalsforstander 1661–66, begravet i Frue Kirke. – Gift 1. gang 1647 med Anna Sørensdatter, hun var tidligere gift med Hans Deuster, skriver på Aarhusgaard, gift 2. gang 15/12 1661 med Gjertrud Nielsdatter Lyngby (ca. 1617–20/7 1697), datter af præst i Lyngby, Niels Sørensen Nykirk¹ og Else Nielsdatter Ørsted¹¹⁵, hun var tidligere gift med Jacob Jensen Wedel, ridefoged på Skanderborg slot og blev efter Christen Jensens død gift 3. gang med Niels Nielsen Krog, rektor i Århus¹.

Jensen, Søren

–begr. 30/11 1739.

Rådmand 1728–39. – Født i Århus. – Borgerskab som købmand og skipper 1691. – Kæmner 1700 og 1717, overformynder 1723, begravet i Frue Kirke. – Gift 1. gang 10/12 1689 med Sophia Arildsdatter Bentzon (–1/2 1691), datter af præst i Tyrsted Arild Jørgensen Bentzon og Sidsel Christensdatter Friis, gift 2. gang med Karen Mogensdatter Skov (–17/2 1745), datter af Mogens Mogens Skov og Gjertrud Bartholomæusdatter¹.

Jessen, Peder

se:

Peder Jessen Farver.

Juel, Jørgen Rasmussen

–9/5 1681.

Rådmand 1663–70, borgmester 1670–81. – Født i Søby i Hads herred, søn af Rasmus Rasmussen Juel og Maren Mikkelsdatter. – Borgerskab som købmand 1663. – Var tidligere købmand i Malmø, begravet i Domkirken. – Gift med Maren Hansdatter (–1671), datter af borgmester Hans Jostsen og Maren Clausdatter¹.

Jørgensen, Christian

se:

Christian Jørgensen Friisvang.

Jørgensen, Lauritz

Ca. 1734²–26/4 1811¹¹⁶.

Eligeret 1795–97. – Født på Gersdorffslund, Gosmer sogn, Hads herred. – Borgerskab 1767 som skipper og med husnæring². – Stokkemand 1774, indkvarteringsligning 1778, fordelt ekstraskatten 1783, takserborger 1784, ekstraskatmandtallets affatning 1789, opsagt sit borgerskab 1803³. – Gift med Anne Marie Capjon (ca. 1734–21/3 1792)¹¹⁷, gift ca. 1793¹¹⁶ med Maren Nicoline . . . (–senest 1820)¹¹⁸.

Kjersgaard, Thøger Clemmensen

Ca. 1666–15/6 1744.

Vicerådmand 1734, afskediget 1739. – Født i Sal i Houlbjerg herred. – Borgerskab som købmand 1710. – Kæmner 1723, begravet i Domkirken. – Gift 1. gang med Sidsel Rasmusdatter Wærn (–ca. 1714), datter af rådmand Rasmus Madsen Wærn, gift 2. gang med Maren Olufsdatter (1695–18/9 1778), datter af rådmand Oluf Sørensen og Dorthe Johansdatter Althalt¹.

Konis, Knud Jøhansen

10/5 1697–begr. 11/9 1758¹.

Eligeret 1750–54. – Født i Århus, søn af hattemager Johan Henrik Konis og Ane Knudsdatter¹. – Borgerskab som hattemager 1727¹, ombyttet til borgerskab som tobaksspinder og købmand 1738³. – Kæmner 1741¹. – Gift 22/11 1731 med Kirstine Thomasdatter Høyer⁵ (1694–1769), født i Møgeltønder¹; hun havde været gift tidligere⁵.

Kruuse, Frands Henriksen

Ca. 1717²–26/7 1779¹¹⁹.

Eligeret 1772–77? – Født i Århus², søn af Henrik Jacobsen Kruuse og Else Frandsdatter¹²⁰. – Borgerskab som købmand og skipper 1740². – Takserborger

1751, tavlen i Domkirken 1755, ekstraskatten, indkvarteringen 1758, beskikket til Domkirkens værge 1758, med ved ekstraskatten 1766 og 1777³. – Gift 30/9 1756 med Kirstine Birgitte Galthen⁴ (døbt 20/5 1738–), datter af købmand og vinhandler Mads Pedersen Galthen¹¹⁹ og Anna Mørch¹²¹.

Kryssing, Hans Clemmensen

Ca. 1702²–1/5 1749⁴.

Eligeret 1749. – Født i Århus², søn af Clemens Hansen Kryssing og Anne Kathrine Petersdatter¹²². – Borgerskab som købmand 1731². – Medlem af havnekommissionen¹²³. – Gift 1. gang 10/11 1731 med Edele Hansdatter Halkier⁴ (–1737)³⁶, datter af Hans Ovesen Halkier⁴, gift 2. gang 19/1 1746 med Sidsel Jensdatter Arendahl⁴ (24/9 1719–17/1 1794)¹, datter af Jens Andersen Arendahl, købmand, og Maren Hansdatter Wolf³⁶, hun blev 2. gang gift med Frederik Jepsen Raae, købmand og eligeret³⁶.

Kaarsberg, Andreas

Ca. 1749²–1826³.

Eligeret 1794–1803. – Født i Århus², søn af vinhandler og eligeret borger, Peter Kaarsberg og Maren Jensdatter Wissing¹²⁴. – Borgerskab som købmand 1776², var vinhandler¹²⁵. – Fordelt ekstraskatten 1781, »gået med magistraten« 1784, indkvarteringen 1786, takserborger 1792³, var opsynsmand og kasserer ved færgevæsnet 1815¹²⁶, medinteressent i tobaksfabrik og -plantage¹²⁷. – Gift ca. 1776 med Kirsten Dons (ca. 1746–maj 1825)¹²⁸, datter af pastor Jens Dons i Brabrand¹²⁵ og Cecilie Jørgensdatter Westergaard¹²⁹.

Kaarsberg, Peter Andreasen

Ca. 1718²–1774³.

Eligeret 1759–73. – Født i København², søn af vinhandler i København Andreas Kaarsberg og Elisabeth von der Weide¹²⁵. – Borgerskab som købmand 1744², drev vinhandel¹³⁰. Indkvarteringen 1751, tavlen i Domkirken 1752, postmester 1752, ekstraskat 1757, kaptajn ved det østre kompagni 1756, brandassistent 1761, fordelt ekstraskatten 1768³, medlem af Kronprindsens Klub¹³⁰. – Gift 1. gang 6/2 1744 med Maren Jensdatter Wissing, hun havde været gift tidligere⁴, gift 2. gang 20/1 1760 med Kirstine Thomasdatter Hansen, datter af Thomas Hansen⁴.

Langballe, Henrik Jensen

Ca. 1736²–8/6 1801¹³¹.

Eligeret 1791–1800. – Født i Århus², søn af Jens Langballe¹³². – Borgerskab som købmand 1767². – Fordelt ekstraskatten 1772, med indkvarteringsligningen 1773, stokkemand 1773, takserborger 1778, rodemester 1780, gået med magi-

Jens Røgind, skipper og eligeret borger
Tegning, tilhørende Teknisk Skole, Århus

straten ved ekstraskatten 1787³, medlem af Kronprindsens Klub¹³³. – Gift 16/10 1765 med Mette Margrethe Schiødstrup⁵ (ca. 1745–14/2 1797)¹³⁴ datter af købmand Ole Jensen Schiødstrup og Johanne Jensdatter Wissing¹³⁵.

Lassen, Jens

Ca. 1624–17/9 1690.

Rådmand 1658–75. – Født i Brendstrup, søn af Las Jensen. – Borgerskab som købmand 1651¹. – Assessor i admiralitetskollegiet¹³⁶. – Gift ca. 1657 med Karen Bendixdatter Harding (ca. 1636–15/9 1669), datter af Bendix Hansen Harding og Maren Lydichsdatter Højer¹.

Lassen, Jens Rasmussen

–5/12 1693.

Rådmand 1664–93. – Født i Århus, søn af overformynder Rasmus Lassen og Anne Rasmusdatter. – Borgerskab som købmand 1674. – Kæmner 1662, overformynder 1684, begravet i Domkirken. – Gift med Ane Jacobsdatter Winther (ca. 1647–1713), datter af rådmand i Viborg Jacob Sørensen Winther og Kirstine Trane; hun blev 2. gang gift med Mads Sørensen Lyngaae¹, præst i Lyngaae¹³⁷.

Lauridsen, Anders

Ca. 1623–12/4 1692.

Rådmand, afgået før 1662. – Født i Nysted. – Borgerskab som købmand 1653. – Gift 1. gang med Karen Lauridsdatter (ca. 1632–30/9 1668), datter af Laurids Stenhugger og Karen Christensdatter i Århus, gift 2. gang med Maren Jacobsdatter, muligvis datter af Jacob Bondesen, præst i Skivholme¹.

Lydichsen, Anders

Ca. 1597–24/5 1664¹.

Rådmand 1638–53, borgmester 1653–64¹². – Født i Højer. – Borgerskab som købmand 1638. – Ridefoged på Århusgård, begravet i Domkirken. – Gift med Maren Clemensdatter (ca. 1614–9/11 1690), datter af rådmand Clemen Jensen Smagbier og Anne Olufsdatter¹.

Laasbye, Jens Pedersen

Ca. 1717²–20/1 1787¹³⁸.

Eligeret 1760/65²–1786. – Født i Århus², søn af borgmester Peder Jensen Laasbye og Karen Friis Nielsdatter Ibsen¹. – Borgerskab som købmand 1750². – Indkvarteringsligningen 1750, værge for Frue Kirke 1760, ved markdirektionen 1762 og -63, fordelt ekstraskatten 1765, gået med magistraten 1776³. – Ugift¹.

Laasbye, Jens Rasmussen

Ca. 1632–10/4 1695.

Borgmester 1679–95. – Født i Låsby. – Borgerskab som købmand 1663. – Kirkeværges for Frue Kirke. – Gift ca. 1662 med Maren Jensdatter Winther (26/3 1647–1712), datter af rådmænd Jens Sørensen Winther og Mette Rasmusdatter Thestrup¹.

Laasbye, Peder Jensen

1681–begr. 29/11 1760.

Viceborgmester 1733, borgmester 1735–60. – Født i Århus, søn af borgmester Jens Rasmussen Laasbye og Maren Jensdatter Winther. – Borgerskab som købmand 1709. – Kæmner 1722, værges for Frue Kirke¹. – Gift 7/1 1710 med Karen Friis Nielsdatter Ibsen¹³⁹ (22/4 1688–18/7 1732), datter af købmand Niels Nielsen Ibsen og Margrethe Henrichsdatter Blichfeld¹.

Madsen, Niels

–1680.

Borgmester 1676–? – Var tolder 1661–76. – Hans 1. hustru døde senest maj 1661; navnet ukendt, gift 2. gang 1665 med Maren Rasmusdatter Lassen (8/3 1649–30/9 1710), datter af overformynder Rasmus Lassen og Anne Rasmusdatter; hun blev siden gift med Villads Olufsen, præst i Grundfør¹.

Malling, Michel Michelsen

1638–16/10 1701.

Rådmænd 1671, borgmester 1681–1701. – Født i Malling, søn af borger i Århus Michel Michelsen. – Borgerskab som købmand 1661. – Kæmner og tinghører 1667–68. – Gift med Margrethe Christensdatter (1625–24/4 1689), født i Søskov¹.

Malling, Rasmus Nielsen

19/9 1767¹⁴¹–18/7 1826¹⁴⁰.

Eligeret 1804–15. – Født i Århus, søn af Niels Mortensen Malling¹⁴¹ og Anne Maria Hasle¹⁴². – Borgerskab som købmand 1794². – Medlem af skolekommissionen 1814¹⁴³. – Gift 1. gang 9/5 1794¹⁴⁴ med Margrethe Petersdatter Kaarsberg¹⁴⁵ (døbt 3/6 1750⁴–aug. 1806¹⁴⁶), datter af Peter Kaarsberg, eligeret, og Maren Jensdatter Wissing¹²⁵; hun var 1. gang gift med Jens Andersen Schmidt, eligeret⁷, gift 2. gang 17/2 1807 med Cecilie Marie Kaarsberg¹⁴⁵ (ca. 1778⁹–17/4 1841¹⁴⁷), datter af Andreas Kaarsberg, eligeret, og Kirsten Dons⁷.

Malling, Søren Michelsen

1642–febr. 1682.

Rådmand 1681–82. – Født i Pøl syd for Malling, søn af borger i Århus Michel Michelsen. – Borgerskab som købmand 1662¹. – Konsumtionsforvalter 1679¹⁴⁸, gift med Anne Seyersdatter (ca. 1647–13/12 1683), født i Århus¹.

Michelsen, Jacob

–24/4 1678.

Borgmester 1670–78. – Født i København. – Begravet i Domkirken. – Gift med Sidsel Jacobsdatter (ca. 1620–10/11 1674), datter af rådmand Jacob Nielsen¹.

Michelsen, Tønnes

Ca. 1663–8/10 1728.

Rådmand 1713–28. – Født i Århus, søn af skipper Michel Tønnesen og Karen Jacobsdatter. – Borgerskab som købmand og skipper 1686. – Stempelpapirforvalter 1710, konstitueret tolder 1728, begravet i Domkirken. – Gift 1. gang 26/2 1689 med Maren Gundersdatter (ca. 1650–begr. 14/5 1706), enke efter købmand Søren Olufsen, gift 2. gang 10/5 1707 med Birgitte Olufsdatter Hofgaard (–begr. 26/1 1734), enke efter købmand Laurits Andersen Høysgaard¹.

*Müller, Rasmus Eriksen*Ca. 1718²–12/7 1774¹.

Eligeret 1755–56; rådmand 1758³, viceborgmester 1762–74¹. – Født i Aldrup Mølle, Blegind sogn. – Borgerskab som købmand 1743². – Indkvarteringen 1749, tavlen i Domkirken 1750, byens bekostning 1751, kæmner 1753–57³, medlem af markdirektionen 1761¹⁴⁹, begravet i Domkirken⁴. – Gift 1. gang med Margrethe Nielsdatter (–1770), enke efter Jens Lauridsen Sanne i Århus, gift 2. gang med Frederikke Margrethe Sommerfeldt (1729–2/12 1799), datter af præst i Vardal i Norge Christen Hansen Sommerfeldt og Judithe Christiane von Ophoven¹.

Müller, Ulrik Christian

Døbt 2/5 1710–begr. 9/8 1756.

Vicerådmand 1739, rådmand 1739, viceborgmester 1754–56. – Født i Uth, søn af sen. byskriver i Århus Peder Müller og Aurelia Anchersen. – Student 1726, cand. theol. 1731, by- og rådstueskriver 1734, begravet i Domkirken. – Gift 1. gang 21/5 1737 med Dorthe Kirstine Kjersgaard (–begr. 2/5 1754), datter af rådmand Thøger Clemmensen Kjersgaard og Sidsel Rasmusdatter Wærn, gift 2. gang 17/7 1755 med Anna Marie Schönau (9/7 1722–30/4 1799), datter af tolder Johan Frederik Schönau; hun blev senere gift med Gotfred Schmidt, apoteker i Horsens¹.

Eligeret borger Rasmus Schandorff og familie
Silhouet i Den gamle By

Møller, Søren Nielsen

–1698.

Rådmand 1682–87¹. – Var forvalter over Marselisborg og Stadsgaard (nu Constantinsborg)¹⁵⁰, blev rådmand i København 1688¹. – Gift ca. 1680¹⁵¹ med Kirsten Hansdatter¹.

Nielsen, Jacob

–19/6 1661.

Rådmand?–1661. – Født i Århus, søn af rådmand Niels Ibsen og Maren Olufsdatter. – Borgerskab 1639. – Takserborger 1648, kærner 1649, oldermand for købmandslavet 1650, overformynder 1651. – Gift 1. gang med Anne Jensdatter, født i Gosmer, datter af Jens Ovesen og Maren Pedersdatter, gift 2. gang med Karen Nielsdatter (–efter 1671)¹.

Olufsen, Søren

–begr. 16/12 1751⁵.

Eligeret 1740–49. – Født i Århus², søn af rådmand Oluf Sørensen og Dorthe Johansdatter Althalt¹. – Borgerskab som købmand 1713². – Kærner 1728¹, fænrik ved borgerkompagniet 1745¹⁵², begravet i Frue Kirke⁵. – Gift med Ane Margrethe Mundelstrup (–1756)¹.

Pedersen, Christen Henrik

Borgmester 1664–67. – Toldinspektør 1667. – Gift med Marie Rasmusdt. Broberg (1627–begr. 29/12 1664), datter af borgmester Rasmus Nielsen Skriver og Magdalene Mathiasdatter Jacobæa; hun var tidligere gift med professor i København Jacob Knudsen ¹.

Petersen, August Wilhelm

Ca. 1764 ²–17/1 1825 ¹⁵³.

Eligeret 1810–22. – Født i Pommern ². – Borgerskab som mesterbager 1798. – Rodemester 1809, opsagt sit borgerskab 1824 ³. – Gift 1. gang med Ida Dorothea Sundby ⁸ (ca. 1748–14/2 1823) ¹⁵⁴, hun havde været gift tidligere ⁸, gift 2. gang nov. 1824 med Sophie Christine Frederikke Marie Maule ¹⁵⁵ (ca. 1776–1/7 1858 ¹⁵⁶, født i Rendsborg) ¹¹.

Rasmussen, Jørgen

Ca. 1701 ²–1780 ³.

Eligeret 1749–60? – Født i Træden by, Tønning sogn. – Borgerskab som købmand 1737 ². – Indkvarteringen 1743, takserborger 1746, tavlen i Frue Kirke 1747, byens kæmner 1748, værge for Frue Kirke 1757, fordelt ekstraskatten 1765 ³, opsagt sit borgerskab 1774 ². – Gift 18/7 1736 med Anne Jensdatter Sommerfeld (–senest 1740), formentlig datter af Jens Jørgensen Sommerfeld og Maren Jensdatter Wegerslev; hun havde været gift tidligere ¹.

Rée, Hartvig Philip

12/10 1778–1/10 1859 ¹⁵⁷.

Eligeret 1829–33. – Født i Fredericia ², søn af Philip Hartvig Rée og Hanna Hartvig v. Essen ¹⁵⁷. – Borgerskab som købmand 1810 ². – Drev sukkerraffinaderi ¹⁵⁸, tobaksfabrik m. m. ¹⁵⁹, formand for takserborgerne 1820 ³, valgt af kancelliet til medlem af skolekommissionen 1818 ¹⁶⁰. – Gift med Therese Rée ⁹ (1783–29/12 1850), en kusine, datter af Isac Hartvig Rée i Fredericia ¹⁵⁷.

Røgind, Jens Pedersen, skipper

Ca. 1760 ²–17/5 1841 ¹⁶¹.

Eligeret 1816–29. – Født i Århus ², søn af Peder Røgind ¹⁶². – Borgerskab som skipper og med husnæring 1787 ³. – Indkvarteringsligningsmand 1798, assistent ved brandkorpset ³, havnekasserer 1810 ¹⁶³, opsagt sit borgerskab 1832 ⁶, suppleant til stænderforsamlingen i Viborg 1834 ¹⁶⁴, agent, medlem af Kronprindsens Klub ¹⁶³. – Gift 1. gang med Birgitte Lausdatter Møller (ca. 1740–24/6 1806) ¹⁶⁵; hun havde været gift tidligere ⁸, gift 2. gang 2/12 1807 med Birgitte Christensen ¹⁶⁶ (ca. 1790–4/8 1844) ¹⁶⁷.

Røgind, Jens Pedersen, skræddermester

Ca. 1792⁹–.

Eligeret 1834–37. – Født i Århus¹¹, søn af skræddermester Peder Røgind og Johanne Schultz⁹. – Borgerskab som skræddermester 1820 og som værtshusholder 1846⁶. – Borgerrepræsentant 1838⁷⁶, kaptajn ved jægerkorpset 1841¹⁶⁸. – Gift med Ane Marie Helene Lemme (ca. 1793–)⁹.

Raae, Christian Christensen

Ca. 1759–25/9 1846¹⁶⁹.

Eligeret 1823–30. – Født på Hagebrogaard, Haderup sogn, søn af Chresten Jepsen Raae og Anna Jensdatter¹⁷⁰. – Borgerskab som købmand og skipper 1784². – Stokkemand 1792, indkvarteringsligningen 1795, fordelt ekstraskatten 1796, medfulgt magistraten ved affattelse af ekstraskats mandtal 1797, tavledrager 1798, takserborger 1800, overformynder 1812³. – Gift 1. gang 11/2 1784⁴ med Bodil Marie Svendsdatter (ca. 1760⁷–begr. 17/8 1787)⁴, gift 2. gang 19/11 1788⁵ med Christiane Asmussen (døbt 18/9 1758–2/10 1789)⁵, datter af farver og eligeret borger Peter Asmussen¹⁷¹, gift 3. gang 13/4 1790 med Ane Kirstine Møller (ca. 1762–24/7 1849) datter af Søren Christensen Møller¹⁷⁰.

Raae, Frederik Jepsen

20/4 1723–31/1 1783¹.

Eligeret 1772–82. – Født i Østerbørsting, Smollerup sogn, Viborg stift, søn af Jep Chr. Raae og Mette Jensdatter¹. – Borgerskab som købmand 1751². – Ekstraskat 1757, indkvarteringen 1759, byens bekostning 1760, tavlen i Domkirken 1761, kæmner 1762, synet magasinrugen 1764, kommissær ved indkvarteringskommissionen 1764, overformynder 1765, fordelt ekstraskatten 1774³. – Gift 17/2 1751 med Sidsel Jensdatter Arendahl (24/9 1719–17/1 1794)¹, datter af købmand Jens Andersen Arendahl og Maren Hansdatter Wolf³⁶, hun var tidligere gift med Hans Clemmensen Kryssing¹⁷², købmand og eligeret.

Raae, Hans Frederiksen

26/2 1756–12/7 1843¹⁷³.

Eligeret 1804–34. – Født i Århus, søn af Frederik Jepsen Raae og Sidsel Jensdatter Arendahl¹⁷³. – Borgerskab som købmand 1787². – Stokkemand 1795, indkvarteringsligningsmand 1796, fulgt magistraten ved affattelse af mandtal til ekstraskat 1798, fordelt ekstraskatten 1800, takserborger 1801³, medlem af Kronprindsens Klub¹⁷⁴. – Gift 8/6 1785 med Ellen Marie Asmussen⁵ (døbt 11/11 1759⁵–21/12 1819¹⁷⁵), datter af farver og eligeret borger Peter Christian Asmussen og Maren Hierild¹⁷⁶.

Sabroe, Thomas Thomassen

Ca. 1702²–begr. 12/2 1772⁴.

Eligeret 1755–71. – Født i Århus. – Borgerskab som købmand 1730². – Takserborger 1737, tavlen i Domkirken 1739, kæmner 1744, overformynder 1750, markdirektionen 1764, fordelt ekstraskatten 1767³. – Gift 1. gang med Anna Jensdatter Hasle (–senest 1745), gift 2. gang med Cathrine Dorothea Gundermann (–23/3 1747)¹, gift 3. gang 1/10 1750 med Dorthe Marie Hansdatter (–begr. 8/4 1757)⁴, gift 4. gang med Maren Pedersdatter Wandel (ca. 1719–26/2 1776)¹.

Schandorf, Jacob Sørensen

–begr. 20/1 1670.

Borgmester 1668–70. – Borgerskab som hattemager 1665? – Forvalter på Skaarpugaard, begravet i Skanderup. – Gift 8/11 1665 i København med Rebecca Bechten (–6/12 1676)¹.

Schandorff, Rasmus

8/12 1786¹⁷⁷–28/10 1866¹⁷⁸.

Eligeret 1826–33. – Født i Skanderborg², søn af murermester i Skanderborg Peder Schandorff¹⁷⁹ og C. Sophie Wennemoes¹⁸⁰. – Borgerskab som købmand 1811². – Rodemester 1814³, var kirkeværge for Frue Kirke 1822¹⁸¹, medlem af Kronprindsens Klub¹⁶³. – Gift ca. 1809 med Charlotte Sophie Budtz (ca. 1780–31/1 1820)¹⁸².

Schjødstrup, Jens Olesen

–begr. 5/10 1758⁴.

Eligeret 1740–48. – Født i Skjødstrup? – Borgerskab som købmand og skipper 1713². – Kæmner 1724, kirkeværge for Domkirken 1724–27³, medlem af Oeconomi- og Commercekollegiet*) i Århus stift 1736¹⁸³, var medlem af havnekommissionen 1746¹⁸⁴. – Gift 3/7 1710 med Mette Pedersdatter Todberg, hun havde været gift tidligere⁴.

Schmidt, Jens Andersen

Ca. 1737⁷–12/3 1789¹⁸⁵.

Eligeret 1775–84. – Født i Århus², søn af købmand Anders Schmidt³³. – Borgerskab som købmand 1761². – Kasserer ved ekstraskatten 1763–64, indkvarteringen 1767, takserborger 1769, fordelt ekstraskat 1771, tavlen i Domkirken 1772, medfulgt magistraten ved ekstraskatten 1778, kirkeværge 1786³, havneinspek-

*) Indførtes ved forordng. 9. nov. 1736 i visse købstæder og alle amter; kommercekollegierne, der ikke fik særlig betydning, kunne fremsætte forslag til erhvervslivets fremme.

tør 1787¹⁸⁶. – Gift 1. gang 24/4 1760 med Abelone Jacobsdatter Gjedding, datter af købmand Jacob L. Gjedding⁴, navnet på 2. hustru ukendt, gift 3. gang⁷ 21/9 1773 med Margrethe Kaarsberg⁴ (døbt 3/6 1750⁴–aug. 1806¹⁸⁷), datter af Peter Kaarsberg¹⁸⁸, eligeret; hun blev gift 2. gang med Rasmus Nielsen Malling⁸, eligeret.

Schmidt, Peder Laursen

Døbt 9/9 1758¹⁸⁹–2/2 1823¹⁹⁰.

Eligeret 1808–22. – Født på Søbygaard gods, Nårup¹⁹¹, søn af Laurs Povlsen og Anne Pedersdatter¹⁸⁹. – Borgerskab som købmand og skipper 1787². – Stokkemand 1797, fulgt med magistraten ved udarbejdelse af mandtalsliste til ekstraskatten 1799, indkvarteringsligningsmand 1800, fordelt ekstraskatten 1802, takserborger 1805³, medlem af Kronprindsens Klub¹⁶³. – Gift 19/11 1794 med Dorothea Sophie Schmidt¹⁹¹ (21/12 1776⁸–22/12 1850), datter af Jens Andersen Schmidt, eligeret, og Margrethe Kaarsberg¹⁹¹.

Schmidt, Søren Jensen

Døbt 13/8 1766⁴–4/12 1815¹⁹².

Eligeret 1809–15. – Født i Århus², søn af eligeret borger Jens Andersen Schmidt⁴. – Borgerskab som købmand 1794². – Indkvarteringsligningsmand 1803, fulgt magistraten ved ekstraskatten 1804³, medlem af og kasserer for Det forenede dramatiske Selskab¹⁹³. – Gift 1. gang 2/7 1794 med Barbara Herskind¹⁹⁴ (ca. 1769–4/6 1796)¹⁹⁵, datter af købmand og eligeret Peder Herskind og Ane Andersdatter Schmidt⁹⁰, gift 2. gang 12/7 1797¹⁹⁶ med første hustrus søster Ane Herskind⁹⁰ (ca. 1780–3/5 1834)¹⁹⁷.

Simmelkjær, Jens Sørensen

24/11 1785¹⁹⁸–6/11 1848¹⁹⁹.

Eligeret 1834–37. – Født i Ørre, Ringkøbing amt¹¹. – Borgerskab som købmand 1810². – Rodemester 1815, overformyndet indtil 1826, fattigforstander³, medlem af skolekommissionen²⁰⁰, borgerrepræsentant 1838⁷⁶. – Gift 1. gang 12/7 1808 med Elisabeth Sophia Munck²⁰¹ (ca. 1760–19/10 1820)²⁰², hun var tidligere gift med ... Koch²⁰¹, gift 2. gang ca. 1821 med Catarine Jahnsen¹⁹⁹ (ca. 1798¹¹–1865)¹⁹⁸, datter af farver og eligeret borger Niels Fr. Jahnsen og Ida Cathrine Lassen⁸.

Skriver, Peder Jensen

Døbt 12/4 1713⁴–1772³.

Eligeret 1765⁷–71. – Født i Århus², søn af købmand Jens Rasmussen Skriver²⁰³. – Borgerskab som købmand og skipper 1743². – Tavlen i Domkirken 1751, by-

Christian Mathiasen Bøgh, eligeret borger
Foto tilhørende flv. bogbindermester Ove Bøgh, Stilling

Marie Ane Sørensdatter Smed, gift med Christian Mathiasen Bøgh
efter maleri, malet af sønnen J. E. Bøgh tre år efter moderens død. Tilhører flv. bogbindermester
Ove Bøgh, Stilling

ens bekostning 1753, rodemester 1755, indkvartering 1757, ekstraskat 1757, kæmner 1758–59 og 1761, overformynder 1762–66, fordelt ekstraskatten 1767, synet magasinrugen 1767³. – Ægteskabelige forhold ukendt.

Skaarup, Niels Gregersen

Døbt 21/10 1688²⁰⁴–begr. 18/4 1749⁴.

Eligeret 1740–49. – Født i Skorup by, Gjern herred², søn af degn Gregers Nielsen²⁰⁴. – Borgerskab som skipper 1722², drev købmandshandel²⁰⁵. – Var 1736 kirkeværge for Domkirken²⁰⁶, var 1739 overformynder²⁰⁷. – 10/11 1744 begravnes hans hustru i Domkirken, navnet ukendt⁴, gift 2. gang 3/11 1745 med Anne Jensdatter Spliid²⁰⁸ (18/6 1707²⁰⁸–senest 1778²⁰⁹), datter af præst i Skorup Jens Larsen Spliid og Karen Nielsdatter Friis²¹⁰, hun havde været gift tidligere med Jens Andersen Müller, købmand²¹¹.

Smagbier, Clemen Jensen

–18/6 1626.

Rådmand 1608–26, fastelavnsborgmester 1623 (borgmester et år med tiltræden til fastelavn). – Borgerskab som købmand 1580. – Ved borgervæbningen 1588¹,

skriver på Århusgård²¹², begravet i Domkirken. – Gift 1. gang 1584 med Maren Christensdatter (–28/10 1597), gift 2. gang med Anne Olufsdatter (ca. 1578–11/2 1650)¹.

Støhr, Andreas

– 22/11 1780¹.

Rådmand 1730–39. – Privilegium som farver 1741²¹³. – Forvalter på Marselisborg efter 1739¹, administrator af Domkirkens jordegods²¹⁴. – Gift 1. gang med Mette Marie Jesdatter (1697–senest 1741), datter af farver Jes Fæstersen og Mette Hansdatter Harding; hun var tidligere gift med farver Niels Jensen Krogsgaard, gift 2. gang med Dorte Marie Christensdatter Skaarup, datter af vejer og måler i Århus Christen Jørgensen Skaarup¹.

Søgaard, Søren Jensen

28/10 1779–28/4 1843¹.

Eligeret 1836–37. – Født på Søegård i Træden sogn, søn af gårdejer Jens Thygesen¹. – Borgerskab som købmand 1813³. – Rodemester 1818, assisteret med indkvartering 1821, formand ved samme 1822³, konstitueret kærner 1834¹, indkvarteringskasserer 1834²¹⁵, overgik fra eligeret til borgerrepræsentant 1838⁷⁶, valgte samme år til borgerlig rådmand²¹⁶, beskæftigede sig med pengeudlån²¹⁷. – Gift 31/10 1814 med Marianne Bæhrentz (7/11 1787–20/1 1857), datter af købmand Jørgen Bæhrentz og Maren Pedersdatter Herskind¹.

Sørensen, Oluf

8/3 1657–22/12 1724.

Rådmand 1710–24. – Født i Århus, søn af skipper Søren Olufsen og Anna Johannedatter¹. – Borgerskab som købmand og skipper 1686². – Kærner 1697. – Gift ca. 1683 med Dorte Johannedatter Althalt (28/2 1665–8/5 1737), datter af Johan Arentsen Althalt til Lyngbygaard og Maren Hansdatter Kryssing¹.

Sørensen, Peder

–senest 1668.

Rådmand 1655–66. – Født i Grenå. – Borgerskab som købmand 1636 eller 1637. – Kærner 1651. – Gift med Sidsel Nielsdatter (–efter 1675)¹.

Thestrup, Rasmus Pedersen

28/6 1588–1656.

Overformynder. – Født i Testrup, søn af Peder Nielsen og Ingeborg Pedersdatter Fog. – Borgerskab som købmand 1605. – Oldermænd i kræmmerlavet 1622 og 1641, kærner 1623, rodemester 1626, overformynder 1626–38, overkøbmand

1649. – Gift 8/7 1610 med Maren Olufsdatter (6/8 1592–begr. 10/2 1657), datter af Oluf Michelsen Bødiker og Mette Christensdatter; hun havde tidligere været gift med Niels Jensen Karlbye, borger i Århus¹.

Thomsen, Anders

–1672.

Rådmand 1658–72. – Født i Sønderborg. – Borgerskab 1635, handlede med krydderier. – Rodemester i 3. rode 1634, kæmner 1648. – Gift 1. gang med Ane Nielsdatter (–begr. 15/7 1645), datter af kæmner Niels Bondesen, gift 2. gang med Anne Jensdatter (–begr. 27/8 1671), hun var tidligere gift med kæmner Gregers Nielsen¹.

Thøgersen, Laurids Rasmussen

se:

Laurids Rasmussen Thøgersen Wegerslev.

Ugelbølle, Søren Sørensen

12/7 1603–19/9 1685.

Rådmand 1663–83. – Født i Ugelbølle. – Borgerskab som skipper 1633. – Kæmner 1650, begravet i Domkirken. – Gift 1632 med Margrethe Clausdatter (6/2 1594–3/11 1673), født i Ribe¹.

Wegerslev, Jens Christensen

1619–begr. 15/1 1697.

Rådmand 1671–88. – Født i Vejerslev ved Kongensbro, Houlbjerg herred. – Borgerskab som købmand 1648. – Takserborger 1667, overformyndet 1669, gik fallit 1688, begravet i Frue Kirke. – Gift 1. gang med Inger Christensdatter Spliid (–begr. 19/11 1665), gift 2. gang med Anne Hansdatter¹.

Wegerslev, Laurids Rasmussen Thøgersen

–29/3 1675.

Rådmand 1669–75. – Født i Vejerslev ved Kongensbro, Houlbjerg herred. – Borgerskab som købmand 1651. – Gift med Ingeborg Christensdatter Spliid (–29/6 1684), hun blev 2. gang gift med Laurids Andersen Høysgaard, købmand og kæmner i Århus¹.

Vendelboe, Anders Henriksen

Ca. 1671–4/6 1710.

Borgmester 1708–10. – Søn af Henrik Andersen Vendelboe, Gravballegaard ved Silkeborg og Elisabeth Nielsdatter. – Student i Århus 1691. – Hører ved Århus Katedralskole, drev jern- og kobbermølle i Lisbjerg¹, oprettede privilegeret bogtrykkeri²¹⁸. – Ægteskabelige forhold ukendt.

Winther, Hans Jensen

31/3 1648–18/1 1726.

Rådmand 1687, borgmester 1701–26. – Født i Århus, søn af rådmand Jens Sørensen Winther og Mette Rasmusdatter Thestrup. – Borgerskab som købmand 1681. – Overformynder 1683, værge for Frue Kirke 1684. – Gift 1. gang 1679 med Anne Nielsdatter Friis (ca. 1662–begr. 10/6 1681), datter af præst i Skorup Niels Christensen Friis og Ingeborg Nielsdatter Ferslew, gift 2. gang 1684 med Maren Michelsdatter Malling (ca. 1667–22/4 1692), datter af borgmester Michel Michelsen Malling og Margrethe Christensdatter, gift 3. gang 1696 med Ingeborg Jensdatter Spliid (ca. 1647–1724), datter af Jens Spliid i Randers og Karen Christensdatter; hun var tidligere gift med rådmand Rudolf Rosse i Randers¹.

Winther, Jens Sørensen

Ca. 1607–1670.

Rådmand 1650–?, afgået før 1662. – Søn af købmand i Århus Søren Jacobsen Winther og Maren Jensdatter. – Borgerskab som handelsmand 1643. – Kirkeværge for Frue Kirke i 27 år. – Gift med Mette Rasmusdatter Thestrup (1625–13/4 1699), datter af købmand Rasmus Pedersen Thestrup og Maren Olufsdatter¹.

Wærn, Mads Rasmussen

Ca. 1625–begr. 30/11 1664.

Rådmand 5/10–30/11 1664. – Søn af rådmand Rasmus Rasmussen Wærn. – Borgerskab som købmand 1650. – Begravet i Domkirken. – Gift med Sidsel Sørensdatter (–1/6 1669), datter af rådmand Søren Clemmensen og Gjertrud Mortensdatter¹.

Wærn, Rasmus Madsen

–begr. 27/8 1721.

Rådmand 1712–21. – Født i Århus, søn af rådmand Mads Rasmussen Wærn og Sidsel Sørensdatter. – Borgerskab som købmand 1684. – Kæmner 1694, overformynder 1709, begravet i Domkirken. – Gift ca. 1682 med Maren Pedersdatter¹.

Wærn, Rasmus Rasmussen–1671¹.

Rådmand senest 1662–71¹². – Født i Ebeltoft, søn af borger i Ebeltoft Rasmus Rasmussen Wærn. – Borgerskab som købmand 1617. – Gift 1. gang med Anna Andersdatter (–senest juni 1632), gift 2. gang med Karen ... (–efter 1684)¹.

Utrykt eller duplikeret kildemateriale

Landsarkivet, Viborg:

Århus borgerskabsprotokol 1674–1862.
Århus rådstuearkivs kopibøger.
Århus rådstuerets protokoller.
Århus rådstueprotokol 1736–86.
Århus stiftamts kopibøger.
Fortegnelse over tagne borgerskaber 1782–1856.
Århus købstads accise- og havneregnskab 1744–57.
Kirkebøger:
Århus domsogn.
Frue sogn, Århus.
Skorup sogn.
Skanderborg sogn.
Grenå sogn.
Skjødstrup sogn.
Gjern sogn.

Erhvervsarkivet:

Fortegnelse over Århus borgere 1720.
Protokol over eligeredes deliberationer og beslutninger i forsamling med magistraten 1815–36.
Kæmnerregnskaber.
Folketælling for Århus 1840 i fotokopi.

Århus Folkebibliotek:

Folketællingerne for Århus 1787, 1801, 1834 og 1845 i fotokopi.

Statsbiblioteket i Århus:

H. Friis-Pedersen: Embeds- og bestillingsmænd i Århus.
H. Friis-Pedersen: Familierne Langballe.
H. Friis-Pedersen: Stamtavle over familien Friis fra Århus, 1946.
H. Friis-Pedersen: De ældste led af familien Wærn, 1944.
H. Friis-Pedersen: De ældste led af familien Sommerfeldt.
Hoffmeyers samlinger I-II, III-VI, VII-XIV.
C. J. T. Thomsens samlinger.
Torkil Baumgarten: Personalhistoriske samlinger.
Oscar Meulengracht: Slægten Meulengracht. Den ældre og den yngre linie, 1955.
Den bøggildske stamtavle.
Elliot Hjuler: Stamtavle 1929 (slægten Spliid).
E. Blom: Ahne-hjul, 1941 (slægten Kaarsberg).

Overbibliotekar, dr. phil. Emanuel Sejrs privateje:

Personalhistoriske samlinger.

Forkortelser i henvisninger

A. b. 72	Fortegnelse over Århus borgere 1720.
A. S. A.	Århus Stifts Årbøger.
J. Bloch	J. Bloch: Stiftamtmand og amtmand 1660–1848.
Borgerskabsp.	Århus borgerskabsprotokol 1674–1862.
Buur: Skoleliv	Chr. Buur: Skoleliv og skoleadministration for 100 år siden.
Danske Lov	Christian den Femtes danske lov 1683.
Deliberationsp. 1815–36	Protokol over eligeredes deliberationer og beslutninger i forsamling med magistraten 1815–1836.
Dom. kirkebog	Århus domsogns kirkebog.
Em.- & B.	H. Friis-Pedersen: Embeds- og bestillingsmænd i Århus (Statsbiblioteket).
Erhversh. årbog	Erhvervshistorisk årbog.
Erhverv i Århus 1735	Poul Enemark: Erhverv i Århus 1735.
Folketæll.	Folketællingslister.
Forordn.	J. H. Schou: Chronologisk register over de kongelige forordninger og åbne breve 1670–1830.
Frue kirkebog	Frue sogns kirkebog, Århus.
Hertel I/II	Chr. Vest Hertel: Beskrivelse over Århus Dom- og Cathedral-kirke I-II.
Hiort-Lorenzen	Hiort-Lorenzen og Salicath: Repertium over legater og milde stiftelser.
Hoffm. I/II	J. Hoffmeyer: Blade af Århus bys historie I-II.
Hoffm. smlg.	Hoffmeyers samlinger.
Hübertz I/II/III	J. R. Hübertz: Aktstykker vedkommende staden Århus I-III.
Jy. Efterretn.	Jydske efterretninger.
Jy. smlg.	Samlinger til jydsk historie og topografi.
Mag. kopibog	Århus rådstuearkivs kopibog.
Munch I/II	P. Munch: Købstadstyrelsen i Danmark I-II.
C. Nyrop	C. Nyrop: Danske farvere.
P. T.	Personalhistorisk tidsskrift.
Reskript	Laurids Fogtmann: Kongelige reskripter, resolutioner og collegialbreve 1660–1830.
V. A. Secher	V. A. Secher: Forordninger og recesser, I-VI.
Wiberg I/II/III	S. V. Wiberg: En almindelig dansk præstehistorie I-III.
Familien Wærn	H. Friis-Pedersen: De ældste led af familien Wærn.
A. g. t. I/II/III/IV	Århus gennem tiderne.
A. stiftamts kopibog	Århus stiftamts kopibog.
A. St.	Århus Stiftstidende.

Henvisninger til almindelig fremstilling

1. Aksel Lassen: Skæbneåret 1659, 1958, s. 98. – 2. Edv. Holm: Danmark-Norges indre Historie 1660–1720, I, s. 426. – 3. Munch, I, s. 26. – 4. Edv. Holm: Danmark-Norges indre Historie 1660–1720, I, s. 96. – 5. Munch, I, s. 74 f. – 6. Schultz Danmarkshistorie, III, 1942, s. 360. – 7. Munch, I, s. 98 f. – 8. Ibid., I, s. 121 ff. – 9. Ibid., I, s. 226 ff. – 10. Ibid., II, s. 59 f. – 11. Ibid., I, s. 21; I, s. 84 f. – 12. Ibid., I, s. 84. – 13. Ibid., I, s. 77. – 14. Ibid., II, s. 13 ff. – 15. Ibid., II, s. 97. – 16. Beror i Landsarkivet i Viborg. – 17. V. A. Secher, VI, 25/5 1658. – 18. Munch, I, s. 73. – 19. Å. g. t. I, s. 398. – 20. V. A. Secher, III, s. 566. – 21. Ibid., V, s. 226 f. – 22. Forordning 28/1 1682. – 23. Reskript 12/12 1682. – 24. Ibid. 26/4 1737. – 25. J. Bloch, s. 109. – 26. Å. g. t. I, s. 336 f. – 27. Hoffm. II, s. 145 ff. – 28. Å. g. t. I, s. 400. – 29. Rådstueretsprotokol 1662–66. – 30. Em. – & B. – 31. Em. – & B., Å. g. t. I, s. 322. – 32. Å. g. t. I, s. 322. – 33. Hoffm. smlg. VII–XIV. – 34. Ibid. III–VI. – 35. Hübertz, II, s. 331. – 36. Å. g. t. I, s. 325; Em. – & B. – 37. Hoffm. smlg. III–VI. – 38. Ibid. VII–XIV. – 39. Hoffm. I, s. 419 f. – 40. Ibid. I, s. 420. – 41. Ibid. I, s. 419; Em. – & B. – 42. Em. – & B. – 43. Em. – & B. – 44. Hoffm. II, s. 16 f. – 45. C. Nyrop, s. 73 f. – 46. Ibid., s. 79. – 47. Em. – & B. – 48. Hoffm. smlg. VII–XIV. – 49. Hübertz, III, s. 27. – 50. A. S. A. 1943, s. 119. – 51. Hoffm. I, s. 384 ff. – 52. Ibid. I, s. 426. – 53. Ibid. I, s. 436. – 54. Ibid. I, s. 300. – 55. Em. – & B. – 56. Erhverv i Århus 1735, s. 32. – 57. C. Nyrop, s. 162. – 58. Mag. kopibog 1746–51, fol. 148. – 59. Hoffm. I, s. 441. – 60. Ibid. I, s. 432. – 61. Em. – & B.; A. S. A. 1943, s. 120. – 62. Hertel, II, s. 146; Hoffm. I, s. 247 note. – 63. Forordn. 13/11 1739. – 64. Hoffm. I, s. 21. – 65. Munch, I, s. 45 ff. – 66. Rasmus Pedersen Thestrups optegnelser, trykt i uddrag i Hübertz, II, s. 307 ff. – 67. V. A. Secher, VI, 25/5 1658. – 68. Munch, I, s. 226 ff. – 69. Danske Lov 3–5–1. – 70. Ibid. 3–6–1. – 71. Munch, I, s. 80. – 72. Ibid. I, s. 79 f. – 73. Ibid. I, s. 235, s. 232. – 74. Ibid. I, s. 232. – 75. Å. g. t. II, s. 281. – 76. Borgerskabsp.; A. b. 72, passim; kæmnerregnskab 1742. – 77. Munch, II, s. 100 f. – 78. Å. g. t. I, s. 415. – 79. Å. g. t. I, s. 338 og 414. – 80. Å. g. t. I, s. 415 f. – 81. J. Bloch, s. 109 f. – 82. Mag. kopibog 1739–42, fol. 214. – 83. Reskript 29/4 1702. – 84. Munch, I, s. 226, 236. – 85. Reskript 5/1 1722. – 86. Munch, I, s. 226 ff. – 87. Reskript 11/9 1750. – 88. Mag. kopibog 1739–42, fol. 214. – 89. Mag. kopibog 1739–42, fol. 223. – 90. Erhverv i Århus 1735, s. 34 ff. – 91. Mag. kopibog 1739–42, fol. 345. – 92. Å. g. t. I, s. 427. – 93. Mag. kopibog 1739–42, fol. 214. – 94. Mag. kopibog 1751–58, fol. 331. – 95. Mag. kopibog 1751–58, fol. 337. – 96. Mag. kopibog 1751–58, fol. 337. – 97. Mag. kopibog 1739–42, fol. 214. – 98. Reskript 24/3 1797. – 99. Å. rådstueretsp. 1759–1812; 27/11 1797. – 100. Reskript 26/6 1807. – 101. Å. rådstueretsp. 1759–1812, 22/8 1808. – 102. Å. stiftamts kopibog over breve til andre end kollegierne 1806–1812, fol. 250 f. – 103. Å. rådstueretsp. 1759–1812, 20/8 1810. – 104. Mag. kopibog 1815–16, 16/1 1816. – 105. Deliberationsp., 18/12 1815. – 106. J. Bloch, s. 111. – 107. Å. St. 15/4 1834. – 108. Deliberationsp., passim. – 109. Munch, II, s. 90. – 110. Ibid. II, s. 89 f. – 111. Ibid. II, s. 91. – 112. A. Linvald: Kronprins Frederik og hans Regering 1797–1807, I, 1923, s. 90 f. – 113. Reskript 19/7 1793. – 114. Å. St. 23/5 1826. – 115. Mag. kopibog 1751–58, fol. 331. – 116. For eksempel Å. St. 15/5 1834; Réé. – 117. Munch, II, s. 71. – 118. Ibid. II, s. 71. – 119. Mag. kopibog 1739–42, fol. 248. – 120. Mag. kopibog 1739–42, fol. 264 f. – 121. Mag. kopibog 1739–42, fol. 276. – 122. Mag. kopibog 1739–42, fol. 277. – 123. Mag. kopibog 1739–42, fol. 276. – 124.

Mag. kopibog 1739-42, fol. 336 f. - 125. Mag. kopibog 1739-42, fol. 337. - 126. Mag. kopibog 1739-42, fol. 284. - 127. Mag. kopibog 1739-42, fol. 284 ff. - 128. Mag. kopibog 1739-42, fol. 345. - 129. Mag. kopibog 1739-42, fol. 345. - 130. Mag. kopibog 1739-42, fol. 371 f. - 131. Mag. kopibog 1739-42, fol. 366. - 132. Mag. kopibog 1739-42, fol. 373 f. - 133. Mag. kopibog 1739-42, fol. 374 f. - 134. Mag. kopibog 1751-58, fol. 340 f. - 135. Å. g. t. II, s. 364. - 136. Mag. kopibog 1751-58, fol. 343 f. - 137. Reskript 9/12 1699. - 138. For eksempel mag. kopibog 1739-42, fol. 112. - 139. Mag. kopibog 1787-98, fol. 18. - 140. Mag. kopibog 1787-98, fol. 21. - 141. Kæmnerregnskab 1773. - 142. Reskript 13/4 1773. - 143. Kæmnerregnskab 1785 og 1786. - 144. Mag. kopibog 1787-98, fol. 280. - 145. Reskript 2/3 1787. - 146. Kæmnerregnskab 1787. - 147. For eksempel kæmnerregnskab 1797. - 148. For eksempel kæmnerregnskab 1815. - 149. Reskript 20/4 1791. - 150. Munch, II, s. 46 ff. - 151. Å. g. t. II, s. 281 f. - 152. Aarhus bys arkiv. - 153. Deliberationsprotokol 1815-36; upagineret. - 154. Kæmnerregnskab 1815. - 155. Hoffm. II, s. 72. - 156. Mag. kopibog 1833-36, 13/8 1835; 28/8 1835. - 157. Mag. kopibog 1751-58, 16/7 1751; 1787-98, 7/2 1788, 4/1 1794, 28/3 1797. - 158. Kæmnerregnskab 1755; Mag. kopibog 1751-58, fol. 241. - 159. »Tavle mænd N. N. bliver herved andordnet til at gå med den 1. tavle /N/ her i Århus /N/kirke fra 1. januar ... til nyes årsdag ... , i bemeldte tid haver at indfinde sig betids i kirken for der som sædvanlig under gudstjenestens forvaltning bemeldte tavle at ombære og derudi jndsamle hvad en hver af kristen kjerlighed vilde give ... til henlæggelse udi det i kirkens blocker dertil destinerede rum ... «. - 160. Se kæmnerregnskaber eller kirkebøger, hvor forloverne skrev deres navne eller initialer. - 161. Resolution 17/10 1766, Munch, I, s. 202; Reskript 19/8 1803. - 162. Em. - & B.; Å. St. 10/4 1802. - 163. Å. g. t. I, s. 426. - 164. Mag. kopibog 1739-42, fol. 345. - 165. Mag. kopibog 1751-58, bageste blade. - 166. Mag. kopibog 1751-58, bageste blade. - 167. Kæmnerregnskab 1739, 1740. - 168. Å. g. t. II, s. 298 ff. - 169. Erhverv i Århus 1735, s. 40. - 170. Mag. kopibog 1739-42, fol. 284. - 171. Frue kirkebog 25/10 1740. - 172. Mandtalsliste, beror ved kæmnerregnskab 1751. - 173. Hoffm. I, s. 386. - 174. Erhverv i Århus 1735, s. 40. - 175. Å. g. t. II, s. 31. - 176. Hoffm. smlg. VII-XIV. - 177. Mandtalsliste, beror ved kæmnerregnskab 1740; Jy smlg., 3. rk., bd. 6, s. 380. - 178. Em. - & B. - 179. Mag. kopibog 1746-51, fol. 251. - 180. Kæmnerregnskab 1740. - 181. P. Bugge Vegger: Slægten Blach, 1932, s. 27 ff. - 182. J. J. Hansen: Større danske Landbrug, bd. 5, 1933, s. 455. - 183. Mag. kopibog 1746-51, fol. 388. - 184. Ibid. 1751-58, fol. 360. - 185. Østjydsk Hjemstavn, 1946, s. 169 ff. - 186. Borgerskabsp., 1731. - 187. Hoffm. II, s. 142. - 188. Erhverv i Århus 1735, s. 40. - 189. Mag. kopibøger, for eksempel 1739-42, fol. 275 ff. - 190. Berlingske Tidende 30/7 1770. - 191. Å. g. t. II, s. 34. - 192. Frue kirkebog 6/3 1767. - 193. Mag. kopibog 1746-51, fol. 15. - 194. R. Berg: Frue Kirke i Aarhus, 1904, s. 42. - 195. Frue kirkebog 19/10 1791. - 196. Em. - & B. - 197. Jy Efterretn. 4/12 1772. - 198. Borgerskabsp. 1834. - 199. Em. - & B. - 200. Borgerskabsp. 1749. - 201. Borgerskabsp. - 202. Mag. kopibog 1771-77, fol. 348. - 203. Hoffm. II, s. 142. - 204. Å. købstads accise- og havneregnskab 1744-57. - 205. Borgerskabsp. - 206. Hoffm. I, s. 441. - 207. Jy Efterretn. 26/1 1787. - 208. A. b. 72., 19/11 1753. - 209. Hoffm. II, s. 49. - 210. Bjerger og Søegaard: Danske Vider og Vedtægter, II, s. 266 ff. - 211. A. b. 72., 19/11 1753. - 212. C. Nyrop, s. 71. - 213. Ibid. s. 162. - 214. Å. St. 8/3 1928. - 215. Folketæll. 1787. - 216. C. Nyrop, s. 162. - 217. Å. stiftamts kopibog 28/9 1792. - 218. Folketæll. 1787. - 219. V. Secher: Slægten Secher, 1939, s. 90. - 220. Mag. kopibog 1787-98, fol. 9. - 221. Ibid. 1771-77, fol. 348. - 222. Ibid. 1787-98, 1787 passim. - 223. Å. købstads accise- og havneregnskab 1744-57; 1752. - 224. Jy Efterretn. 15/1 1790. - 225. Erhvervshist. årbog 1961-62, s. 50. - 226. Borgerskabsp.; Erhvervshist. årbog 1961-62, s. 131. - 227. Ibid.; Folketæll. 1787 og 1801. - 228. Em. - & B. - 229. Hertel, I, s. LXVII. - 230. Hübertz II, s. 339. - 231. Erhvervshist. årbog 1961-62, s. 51. - 232. Hertel, II, s. 55 f. - 233. Jy Efterretn. 16/1 1784. - 234. Dom. kirkebog, 28/10 1761, 23/11 1761. - 235. Hübertz, III, s.

99, note 1. – 236. Å. St. 23/5 1826. – 237. Frue kirkebog 22/5 1826. – 238. Å. St. 21/1 1832. – 239. Hoffm. I, s. 198 f. – 240. Å. St. 14/9 1808. – 241. Hoffm. I, s. 505 note. – 242. Folketæll. 1787; Hoffm. I, s. 314. – 243. Mag. kopibog 1787–98, fol. 28. – 244. Borgerskabsp. – 245. Å. stiftamts kopibog, 2/2 1779. – 246. Hoffm. II, s. 162. – 247. Å. St. 7/9 1799. – 248. Å. St. 7/5 1800. – 249. A. b. 72., 1767. – 250. Å. St. 28/4 1804. – 251. Å. St. 24/9 1800. – 252. Hoffm. I, s. 198 f. – 253. Folketæll. 1787, 1801. – 254. Hiort-Lorenzen, IV, s. 13, 17, 29. – 255. Hoffm. I, s. 198; Å. St. 11/1 1811. – 256. Folketæll. 1787. – 257. Dom. kirkebog, 10/6 1762, døbte. – 258. Å. St. 29/6 1803. – 259. Jy. smlg. 3. rk., bd. 6, s. 388. – 260. Å. St. 27/7 og 28/7 1826. – 261. Å. St. 31/12 1835. – 262. Mag. kopibog 1787–98, fol. 9. – 263. Å. St. 4/9 1802. – 264. Mag. kopibog 1787–98, fol. 9; Borgerskabsp. 5/11 1787. – 265. Å. St. 2/1 1804. – 266. Hoffm. I, s. 198 f. – 267. Folketæll. 1801. – 268. Jy.smlg. 3. rk., bd. 6, 388. – 269. Å. g. t. II, s. 34. – 270. Hübertz, II, s. 342. – 271. Å. St. 10/5 1794. – 272. Folketæll. 1801. – 273. Å. St. 8/6 1796. – 274. A. b. 72., 5/11 1798. – 275. Å. St. 2/11 1819. – 276. Å. St. 13/11 1819. – 277. Å. St. 15/6 1824. – 278. Å. St., februar 1829 passim. – 279. Å. St. 3/1 1894. – 280. Å. g. t. II, s. 222. 281. Å. St. 9/6 1812; 24/8 1933. – 282. Å. St. 6/7 1827. – 283. A. S. A., 1928, s. 21. – 284. Folketæll. 1787. – 285. O. Jørgensen: Slægten Jørgensen, 1918, s. 20; Borgerskabsp. 1751. – 286. Folketæll. 1787. – 287. Ibid. 1801. – 288. Å. St. 2/6 1802; 6/8 1803. – 289. Å. St. 8/2 1831. – 290. Å. St. 22/8 1835. – 291. Borgerskabsp. – 292. C. Nyrop, s. 162. – 293. Folketæll. 1801. – 294. Å. St. 29/10 1866. – 295. Emanuel Sej: Gamle Århusgader, I, 1960, s. 63. – 296. Å. St. 20/2 1852. – 297. Å. St. 8/10 1815; 28/5 1829. – 298. For det følgende henvises til: Josef Fischer: Hartvig Philip Réé og hans slægt, 1912, s. 1–25. – 299. Hoffm. II, s. 157. – 300. Å. St. 1/8 1810. – 301. Buur: Skoleliv for 100 Aar siden, s. 32. – 302. Å. St. 16/10 1824. – 303. Å. St. 17/1 1826. – 304. Å. St. 18/9 1818. – 305. Å. St. 2/11, 13/11 1819, 11/1 1820; Å. g. t. II, s. 56. – 306. Folketæll. 1834. – 307. Å. St. 20/3 og 3/4 1838. – 308. Folketæll. 1787. – 309. Erhvervsh. årbog 1956, s. 83. – 310. Udateret avisartikel; beror hos overbibliotekar, dr. phil. Emanuel Sej. – 311. Å. St. 29/1 1833. – 312. Folketæll. 1834. – 313. Å. St. 7/10 1817; 4/3 1828. – 314. Folketæll. 1834. – 315. Å. St. 29/7 1820. – 316. Å. St. 6/7 1832. – 317. Å. St. 8/5 1829. – 318. Folketæll. 1845. – 319. Å. St. 8/7 1820. – 320. Å. St. 14/2 1829. – 321. Folketæll. 1834. – 322. Folketæll. 1845. – 323. Borgerskabsp. 1846. – 324. Folketæll. 1801. – 325. Fr. og Henning Kiørboe; Optegnelser vedrørende Familien Kiørboe, 1937, s. 134 ff. – 326. Folketæll. 1801. – 327. Å. St. 15/4 og 15/5 1834. – 328. Å. St. 5/1 1836. – 329. Å. St. 20/3 1838. – 330. Frue kirkebog 24/11 1744, 28/2 1753. – 331. A. b. 72. – 332. Hoffm. II, s. 49. – 333. Bjerger og Søegaard: Danske Vider og Vedtægter, II, 1908–10, s. 265 ff.

Henvisninger til personalhistoriske data

1. Embeds- & Bestillingsmænd. – 2. Borgerskabsprotokol 1674–1862. – 3. A. b. 72. – 4. Dom. kirkebog. – 5. Frue kirkebog. – 6. Bgsk. 1782–1856. – 7. Folketæll. 1787. – 8. Folketæll. 1801. – 9. Folketæll. 1834. – 10. Folketæll. 1840. – 11. Folketæll. 1845. – 12. Å. rådstueretsp. 1662–66. – 13. Hiort-Lorenzen, IV, s. 17. – 14. Mag. kopibog 1777–85, fol. 26. – 15. Kæmnerregnskab 1786. – 16. Hertel, II, s. 55 f. – 17. Hiort-Lorenzen, IV, s. 28. – 18. Å. St. 3/11 1802. – 19. Å. St. 3/9 1808. – 20. Å. St. 21/12 1805. – 21. Jy. Efterretn. 7/10 1791. – 22. Frue kirkebog 7/6 1755, viede. – 23. Å. St. 28/7 1870. – 24. Å. St. 20/3 1838. – 25. Å. St. 6/4 1803. – 26. A. S. A. 1913, s. 168. – 27. Dom. kirkebog 20/5 1767, viede. – 28. Hoffmeyers smlg. VII–XIV, 14. – 29. Å. St. 26/7 1797. – 30. Mag. kopibog 1787–98, fol. 12. – 31. Mag. kopibog 1787–98, fol. 18. – 32. Hertel, II, s. 148. – 33. Å. købstads accise- og havneregnskab 1744–57. – 34. T. Bugge Vegger: Stamtavle over Slægten Blach, 1932, s. 28 ff. – 35. Hoffmeyer, I, s. 383. – 36. Hoffmeyers smlg. VII–XIV, 11. – 37. Å. St. 12/7 1846. – 38. Å. St. 6/7 1832. – 39. A. S. A. 1913, s. 169. – 40. Å. St. 20/1 1854. – 41. Å. St. 25/4 1810. – 42. Borgerskabsp. 1737. – 43. A. b. 72; Å. St. 3/10 1798. – 44. Kæmnerregnskab 1806. – 45. Å. St. 11/1 1811. – 46. Dom. kirkebog 18/9 1750, døbte. – 47. P. A. Buchtrup: Slægten Buchtrup, 1932, s. 7. – 48. Ibid., s. 47. – 49. Oplyst af bogbinderm. Ove Bøgh. – 50. Avisartikel hos overbibliotekar, dr. phil. Emanuel Sejr. – 51. Å. St. 29/1 1833. – 52. Den Bøggildske Stamtavle, håndskrift nr. 27 a, Statsbibl. – 53. C. Nyrop, s. 79. – 54. Jy. Efterretn. 24/1 1783. – 55. Jy. Efterretn. 24/3 1769. – 56. H. Friis-Pedersen: Familien Friis. – 57. A. S. A. 1944, s. 25. – 58. A. S. A. 1913, s. 172. – 59. Å. g. t. II, s. 56. – 60. Jy. Efterretn. 6/3 1789. – 61. Wiberg, I, s. 200. – 62. Jy. Efterretn. 12/10 1792. – 63. P. J. Schmidt: Slægten Feilberg, 1890, s. 40. – 64. Å. g. t. I, s. 416. – 65. Å. byrådskontors arkivregistratur, Statsbibl. – 66. Å. St. 23/5 1810. – 67. Å. St. 1/8 1818. – 68. Å. St. 28/2 1818; Wiberg III, s. 345. – 69. Å. St. 7/1 1795. – 70. Mag. kopibog 1751–58, fol. 327. – 71. Frue kirkebog 24/11 1744, viede. – 72. Å. g. t. I, s. 414. – 73. Erhverv i Aarhus 1735, s. 32. – 74. Mag. kopibog 1746–51, passim. – 75. Å. St. 6/6 1849. – 76. Å. St. 20/3 1838. – 77. Å. St. 3/4 1838. – 78. A. S. A. 1913, s. 174. – 79. R. Berg: Frue Kirke i Aarhus, 1904, s. 42. – 80. C. A. P. Hasle: Familien Hasle, Stamtavle, 1911, s. 7. – 81. Hoffmeyer, II, s. 37. – 82. H. Friis-Pedersen: Familien Wærn. – 83. Å. St. 16/7 1808. – 84. Å. St. 31/10 1798; Å. St. 25/11 1807. – 85. Jy. Efterretn. 17/6 1785. – 86. Dom. kirkebog 10/6 1762, døbte; Dom. kirkebog 8/6 1763, viede. – 87. Å. St. 29/3 1803. – 88. Dom. kirkebog 10/8 1785, viede. – 89. Å. St. 16/5 1826. – 90. Fra Himmerland og Kjør Herred IV bd., 1922, s. 145 ff. – 91. Mag. kopibog 1787–98, 1788 passim. – 92. Å. St. 25/8 1820. – 93. Frue kirkebog 22/5 1826, døde. – 94. Å. St. 14/9 1808. – 95. Å. St. 13/1 1816. – 96. Å. St. 24/1 1822. – 97. Dom. kirkebog 8/6 1763, viede. Å. St. 24/1 1822. – 98. Mag. kopibog 1787–98, 1797, passim. – 99. Å. St. 5/11 1819. – 100. Frue kirkebog, 23/8 1785, viede. – 101. Å. g. t. I, s. 399 f. – 102. A. S. A. 1943, s. 141. – 103. Grenå sogns kirkebog, 16/4 1776, døbte. – 104. Å. St. 28/5 1829. – 105. Å. St. 6/10 1815. – 106. Wiberg, I, s. 146. – 107. Mag. kopibog 1746–51, 1/5 1750. – 108. Østjydske Hjemstavne, 1946, s. 169 ff. – 109. Å. St. 29/3 1828. – 110. Å. stiftamts kopibog 1/11 1793; C. Nyrop, s. 162. – 111. A. S. A. 1913, s. 175. – 112. Å. St. 13/8 1819. – 113. Å. St. 6/7 1802. – 114. Å. St. 13/2 1835. – 115. Wiberg, II, s. 345. – 116. Å. St. 26/4 1811. – 117. Jy. Efterretn. 30/3 1792. – 118. Å. St. 8/7 1820. – 119. V. Secher: Slægten Secher, 1939, s. 90.

– 120. Dom. kirkebog, 13/9 1712, viede. – 121. Hertel, II, s. 165. – 122. Hoffmeyer, I, s. 247 f. – 123. Hoffmeyer, II, s. 142. – 124. E. Blom: Ahne-Hjul, 1941; Dom. kirkebog 6/2 1744, viede. – 125. E. Blom: Ahne-Hjul, 1941. – 126. Å. St. 30/6 1815. – 127. Å. Stiftamts kopibog 2/2 1779. – 128. Å. St. 3/5 1825. – 129. Wiberg, I, s. 200. – 130. A. S. A. 1913, s. 119 f. – 131. Å. St. 10/6 1801. – 132. Hoffmeyers smlg. VII–XIV, 11, 12. – 133. A. S. A. 1914, s. 110. – 134. Å. St. 15/2 1797. – 135. Å. St. 7/1 1795. – 136. Erich Pontoppidan: Marmora Danica, 1741, bd. II, s. 97. – 137. Wiberg II, s. 339. – 138. Jy. Efterretn. 26/1 1787. – 139. P. T., 5. rk., bd. 6, s. 163. – 140. Å. St. 18/7 1826. – 141. Dom. kirkebog 25/9 1767, døbte. – 142. Å. St. 19/5 1818. – 143. Buur: Skoleliv, s. 3. – 144. Å. St. 14/5 1794. – 145. Jy. smlg., 3. rk. B. 6, s. 388. – 146. Å. St. 6/8 1806. – 147. Å. St. 20/4 1841. – 148. P. T., 12. rk., bd. 4, s. 198 f. – 149. Hoffmeyer, II, s. 49. – 150. Hoffmeyer, I, s. 146. – 151. P. T., 7. rk., bd. 1, s. 42. – 152. Mag. kopibog 1742–49, 20/9 1745. – 153. Å. St. 18/1 1825. – 154. Å. St. 15/2 1823. – 155. Å. St. 19/11 1824. – 156. Å. St. 5/7 1858. – 157. Josef Fischer: Hartvig Philip Rée og hans slægt, 1912, s. 1 ff. – 158. Å. St. 7/2 1818. – 159. Å. St. 1/1 1820. – 160. Å. St. 4/9 1818. – 161. Å. St. 17/5 1841. – 162. Dom. kirkebog 14/4 1776, konfirmerede. – 163. A. S. A. 1914, s. 113. – 164. Å. St. 25/11 1834. – 165. Å. St. 25/6 1806. – 166. Å. St. 9/12 1807. – 167. Å. St. 5/8 1844. – 168. Å. g. t. III, s. 77. – 169. Å. St. 28/9 1846. – 170. O. Jørgensen: Slægten Jørgensen, 1918, s. 20. – 171. Frue kirkebog 18/9 1758, døbte. – 172. Dom. kirkebog 19/1 1746, viede. – 173. Hoffmeyers smlg. VII–XIV, 12. – 174. A. S. A. 1914, s. 112. – 175. Å. St. 24/12 1819. – 176. Frue kirkebog 11/11 1759, døbte. – 177. Å. St. 29/10 1866. – 178. Å. St. 31/10 1866. – 179. Skanderborg sogns kirkebog, l. s. e. h. t. k., 1787 (= 8/1 1787); R. W. Bauer: Calender for Aarene fra 601–2200, 1868. – 180. Å. St. 26/8 1828. – 181. Å. St. 7/11 1822. – 182. Å. St. 1/2 1820. – 183. Erhverv i Aarhus 1735, s. 48. – 184. Mag. kopibog 1746–51, 1746, passim. – 185. Jy. Efterretn. 20/3 1789. – 186. Mag. kopibog 1787–98, 1787, passim. – 187. Å. St. 6/8 1806. – 188. Dom. kirkebog 3/6 1750, døbte. – 189. Gjern sogns kirkebog. – 190. Å. St. 4/2 1823. – 191. F. E. Seidelin: Den Chr. Møller Schmidtske Stamtavle, 1882. – 192. Å. St. 5/12 1815. – 193. Å. St. 23/3 1805. – 194. Å. St. 2/7 1794. – 195. Å. St. 8/6 1796. – 196. Å. St. 16/9 1797. – 197. Å. St. 10/5 1834. – 198. Hiort-Lorenzen, IV, s. 32. – 199. Å. St. 10/11 1848. – 200. Å. St. 24/9 1833. – 201. Å. St. 12/7 1808. – 202. Å. St. 20/10 1820. – 203. Dom. kirkebog 12/4 1713, døbte. – 204. Skorup sogns kirkebog, 19. s. e. trin. 1688; R. W. Bauer: Calender for Aarene fra 601 til 2200, 1868. – 205. Å. g. t. II, s. 30 f. – 206. Å. rådstueprotokol 1736–86, passim. – 207. Mag. kopibog 1739–42, fol. 139. – 208. Skorup sogns kirkebog. – 209. Mag. kopibog 1777–85, 24/12 1778. – 210. Wiberg, III, s. 110. – 211. Hoffmeyers smlg. VII–XIV, 14. – 212. Seksten Aarhusrids, 1953, s. 81. – 213. C. Nyrop, s. 162. – 214. Hiort-Lorenzen, IV, s. 13. – 215. Å. St. 10/4 1834. – 216. Å. St. 3/4 1838. – 217. Fr. Kiørboe: Optegnelser vedrørende Familien Kiørboe, bd. II, 1937, s. 137 f. – 218. Å. g. t. I, s. 414.

Oversigt over borgmestre og rådmænd 1660-1740

	Borgmestre		Viceborg- mestre	Anders Lydichsen ←-	Peder Sørensen	Jens Sørensen Winther	Rådmænd					
1650												
1				Anders Lydichsen								
2				←-								
3	Anders Lydichsen			Christen Jensen								
4					Peder Sørensen			Jens Hansen				
5												
6												
7												
8				←-					Jens Lassen			Anders Thomsen
9			Christen Jensen									
1660												
1								Jacob Nielsen				
2												
3				Rasmus R. Wærn		Jørgen R. Juel					Søren Søren- sen Ugelbølle	
4	Christen Henrik Pedersen						Jens Rasmus- sen Lassen	Mads R. Wærn				
5								Carl Christensen				
6			Jesper Hutfeld									
7					Jens Christensen Basballe							
8	Jacob Sørensen Schandorff					←-						
9											Laurids R. Thøgersen Wegerslev	
1670	Jørgen R. Juel	Jacob Michelsen										
71				Jens Chr. Wegerslev		Michel M. Malling						
2												
3												
4												
5									Jacob Gesius			
6												
7												
8												
9		Jens R. Laasbye										
1680						←-						
1	Michel M. Malling					Søren M. Malling						
2						Søren N. Møller						
3												
4												
5												
6												
7						Hans Jensen Winther						
8												
9				Peder Jessen Farver								
1690												
91												
2												
3												
4												
5		Jens Christensen Basballe			Niels Laurid- sen Fog							
6												
7												
8												
9												
1700						←-						
1	Hans Jensen Winther					Hans Bendixen Harding						
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8		Anders H. Vendelboe										
9												
1710		Chr. Jensen Basballe			Oluf Sørensen							
1												
2				Rasmus M. Wærn								
3						Tønnes Michelsen						
4												
5												
6												
7												
8												
9												
1720												
1												
2				Bernt Holmsted								
3												
4												
5				← Ditlev Eggers		Søren M. Gylling						
6	Ditlev Eggers											
7												
8			Bernt Holmsted			Søren Jensen						
9												
1730												
31				Andreas Stæhr								
2												
3												
4				← Peder J. Laasbye								
5	Peder J. Laasbye											
6												
7												
8				Søren M. Gylling								
9				←	Ulrik Müller	←			←	Ulrik Müller		
40		Søren M. Gylling				M. A. Geert- sen	Mathias Fellumb					

Vedrørende det vekslende antal borgmestre og rådmænd henvises til side 12 f., hvor skemaet også er nærmere forklaret.

Oversigt over eligerede borgere 1740–1837

Oversigt over de eligerede er opbygget efter samme retningslinier som den tilsvarende over borgmestre og rådmænd. Et nul anbragt, for eksempel år 1801, viser, at der kun var fem eligerede dette år, mens en tom rubrik angiver, at kilde-materiale ikke er fundet. Årene 1778 og 1779 har kun tomme rubrikker i én række, hvor et skifte fandt sted, mens de øvrige antages også at have været eligerede borgere de år, når de var det både før og efter.

Navnenes rækkefølge fra venstre til højre har kun karakter af rangfølge for de første års vedkommende. En rangfølge holdes ellers på det strengeste, og navnene anføres altid i samme orden. I første omgang kunne man antage, at alderen har bestemt den. Den kendes for de tre's vedkommende. Også anciennitet som borger kunne man tro spillede ind, men der falder Chr. Jørgensen Friisvang udenfor, idet hans borgerskab er fra 1705, mens de øvrige er henholdsvis 1713, de 3 første, 1722 og 1736. Man kommer løsningen nærmest ved at kombinere oplysningerne om anciennitet som borger med skatelisternes angivelse. De to første gav ca. 6 rdl., mens Chr. Jørgensen Friisvang kun var ansat til 1 rdl. 3 mark. Mogens Blach skulle give det dobbelte, men var så meget yngre, at han måtte nøjes med sidstepladsen. Til gengæld overlevede han de andre og blev den ældste igennem mange år. Siden fulgtes den praksis, at den nyankomne rykkede ind på sidstepladsen og de øvrige rykkede frem. Rangfølgen et enkelt år findes på følgende måde: eksempel år 1758: Man ser den vandrette række og går derefter baglæns. Hans Betzers navn træffes først, han er altså kommet til sidst og har 6. pladsen; derefter følger opad Thomas Thomasen Sabro som nr. 5. Rasmus Eriksen Müller var ophørt tidligere, og den næste bliver derfor Peder Bøggild. Chr. Hørning bliver nr. 3, Jørgen Rasmussen nr. 2 og Mogens Blach nr. 1.

Materialet stammer i det væsentlige fra 3 kilder. For perioden 1740–1797 er navnene fundet i Magistratens kopibøger; fra 1798 til 1814 stammer de fra Århus bys kærnerregnskaber. De følgende 20 år førtes: Protokol over eligeredes deliberationer og beslutninger i forsamling med magistraten, 1815–35, og her er denne periodes navne fra. Endelig er de sidste igen fra kærnerregnskaberne.

Da magistratens kopibøger ikke er fortløbende, er materialet søgt udfyldt, så vidt det lod sig gøre. Der er dog stadig tvivl, nemlig mellem 1759 og 1764. Også i 1770'erne er der usikkerhed om, hvornår personskifte finder sted mellem Frands Henriksen Kruuse og Jens Antonsen. Ved hjælp af fortegnelse over Århus købstads borgere 1720 er fundet Gjøde Gjødesen, Peter Kaarsberg og Peter Chr. Asmussens tiltrædelsesår. Gjøde Gjødesen kendes kun derfra og fra sekundære kilder. Han blev medlem af markdirektionen 1763³³¹, og det var i egenskab af

eligeret³³². I samme periode er der uoverensstemmelse mellem kilderne, idet nævnte fortegnelse oplyser, at Jens Laasbye blev eligeret år 1759, men i oktober 1760 skrev byens eligerede borgere under på Århus byes vide og vedtægt³³³, og her er Laasbyes navn ikke med. Da antallet er fuldstændigt med Blach, Jørgen Rasmussen, Bøggild, Sabroe, Betzer og Kaarsbergs navne, må oplysningen være fejlagtig. Senerede noteredes igen uden angivelse af årstal, at Jens Laasbye blev eligeret, formentlig fordi første udnævnelse ikke var trådt i kraft.

I almindelighed må der ved flere fornyelser inden for ét år ikke regnes med, at oversigten udviser afløsningsforholdet. Nogle afløsninger kan dog med sikkerhed påpeges. I året 1798 blev med skrædder Peder Villadsen Bruun en håndværker for første gang indvalgt, og derefter var der altid mindst én håndværker blandt de eligerede. Villadsen Bruun efterfulgtes af bager Aug. Petersen, derefter kom farver Jahnsen, bager Høeg, maler Bøgh og skrædder Røgind. Desuden blev skibsbygmester Bonne Bonnesen i 1831 eligeret, således at man derefter havde to håndværkere som eligerede borgere.

(Skemaet følger side 123–25)

1740	Jens Olesen Schjødstrup	Søren Olufsen	Hans Jensen Buchtrup	Niels Greger- sen Skaarup	Christian Jørgensen Friisvang	Mogens Blach
1	—	—	—	—	—	—
2	—	—	—	—	—	—
3	—	—	—	—	—	—
4	—	—	—	—	—	—
5	—	—	—	—	—	—
6	—	—	—	—	—	Mogens Blach/ Rasmus Peder- sen Hasle
7	—	—	—	—	—	Mogens Blach
8	—	—	—	—	—	—
9	Jørgen Rasmussen	—	—	—	Hans Clemmen- sen Kryssing	—
50	—	Peder Brend- strup	Rasmus Peder- sen Hasle	Knud Johan- sen Konis	Christian Hørning	—
1	—	—	—	—	—	—
2	—	—	—	—	—	—
3	—	Peder Thyrr- sen Bøggild	—	—	—	—
4	—	—	—	—	—	—
5	—	—	Rasmus Eriksen	Thomas	—	—
6	—	—	Müller	Thomasen	—	—
7	—	—	Hans Betzer	Sabro	—	—
8	—	—	—	—	—	—
9	—	—	—	—	Peter Kaarsberg	—
1760	—	—	—	—	—	—
1	Gjøde Gjødesen	—	—	—	—	—
2	—	—	—	—	—	—
3	—	—	—	—	—	—
4	—	—	Peter Chr. Asmussen	—	—	—
5	Peder Jensen	Jens P. Laasbye	—	—	—	—
6	Skriver	—	—	—	—	—
7	—	—	—	—	—	—
8	—	—	—	—	—	—
9	—	—	—	—	—	—
70	—	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—	—
2	Frands Henrik- sen Kruuse	—	—	Frederik Jepsen Raae	—	—
3	—	—	—	—	—	—
4	—	—	—	—	—	—
5	—	—	—	—	Jens Nielsen Hasle	Jens Andersen Schmidt
6	—	—	—	—	Jacob	—
7	—	—	—	—	Assendrup	—
8	—	—	—	—	—	—
9	—	—	—	—	—	—

1780	Jens Antonsen	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-
3	-	-	-	Christoffer	-	-
4	-	-	-	Becher	-	-
5	-	-	-	-	-	-
6	-	-	-	-	-	-
7	-	o	-	-	-	Peder
8	-	Jes Jessen	-	-	-	Herskind
9	-	Fæster	-	-	-	-
90	-	Kjeld Iversen	-	-	-	-
1	-	Bendstrup	-	-	Henrik	-
2	-	-	-	-	Langballe	-
3	-	-	-	-	-	-
4	-	-	Andreas	-	-	-
5	Lauritz	-	Kaarsberg	-	-	-
6	Jørgensen	-	-	-	-	-
7	-	-	-	-	-	-
8	Peder Villadsen	Laurids	-	-	-	-
9	Bruun	Gjeding	-	-	-	-
1800	-	-	-	Søren Hasle	-	-
1	-	-	-	-	o	-
2	-	-	-	-	Jens Nic.	-
3	-	-	-	-	Hofgaard	-
4	-	Hans Raae	Rasmus	-	-	-
5	-	-	Malling	-	-	-
6	-	-	-	-	-	-
7	-	-	-	-	-	-
8	-	-	-	Peder Laursen	-	-
9	-	-	-	Schmidt	Søren Jensen	-
10	August Wilh.	-	-	-	Schmidt	-
1	Petersen	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-	-
5	-	-	-	-	Peder Funder	-
6	-	-	Jens Røgind,	-	-	-
7	-	-	skipper	-	-	-
8	-	-	-	-	-	-
9	-	-	-	-	-	-

1820	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-
3	Niels Fr.	-	-	Christian	-	-
4	Jahnsen	-	-	Raae	-	-
5	-	-	-	-	-	o
6	-	-	-	-	-	Rasmus
7	Niels	-	-	-	-	Schendorff
8	Bendixen Høeg	-	-	-	-	-
9	Christian M. Bøgh	-	-	-	Hartvig Philip Rée	-
30	-	-	Christian Bang	-	-	-
1	-	-	-	BonneBonnesen	-	-
2	-	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-	-
4	Jens Røgind, skrædder	-	-	-	Jens Poulsen Hald	Jens Simmelkjær
5	-	-	-	-	-	-
6	-	Søren Søegaard	-	-	-	-
7	-	-	-	-	-	-

BILAG 3:

Indbyrdes slægtskab mellem borgmestre, rådmænd og
eligerede borgere samt disses fødested

(Se teksten side 15 og side 84 f.)

	Fader	Bedstefader	Svigerfader	Svigersøn	Svoger	Søn	Broder	Fødested Hvor fødested ikke kendes -, fødested uden for Århus intet tegn, fødested Århus +
<i>Borgmestre og rådmænd:</i>								
1. Anders Lydichsen								
2. Christen Jensen								-
3. Peder Sørensen								
4. Jens Hansen								
5. Jens Lassen				27	29			
6. Anders Thomsen								
7. Jacob Nielsen				19				+
8. Rasmus Rasmussen Wærn						13		
9. Jørgen Rasmussen Juhl								
10. Søren Sørensen Ugelbølle								
11. Christen Henrik Pedersen								-
12. Jens Rasmussen Lassen								+
13. Mads Rasmussen Wærn	8					33		-
14. Carl Christensen								-
15. Jesper Hutfeld								-
16. Jens Christensen Basballe						31		+
17. Jacob Sørensen Schandorff								-
18. Laur. R. Thøgersen Wegerslev								
19. Jacob Michelsen			7					
20. Jens Christensen Wegerslev				28				
21. Michel Michelsen Malling				26			24	
22. Jacob Gesius								
23. Jens Rasmussen Laasbye					26	40		
24. Søren Michelsen Malling							21	
25. Søren Nielsen Møller								-
26. Hans Jensen Winther				21	23, 29			+
27. Peder Jessen Farver				5				
28. Niels Lauridsen Fog				20				+
29. Hans Bendixen Harding					5, 26			
30. Anders Henriksen Vendelboe								-
31. Christen Jensen Basballe d. y.	16					38		+
32. Oluf Sørensen				44		46		+
33. Rasmus Madsen Wærn	13	8		44, 51				+
34. Tønnes Michelsen								+
35. Bernt Holmsted					53			-

	Fader	Bedstefader	Svigerfader	Svigersøn	Svoger	Søn	Broder	Fødested Hvor fødested ikke kendes +, fødested uden for Arhus intet tegn, fødested Arhus +
36. Ditlev Eggers								÷
37. Søren Michelsen Gylling								+
38. Søren Jensen					31			+
39. Andreas Stæhr								÷
40. Peder Jensen Laasbye	23					65		+
41. Ulrik Müller			44					÷
42. Morten Andreas Geertsen								÷
43. Mathias Fellumb								+
44. Thøger Kjersgaard			32, 33	41, 57				
<i>Eligerede:</i>								
45. Jens Olesen Schiødstrup								÷
46. Søren Olufsen	32							+
47. Hans Jensen Buchtrup								
48. Niels Gregersen Skaarup								
49. Christian Jørgensen Friisvang								
50. Mogens Michelsen Blach								
51. Rasmus Pedersen Hasle			33					+
52. Jørgen Rasmussen								
53. Hans Clemmensen Kryssing					35			+
54. Peder Brendstrup				74				+
55. Knud Johansen Konis								+
56. Christian R. Hørning								
57. Peder Thyrrisen Bøggild			44					
58. Rasmus Eriksen Müller								
59. Thomas Thomasen Sabro								+
60. Hans Betzer								
61. Peter Kaarsberg				69, 84	62	77		
62. Gjøde Gjødesen					61			
63. Peter Christian Asmussen				83, 91				
64. Peder Jensen Skriver								+
65. Jens Pedersen Laasbye	40	23						+
66. Frands Henriksen Kruuse								+
67. Frederik Jepsen Raee						83		
68. Jens Nielsen Hasle								+
69. Jens Andersen Schmidt			61	85	73	86		+
70. Jacob Assendrup								
71. Jens Antonsen								
72. Christoffer Becher								
73. Peder Herskind				86	69			+
74. Jes Jessen Fæster			54					
75. Kjeld Iversen Bendstrup								+
76. Henrik Langballe								+

	Fader	Bedstefader	Swigerfader	Swigersøn	Svoger	Søn	Broder	Fødested Hvor fødested ikke kendes -, fødested uden for Århus.intet tegn. fødested Århus +
77. Andreas Kaarsberg	61			84				+
78. Lauritz Jørgensen								+
79. Peder Villadsen Bruun								+
80. Laurids Gjeding				99				+
81. Søren Hasle					82			+
82. Jens Nicolay Hofgaard					81			+
83. Hans Frederiksen Raee	67		63					+
84. Rasmus Malling			61, 77					+
85. Peder Laursen Schmidt			69		86			
86. Søren Jensen Schmidt	69		73		85			+
87. August Wilh. Petersen								+
88. Peder Funder								+
89. Jens Røgind, skipper								+
90. Niels Frederik Jahnsen				100				+
91. Christian Christensen Raee			63					+
92. Rasmus Schandorff								
93. Niels Bendixen Høeg								
94. Christian M. Bøgh								+
95. Hartvig Philip Rée								
96. Christian Bang								
97. Bonne Bonnesen								
98. Jens Røgind, skrædder								+
99. Jens Poulsen Hald								
100. Jens Simmelkjær			80					
101. Søren Søegaard			90					

Personregister

Ved *Leif Juul Christensen*

Romertal henviser til slægtstavlers enkelte afsnit; kvinder er som hovedregel placerede under pigenavn, dog er nogle, hvor dette ikke er oplyst, placerede under mandens navn. Der er ikke skelnet mellem Peder og Peter, mellem Bentzon og Benzon og mellem Gjeding og Gjedding.

- Albertsen, Niels 25
Althalt, Dorthe Johansdatter 67, 99, 105, 111, VII
Althalt, Johan Arentsen 20, 111, VII
Anchersen, Aurelia 104
Andersdatter, Anna 113
Andersdatter, Dorthe 91, IX
Andersen, forpagter, Bruusgaard 92
Antonsen, Jens 36, 46, 47, 48, 70, 72, 86, 121, 124, 127
Arendahl, Jens Andersen 100, 107
Arendahl, Sidsel Jensdatter 67, 83, 84, 100, 107, I
Asmussen, Christiane 78, 107, I
Asmussen Ellen Marie 78, 107, I
Asmussen, Peter Christian 46, 48, 66, 71, 86, 107, 121, 123, 127, I
Asmussen, Wulf 67
Assendrup, Jacob Sørensen 46, 48, 70, 86, 123, 127
- Bagge, Anna Dorthea 89
Bagge, Christen 89
Baldersen, Hans 67
Bang, Christian 80, 86, 128
Bartholomæusdatter, Gjertrud 98
Basballe, Christen Jensen d.æ. 16, 18, 87, IX
Basballe, Christen Jensen, d.y. 15, 20, 22, 26, 60, 87, 126, bilag 1, IX
Basballe, Jens Christensen 15, 16, 18, 87, 126, bilag I, IX
Basballe, Lisbeth Pedersdatter 87, IX
Basballe, Peder Nielsen 87
Becher, Christoffer 46, 47, 48, 71, 79, 87, 124, 127, IX
Bechten, Rebecca 108
Beder, Anna Cathrine Lauridsdatter 96
Bendstrup, Kjeld Iversen 32, 71, 72, 88, 124, 127
Bentzon, Arild Jørgensen 87, 98, X
Benzon, Jacob 26, 28, 38, 39, 58
Benzon, Karen Arildsdatter IV
Bentzon, Sophia Arildsdatter 98, X
Bentzon, Vibeke Arildsdatter 87, IX
- Bergenhammer, Johanne Madsdatter 89
Betzer, Barbara Pedersdatter 71, 95
Betzer, Hans, 37, 65, 71, 89, 121, 122, 123, 127
Beyer, Charlotte 90
Bjørn, N. A. 50
Blach, Anna Mogensdatter 61
Blach, Christen 25
Blach, Michel Sørensen 89
Blach, Mogens Michelsen 29, 30, 60, 61, 62, 63, 64, 89, 121, 122, 123, 127, VI
Blache, Christian 73
Blichfeld, Henrich Christensen 91, IX
Blichfeld, Margrethe Henrichsdatter 91, 103, X
Bondesen, Jacob 102
Bondesen, Niels 112
Bonnesen, Bonne 81, 89, 122, 128
Borre, Michel Pedersen 61
Borum, Pauline 87
Brasen, Johan 93
Brasen, Reinmuth 93
Brendstrup, Mette 71, 93, III
Brendstrup, Peder 64, 68, 69, 71, 89, 93, 123, 127, III
Broberg, Maren Jensdatter 95, 96, II
Broberg, Marie Rasmusdatter 106, IV
Bruun, Kirsten Sørensdatter 95, XI
Bruun, Knud Madsen 25
Bruun, Peder Villadsen 32, 34, 72, 73, 89, 121, 124, 128
Brøchner, Ane Elisabeth 89
Buch, Øllegaard Christine 66, 86
Buchtrup, Hans Jensen 20, 22, 29, 60, 79, 90, 123, 127
Budtz, Charlotte Sophie 79, 108
Bährentz, Jørgen 111, VI
Bährentz, Marianne 82, 111, V
Bøggild, Peder Thyrrisen 30, 60, 65, 90, 121, 122, 123, 127, VII
Bøggild, Thyrris Jensen 90
Bogh, (Jens) Christian Mathiasen 34, 80, 90, 110, 122, 128
Bogh, Mathias Mortensen 80, 90
- Capjon, Anne Marie 99
Carlsen, Christen 90
- Christensdatter, Karen gift med Jens Spliid, Randers 113
Christensdatter, Karen gift med Laurids Stenhugger 102
Christensdatter, Kirsten 91
Christensdatter, Maren gift med byfoged Laurids Rasmussen 91
Christensdatter, Maren gift med Clemens Jensen Smagbier 111, VI
Christensdatter, Margrethe 31, 103, 113, VIII
Christensen, Birgitte 106
Christensen, Carl 90, 126, bilag I
Christensen, Erik 16, 90
Christensen, Jens 87, 91, IX
Christoffersen, Peder VI
Clausdatter, Maren 99
Clausdatter, Margrethe 21, 112
Clemensdatter, Karen 87, VIII
Clemensdatter, Maren 17, 18, 96, 102, III
Clemensdatter, Sidsel VI
Clementin, Christen 96, III
Clementin, Sidsel Christensdatter 96, III
Clemmensen, Søren 113, VI
Colbjørnsen, Chr. 37
Conis, Knud Johansen, se: Knud Johansen Konis
- Darmstædt, Jacob 39
Deuster, Hans 98
Dons, Jens 100, IV
Dons, Kirsten el. Kristiane 100, 103, IV
Due, Rasmus = Rasmus Hørning
- Eggers, Ditlev 22, 91, 127, bilag 1
- Falenkamp, Margrethe 20, 95
Farver, Peder Jessen 15, 19, 55, 91, 126, bilag 1, II
Feilberg, Jens 93
Feilberg, Kirstine Marie 93
Fellumb, Magdalene Mathiasdatter 91, I
Fellumb, Mathias Keyesen 23, 91, 127, bilag 1, I
Fellumb, Mathias Nielsen 23, I
Ferslev, Ingeborg Nielsdatter 87, 113, IX

- Fog, Ingeborg Pedersdatter 111
 Fog, Niels Lauridsen 15, 91, 126, bilag 1, IX
 Frandsdatter, Else 99
 Frausing, Christen 47
 Friis, Anna Christensdatter 87, IX
 Friis, Anne Nielsdatter 87, 113, VII, IX
 Friis, Christen Nielsen 87, VIII
 Friis, Christence Knudsdatter 61, 92, VI
 Friis, Jørgen Nielsen 92, III
 Friis, Karen 92, II
 Friis, Karen Christensdatter 91, IX
 Friis, Karen Jørgensdatter II
 Friis, Karen Nielsdatter 110, IX
 Friis, Knud Christensen 92, VIII
 Friis, Niels Christensen 87, 113, IX
 Friis, Niels Jørgensen 92, III
 Friis, Sidsel Christensdatter 87, 98, X
 Friisvang, Christian Jørgensen 29, 60, 61, 83, 92, 121, 123, 127, VII
 Funder, Peder Thomasen 77, 80, 92, 97, 124, 128
 Funder, Thomas P. 92
 Fæster, Jes Jessen, købmand 47, 71, 89, 93, 124, 127, IV
 Fæster, Jes Jessen, præst 71, 93, III
 Fæster, Mette Margareta 92
 Fæstersen, Jes 19, 71, 111, II
- Galthen, Kirstine Birgitte 67, 100
 Galthen, Mads Pedersen 100
 Geertsen, Morten Andreas 93, 127, bilag 1
 Gesius, Gottfred 93
 Gesius, Jacob 15, 93, 126, bilag 1
 Gierter, Stephen 93
 Gjædding, Abalone Jacobsdatter 109
 Gjæding, Christen Laursen 94
 Gjædding, Jacob L. 109
 Gjæding, Laurids Thomasen 32, 73, 93, 94, 124, 128, XI
 Gjæding, Maren 73, 94, XI
 Gjødesen, Gjøde 66, 83, 84, 93, 121, 123, 127, V.
 Gleerup, Birgitte 93
 Gotlænder, Hans Nielsen 91
 Grarup, Peder A. 34
 Gregersen, Niels, se: Niels Gregersen Skaarup
 Grotum, Christian Henrich 45
 Gulnebeck, Anne Marie 94
 Gulden, Hieronymus 87
 Gundermann, Cathrine Dorothea 108
 Gundersdatter, Maren 104
 Guldencrone, Frederik 33
 Gylling, Anna Jensdatter 89
 Gylling, Michel Sørensen 94
 Gylling, Søren Michelsen 22, 26, 28, 94, 127, bilag 1
- Hahren, Johanne Kirstine v. 93
 Hald, Jens Poulsen 73, 81, 94, 128, XI
 Hald, Laurits Jacob 94
 Halkier, Edele Hansdatter 83, II
 Halkier, Hans Ovesen 67, 100
 Hansdatter, Ane 94
 Hansdatter, Anne 112
 Hansdatter, Dorthe Marie 108
 Hansdatter, Kirsten 105
 Hansdatter, Maren 99
 Hansen, Baldser 67
 Hansen, Jens 94, 126, bilag 1, VII
 Hansen, Kirstine Thomasdatter 100
 Hansen, Thomas 100
 Harding, Bendix Hansen 94, 102, II
 Harding, Hans Bendixen 15, 20, 94, 126, bilag 1, II
 Harding, Karen Bendixdatter 91, 102, II
 Harding, Mette Hansdatter 111, II
 Harlev, Niels Jensen 92
 Hasle, Anne Jensdatter 65, 108, XI
 Hasle, Anne Maria 103
 Hasle, Jens Nielsen 65, 67, 73, 95, 123, 127, XI
 Hasle, Niels Jensen 65, 95, XI
 Hasle, Rasmus Pedersen 30, 38, 64, 65, 73, 95, 123, 127, V
 Hasle, Søren 33, 73, 84, 95, 124, 128, III
 Henriksdatter, Dorthea 94
 Herskind, Ane 77, 109, V
 Herskind, Barbara 77, 109, V
 Herskind, Johanne Jespersdatter 95, XI
 Herskind, M. 82
 Herskind, Maren Pedersdatter 111, V
 Herskind, Michel Rasmussen 95
 Herskind, Peder Michelsen 37, 47, 50, 71, 79, 84, 95, 109, 124, 127, V
 Hierild Maren Sørensdatter 86, 107
 Hieronymusdatter, Inger 87
 Hinnerup, Maren Rasmussen 80, 96
 Hjersing, Cathrine Nielsdatter 98
 Hjersing, Niels 64, 98
 Hofgaard, Birgitte Olufsdatter 104
 Hofgaard, Jens Nicolay 73, 84, 96, 124, 128, II
 Hofgaard, Steffentine Cecilia 73, 95, II
 Hofgaard, Stephan Nielsen 73, 95, 96, II
 Hofman, Karen Jørgensdatter 88
 Hofman, Maren Sophie Lauridsdatter 88
 Holck, Ejler 14, 26, 93
 Holmsted, Bernt 96, 126, bilag 1, II
 Holmsted, Christen Jonsen 96
 Hornbech, Anna Maria 71, 89, 93, III
 Hutfeld, Anders Jespersen III
- Hutfeld, Jesper Nielsen 15, 18, 96, 126, bilag 1, III
 Hutfeld, Johanne Barbara 93, IV
 Hutfeld, Niels Lauridsen 96
 Hviid, Niels 54
 Høfding, Kirstine Jørgensdatter 92
 Høgh, Bendt 96
 Høgh, Niels Bendixen 79, 96, 122, 128
 Højer, Maren Lydichsdatter 94, 102, II
 Hørning, Christian Rasmussen 30, 64, 96, 121, 123, 127
 Hørning, Rasmus 96
 Host, Maren, se: Kjersgaard, Maren Thøgersdatter
 Høyer, Kirstine Thomasdatter 75, 99
 Høysgaard, Laurits Andersen 104, 112
 Haarbye, Christen Nielsen 89, VI
 Haarbye, Johanne Marie 89, VI
- Ibsen, Karen Friis Nielsdatter 102, 103, X
 Ibsen, Niels 105, X
 Ibsen, Niels Nielsen 91, 103
 Iversen, Kjeld, se: Kjeld Iversen Bendstrup
- Jacobsdatter, Alhed Marie 88
 Jacobsdatter, Karen 104
 Jacobsdatter, Maren 102
 Jacobsdatter, Sidsel 104, X
 Jacobæa, Magdalene Mathiasdatter 106, IV
 Jacobæa, Mette Mathiasdatter 96, III
 Jahnsen, Catharine 79, 109, XI
 Jahn(sen), Johan Frederik 98
 Jahnsen, Niels Frederik 78, 79, 80, 81, 98, 109, 122, 128, XI
 Jensdatter, Anna eller Anne 107, I
 Jensdatter, Anne gift med Gregers Nielsen senere med Anders Thomsen 112
 Jensdatter, Anne gift med rådmænd Jacob Nielsen 105
 Jensdatter, Anne gift med skrædder Rasmus Nielsen 90
 Jensdatter, Birthe 96
 Jensdatter, Maren gift med købmand Søren Jacobsen Winther 113
 Jensdatter, Maren gift med Hans Jensen Buchtrup 90
 Jensdatter, Margrethe 90
 Jensdatter, Mette 107, I
 Jensen, Christen 98, 126
 Jensen, Kjeld 36
 Jensen, Las 102, VIII
 Jensen, Søren 22, 26, 98, 127, bilag 1, X
 Jensenius, Jens 93
 Jensenius, Johanne 93, 94, XI
 Jesdatter, Mette Marie 22, 111, VIII

- Jessen, Anne Kathrine 96, 100, II
 Jessen, Peder, farver, se: Peder Jessen Farver
 Johannesdatter, Anna 111
 Johansdatter, Dorthe 20
 Josten, Hans 99
 Juel, Jørgen Rasmussen 99, bilag 1
 Juel, Rasmus Rasmussen 99
 Juel, M. 42
 Juhl, Jørgen Rasmussen 126
 Jørgensdatter, Anne 92
 Jørgensen, Christian, se: Christian Jørgensen Friisvang
 Jørgensen, Lauritz 72, 99, 124, 128
 Jørgensen, Maren Nicoline 99
- Kastrup, Anne Marie 89
 Keggeben, Maria 19, 50, 91
 Keggeben, Peter 19
 Kjeldsen, Iver 88
 Kjersgaard, Anne Marie Thøgersdatter 60, 64, 90, VI
 Kjersgaard, Christiane 66
 Kjersgaard, Dorthe Kirstine 104, VI
 Kjersgaard, Maren Thøgersdatter 64
 Kjersgaard, Sidsel Rasmusdatter, se: Sidsel Rasmusdatter Wærn
 Kjersgaard, Thøger Clemmensen 16, 23, 26, 90, 99, 104, 127, bilag 1, VI
 Knudsdatter, Ane 99
 Knudsen, Jacob 106
 Koch 109
 Koch, Niels 86
 Konis, Johan Henrik 99
 Konis, Knud Johansen 30, 38, 65, 74, 75, 99, 123, 127
 Krag, Karen 96
 Krog, Niels Nielsen 98
 Krogsgaard, Niels Jensen 111
 Kruse, Anders 76
 Kruse, Anne Elisabeth Kirstine 67
 Kruse, Frands Henriksen 37, 67, 99, 121, 123, 127
 Kruse, Hendrich 67
 Kruse, Henrik Jacobsen 99
 Kruse, Peter Mørch 67
 Kryssing, Anne Hansdatter I
 Kryssing, Clemen Hansen, d.æ. 67, 96, 100, II
 Kryssing, Clemen Hansen, d.y. II
 Kryssing, Dorthea Marie 96, II
 Kryssing, Hans Clemmensen 64, 67, 83, 100, 107, 123, 127, II
 Kryssing, Hans Jørgensen 94, VI
 Kryssing, Maren Hansdatter 111, IV
 Kaarsberg, Andreas d.æ. 100
 Kaarsberg, Andreas d.y. 72, 73, 76, 84, 100, 103, 124, 128, IV
 Kaarsberg, Cecilie Marie 73, 76, 92, 103, IV
 Kaarsberg, Margrethe Pedersdatter 70, 73, 103, 109, IV
- Kaarsberg, Peter Andreasen 30, 66, 72, 83, 84, 100, 103, 109, 121, 122, 123, 127, IV
- Langballe Henrik 72
 Langballe, Henrik Jensen 72, 84, 100, 124, 127, V
 Langballe, Jens 100
 Lassen, Ida Cathrine 98, 109, XI
 Lassen, Jens 15, 18, 91, 102, 126, bilag 1, II
 Lassen, Jens Rasmussen 14, 15, 16, 18, 27, 102, 126, bilag 1, VIII
 Lassen, Maren Rasmusdatter 103, VIII
 Lassen, Maria Jensdatter 55, 91, II
 Lassen, Rasmus 102, 103, VIII
 Laurentin, Peter 32
 Lauridsdatter, Karen 102
 Lauridsen, Anders 16, 102
 Leemeyer, Morten 93
 Lemme, Ane Marie Helene 107
 Lund, J. 36
 Lydichsen, Anders 17, 18, 96, 102, 126, bilag 1, II
 Lyngbye, Gjertrud Nielsdatter 98
 Lyngaae, Mads Sørensen 102
 Lüttichau, W. v. 43
 Læsoe, Anne Pedersdatter 91
 Levenørn, Poul Vendelboe 14, 59
 Laasbye, Jens Pedersen 46, 66, 102, 122, 123, 127, X
 Laasbye, Jens Rasmussen 19, 103, 126, bilag 1, X
 Laasbye, Peder Jensen 14, 16, 23, 26, 28, 102, 103, 127, bilag 1, X
- Madsen, Niels 15, 103, VII
 Malling, Maren Michelsdatter 113, VIII
 Malling, Michel Michelsen 12, 15, 19, 31, 103, 113, 126, bilag 1, VIII
 Malling, Niels Mortensen 103
 Malling, Rasmus Nielsen 70, 73, 76, 80, 84, 92, 103, 109, 124, 128, IV
 Malling, Søren Michelsen 12, 15, 19, 31, 35, 104, 126, bilag 1, VII
 Mathiasdatter, Bodil Marie 95
 Maule, Sophie Christine Frederikke 106
 Meulengracht, Harboe 33, 77
 Meulengracht, L. 36
 Meyer, Bent 33
 Michelsen, Jacob 104, 126, bilag 1, XI
 Michelsen, Michel 103, 104, VII
 Michelsen, Tønnes 16, 104, 126, bilag 1
 Mikkelsdatter, Maren 99
 Mogensen Rasmus 25
 Molboe, Søren Ottosen 87
- Mortensdatter, Gjertrud 113, V
 Mortensen, Christen 25
 Munck, Elisabeth Sophia 109
 Mundelstrup, Ane Margrethe 105, VII
 Mygind, Kirsten Hansdatter 86
 Müller, Jens Andersen 23, 60, 61, 71, 87, 110, IX
 Müller, Karen Friis Jensdatter 87, IX
 Müller, Peder 96, 104
 Müller, Rasmus Eriksen 30, 65, 104, 121, 123, 127
 Müller, Ulrik Christian 28, 104, 127, bilag 1, VI
 Møller, Ane Kirstine 107
 Møller, Birgitte Lausdatter 106
 Møller, Chr. 32
 Møller, Søren Christensen 107
 Møller, Søren Nielsen 105, 126, bilag 1
 Mørch, Anne 100
 Mørch, P. 67
- Nielsdatter, Ane 112
 Nielsdatter, Elisabeth 112
 Nielsdatter, Karen 105
 Nielsdatter, Kirstine 98
 Nielsdatter, Margrethe 104
 Nielsdatter, Sidsel 111
 Nielsen, Gregers 110, 112
 Nielsen, Jacob 104, 105, 126, bilag 1, X
 Nielsen, Jørgen 52
 Nielsen, Peder 111
 Nielsen, Rasmus 90
 Nielstrup, Jørgen Nielsen III
 Nissen, Else Hillerup 98
 Nykirk, Niels Sørensen 98
- Olsen, Christen 91
 Olufsdatter, Anna 90, VII
 Olufsdatter, Anne gift med Clemen Jensen Smagbier 102, 111, VI
 Olufsdatter, Maren gift med Thøger Clemmensen Kjersgaard 90, 99, VI
 Olufsdatter, Maren gift med rådmann Niels Ibsen 105
 Olufsdatter, Maren gift med Rasmus Pedersen Thestrup 112, 113, II
 Olufsen, Søren 29, 57, 60, 85, 104, 105, 123, 127, VII
 Olufsen, Søren, skipper 111
 Olufsen, Villads 103
 Ophoven, Judithe Christiane 104
 Ostenfeldt, Niels 95
 Overgaard, Christiane 86
 Ovesen, Hans 67
 Ovesen, Jens 105
- Pedersdatter, Anne 109
 Petersdatter, Anne Kathrine = Jessen, Anne Kathrine

- Pedersdatter, Dorthea VI
 Pedersdatter, Kirsten 87
 Pedersdatter, Maren gift med
 Jens Ovesen 105
 Pedersdatter, Maren gift med
 rådmænd Rasmus Rasmussen
 Wærn 95, 113, VI
 Petersen, August Wilhelm 34, 50,
 77, 106, 122, 124, 128
 Pedersen, Christen Henrik 15,
 106, 126, bilag 1, IV
 Petersen, Christopher Andreas 54
 Pedersen, Villads 89
 Pind, Anders 25
 Plessen, Chr. Ludvig v. 22, 91
 Povlsen, Laurs 109
- Randolph, Marie Nielsdatter 96
 Rasmusdatter, Anne 102, 103,
 VIII
 Rasmusdatter, Bodil Kirstine 90
 Rasmusdatter, Maren 90
 Rasmussen, Ane Kathrine 96
 Rasmussen, Jørgen 30, 64, 106,
 121, 122, 123, 127, IX
 Rasmussen, Laurids 91
 Rasmussen, Maren, se: Maren
 Rasmussen Hinnerup
 Rée, Hartvig Philip 77, 80, 106,
 128
 Rée, Isac Hartvig 106
 Rée, Philip Hartvig 80, 106
 Rée, Therese 106
 Riisbrich, Broder Brodersen 93
 Riisbrich, Karen Brodersdatter
 93
 Rindom, Karen 92
 Rosenørn, Peter 34
 Rosse, Rudolf 113
 Røgind, Jens Pedersen, skipper
 50, 77, 78, 101, 106, 124, 128
 Røgind, Jens Pedersen, skrædder
 36, 81, 107, 122, 128
 Røgind, Peder 106
 Røgind, Peder, skræddermester
 107
 Raac, Chresten Jepsen 78, 107, II
 Raac, Christen 67
 Raac, Christian Christensen 67,
 78, 84, 107, 128, I
 Raac, Frederik Jepsen 67, 76,
 78, 83, 100, 107, 123, 127, I
 Raac, Hans Frederiksen 32, 58,
 67, 71, 76, 77, 78, 84, 88, 107,
 124, 128, I
 Raac, Jep Chr. 78, 107, I
 Raac, Peder 67
- Sabro, Mathias Th. 65
 Sabro, Rasmus 65
 Sabro, Thomas Thomassen 30, 65,
 108, 121, 122, 123, 127, XI
 Sanne, Jens Lauridsen 104
 Schandorff, Jacob Sørensen 108,
 126, bilag 1
 Schandorph, Niels 34
 Schandorff, Peder 108
 Schandorff, Rasmus 34, 79, 105,
 108, 128
- Schiødstrup, Jens Olesen 29, 42,
 57, 60, 72, 84, 108, 123, 127, V
 Schiødstrup, Mette Margrethe
 72, 102, V
 Schiødstrup, Ole Jensen 84, 94,
 102, V
 Schmidt, kaptajn 43
 Schmidt, Anders 95, 108, V
 Schmidt, Ane Andersdatter 71,
 95, 109, V
 Schmidt, Christen Laursen 50
 Schmidt, Dorothea Sophie 109,
 IV
 Schmidt, Gotfred 104
 Schmidt, Jens Andersen 46, 70,
 77, 84, 103, 108, 109, 123, 127,
 V
 Schmidt, Peder Andersen 32
 Schmidt, Peder Laursen 33, 50,
 76, 77, 84, 109, 124, 128, IV
 Schmidt, Søren Jensen 33, 77,
 82, 84, 109, 124, 128, V
 Schultz, Johanne 107
 Schumacher, Jens Leegaard 50
 Schönau, Johan Frederik 104
 Secker, Else Nielsdatter 96
 Sehested, Hannibal 96
 Seyersdatter, Anne 35, 104
 Simmelkjær, Jens Sørensen 34,
 79, 81, 84, 109, 128, XI
 Skov, Karen Mogensdatter 98
 Skov, Mogens Mogensen 98
 Skriver, Jens Rasmussen 109
 Skriver, Peder Jensen 66, 67,
 109, 123, 127
 Skriver, Rasmus Nielsen 106, IV
 Skaarup, Anna Christensdatter
 61, 64, 89, 111, VI
 Skaarup, Christian Jørgensen 64,
 111, VIII
 Skaarup, Dorthe Marie Christens-
 datter 111, VII
 Skaarup, Niels Gregersen 29, 60,
 83, 110, 123, 127, VIII
 Smagbier, Clemens Jensen 60, 82,
 102, 110
 Smed, Marie Ane Sørensdatter 90,
 110
 Smed, Søren 90
 Sommerfeld, Anne Jensdatter
 106, IX
 Sommerfeld, Jens Jørgensen 106,
 VIII
 Sommerfeldt, Christen Hansen
 104
 Sommerfeldt, Frederikke Mar-
 grethe 104
 Spliid, Anne Jensdatter 60, 61,
 71, 87, 110, IX
 Spliid, Ingeborg Christensdatter
 112, VIII
 Spliid, Ingeborg Jensdatter 41,
 113
 Spliid, Inger Christensdatter 91,
 112, IX
 Spliid, Jens 113
 Spliid, Jens Larsen 110, IX
 Stabel, Cathrine Magdalene 93
 Stauning, Niels 30
 Stenhugger, Laurids 102
 Stæhr, Andreas 16, 22, 23, 26,
 111, 127, bilag 1, VII
- Stæhr, Karen 64, 69, 71, 89,
 93, III
 Stæhr, Rasmus 64, 89
 Sundberg, Marie Christine Jo-
 hansdatter 70, 86
 Sundby, Ida Dorothea 106
 Svendsdatter, Bodil Marie 107
 Søegaard, Søren Jensen 34, 81,
 82, 84, 111, 128, V
 Sørensdatter, Anna 98
 Sørensdatter, Hylleborg 94, VII
 Sørensdatter, Sidsel 113, V
 Sørensen, Dorthe, se: Dorthe
 Johansdatter Althalt
 Sørensen, Jacob 52, 53
 Sørensen, Key 91, I
 Sørensen, Oluf 16, 20, 60, 64,
 67, 99, 105, 111, 126, bilag 1,
 VII
 Sørensen Peder 18, 111, 126,
 bilag 1
- Thestrup, Maren Willumsdatter
 92, II
 Thestrup, Mette Rasmusdatter
 13, 16, 20, 95, 103, 113, II
 Thestrup, Rasmus Pedersen 16,
 25, 82, 111, 113, II
 Thestrup, Willum Worm 92, II
 Thomsen, Anders 112, 126,
 bilag 1
 Thøgersen, Laurids Rasmussen,
 se: Laurids Rasmussen Thøgers-
 en Wegerslev
 Todberg, Mette Pedersdatter 108,
 V
 Todberg, Mogens Rasmussen 95
 Trane, Kirstine Nielsdatter 87,
 102, VIII
 True, Gjertrud Christensdatter
 63, 89
 Tønnesen, Michel 104
- Ugelbølle, Søren Sørensen, 21
 112, 126, bilag 1
- Wandel, Maren Pedersdatter 108
 Vedel, Jacob Jensen 98
 Wegerslev, Anne Jensdatter 91,
 IX
 Wegerslev, Jens Christensen 15,
 16, 64, 91, 112, 126, bilag 1, IX
 Wegerslev, Laurids R. Thøgersen
 15, 112, 126, bilag 1, VIII
 Wegerslev, Maren Jensdatter 106,
 IX
 Weide, Elisabeth von der 100
 Weltzain, Margrethe 93
 Vendelboe, Anders Henriksen 15,
 20, 112, 126, bilag 1
 Vendelboe, Henrik Andersen 112
 Wennemoes, C. Sophie 108
 Westergaard, Cecilie Jørgens-
 datter 100, IV
 Wilde, Johan Gotfred 44
 Villadsen, Peder, se: Peder Vil-
 ladsen Bruun

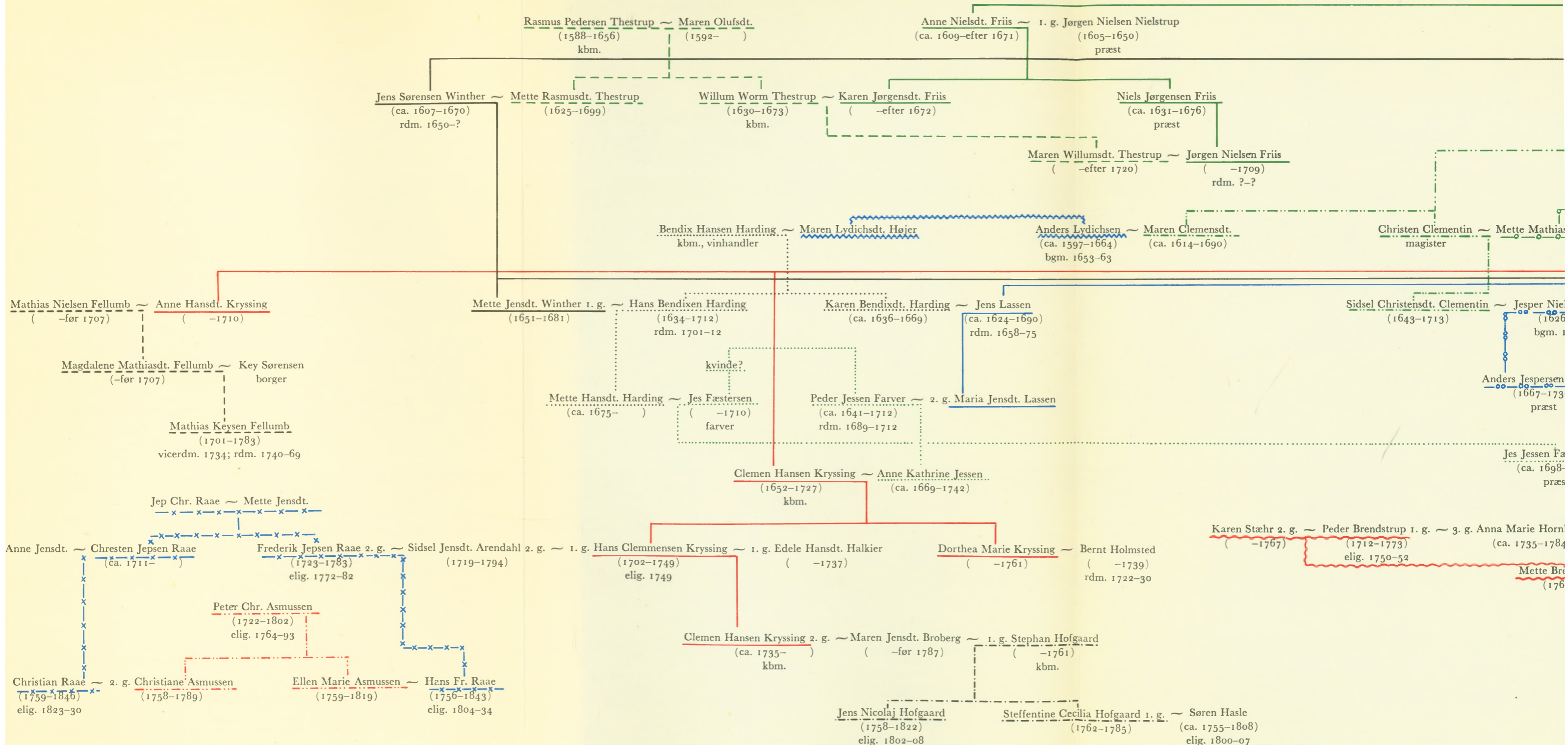
- Winther, Ane Jacobsdatter 27, 102, VIII
 Winther, Hans Jensen 15, 19, 20, 22, 40, 41, 113, 126, bilag 1, VII
 Winther, Jacob Sørensen 16, 87, 102, IX
 Winther, Jens Sørensen 13, 16, 19, 20, 95, 103, 113, bilag 1, I
 Winther, Maren Jacobsdatter 87, IX
 Winther, Maren Jensdatter, 19, 103, X
 Winther, Mette Jensdatter 95, II
 Winther, Søren Jacobsdatter 113
 Vintmølle, Maren Jensdatter 91
- Wissing, Jens 42
 Wissing, Johanne Jensdatter 83, 84, 94, 102, V
 Wissing, Maren Jensdatter 83, 100, 103, IV
 Wolf, Maren Hansdatter 100, 107
 Wormstrup, Maren Rasmusdatter 71, 87
 Wærn, Gjertrud Rasmusdatter 95, V
 Wærn, Karen 113
 Wærn, Mads Rasmussen 15, 84, 113, bilag 1, VI
 Wærn, Maren Mortensdatter VI
 Wærn, Morten Madsen 92, VI
 Wærn, Rasmus Madsen 16, 22, 99, 113, 126, bilag 1, VI
- Wærn, Rasmus Rasmussen (Ebeltoft) 113, VI
 Wærn, Rasmus Rasmussen 15, 84, 113, 126, bilag 1
 Wærn, Sidsel Rasmusdatter 64, 99, 104, VI
- Zeuthen, Martha Marie Olufsdatter 94
- Ørsted, Else Nielsdatter 98
- Aarslev, Anne Elisabeth 61, 92

PUBLIKATIONER

udgivet af

ÅRHUS BYHISTORISKE UDVALG

- BARN I ÅRHUS. Redigeret af *Åge Bredsted, Vagn Dybdahl* og *Emanuel Sejr*. 1956. 139 sider. Udsolgt.
- BARN I ÅRHUS. Anden samling. Redigeret af *Åge Bredsted, Vagn Dybdahl* og *Emanuel Sejr*. 1957. 183 sider. Udsolgt.
- ÅRHUS-PROMENADE 1909–59. Redigeret af *Vagn Dybdahl* og *Finn H. Lauridsen*. 1958. 244 sider. Udsolgt.
- Rasmus Nielsen* : AARHUS I FYRRERNE. Ny udgave med oplysende noter af *Emanuel Sejr*. 1959. 164 sider. Kr. 19.50.
- Emanuel Sejr* : GAMLE ÅRHUSGADER. 1960. 154 sider. Udsolgt.
- Helge Søgaard* : DET ÆLDSTE ÅRHUS. 1961. 114 sider, 26 plancher. Kr. 27.50.
- Emanuel Sejr* : GAMLE ÅRHUSGADER. Anden samling. 1961. 160 sider. Udsolgt.
- FREMMEDE SER PÅ ÅRHUS. Redigeret af *Finn H. Lauridsen*. 1962. 247 sider. Udsolgt.
- ERHVERV I ÅRHUS 1735. Ved *Poul Enemark*. 1963. 80 sider. Kr. 10.00.
- Bernhardt Jensen* : FRA DET GLADE ÅRHUS. De gamle varieteer og morskabsteatre. 1963. 252 sider. Udsolgt.
- Anna Thestrup* : ELIGEREDE BORGERE I ÅRHUS 1740-1837. 1964. 136 sider og 2 udfoldstavler. Kr. 16.00.

Maren Christensdt. 1. g. ~ Cleme
(-før 1597)

rdml
Si

Gjertrud Mortensdt. ~ Søren Clemmensen
(-før 1669) (-1654)
rdm. 1651-54

Rasmus Rasmussen Wærn
(-1671)
rdm. 1662-71

Sidsel Sørensd. ~ Mads Rasmussen Wærn
(-1669) (ca. 1625-1664)
rdm. 1664

Maren Pedersdt. ~ Rasmus Madsen Wærn
(ca. 1659-1721)
rdm. 1712-21

Sidsel

Ulrik Christian Müller ~
(1710-1756)
vicerdm. 1739
rdm. 1739-56, vicebgm. 1754-5

Johann
(

Mette Pedersdt. Todberg ~ Jens Olesen Schiødstrup
(-1758)
elig. 1740-48

Gjode Gjodesen 3. g. ~ Johanne Jensdt. Wissing
(1721-1777) (ca. 1721-1795)
elig. 1761-63?

Henrik Langballe ~ Mette Margrethe Schiødstrup
(ca. 1736-1801) (ca. 1745-1797)
elig. 1791-1800

Anders Schmidt
kbm.

Rasmus Pedersen Hasle ~ Gjertrud Rasmusdt. Wærn
(-1757) (ca. 1689-1772)
elig. 1746, 1750-54

Ane Andersdt. Schmidt ~ Peder Herskind
(ca. 1741-1816) (ca. 1738-1826)
elig. 1787-1824

Barbara Herskind 1. g. ~ Søren Jensen Schmidt ~ 2. g. Ane Herskind
(ca. 1769-1796) (1766-1815) (ca. 1780-1834)
elig. 1809-15

Søren Jensen Søegaard ~ Mariane Bæhrentz
(1779-1843) (1787-1857)
elig. 1836-37

Peter Kaarsberg ~ Maren Jensdt. Wissing
(ca. 1718-1774) (-senest 1759)
elig. 1759-73

Andreas Kaarsberg
(ca. 1749-1826)
elig. 1794-1803

1. g. Margrethe Pedersdt. Kaarsberg 3. g. ~ 1. g. Jens Andersen Schmidt
(1750-1806) (ca. 1737-1789)
elig. 1775-84

Peder Laursen Schmidt ~ Dorthea Sophie Schmidt
(1758-1823) (1776-1850)
elig. 1808-22

Marie Rasmusdt. Broberg ~ Christen Henrik Pedersen
(1627-1664) bgm. 1664-67

Karen Arildsd. Benzon
(ca. 1673-1741)

Johanne Barbara Hutfeld trolovet med Jens Dons ~ Cecilie Jørgensdt. Westergaard
(-1741) (1708-1779) præst

2. g. Jes Jessen Fæster
(ca. 1737-1789)
elig. 1788-89

Cecilie Marie Kaarsberg 2. g. ~ Rasmus Nielsen Malling 2. g.
(ca. 1778-1841) (1767-1826)
elig. 1804-15

Christen Clementin ~ Mette Mathiasdt. Jacobæa
magister

Magdalene Mathiasdt. Jacobæa ~ Rasmus Nielsen Skriver
(-1653)
rdm. 1641-42; bgm. 1649-53

Christensdt. Clementin ~ Jesper Nielsen Hutfeld
(1643-1713) (1626-1696)
bgm. 1666-79

Anders Jespersen Hutfeld
(1667-1730)
præst

Jes Jessen Fæster 1. g.
(ca. 1698-1739)
præst

1. g. ~ 3. g. Anna Marie Hornbech 3. g. ~
(1773) (ca. 1735-1784)
50-52
Mette Brendstrup 4. g.
(1765-)

